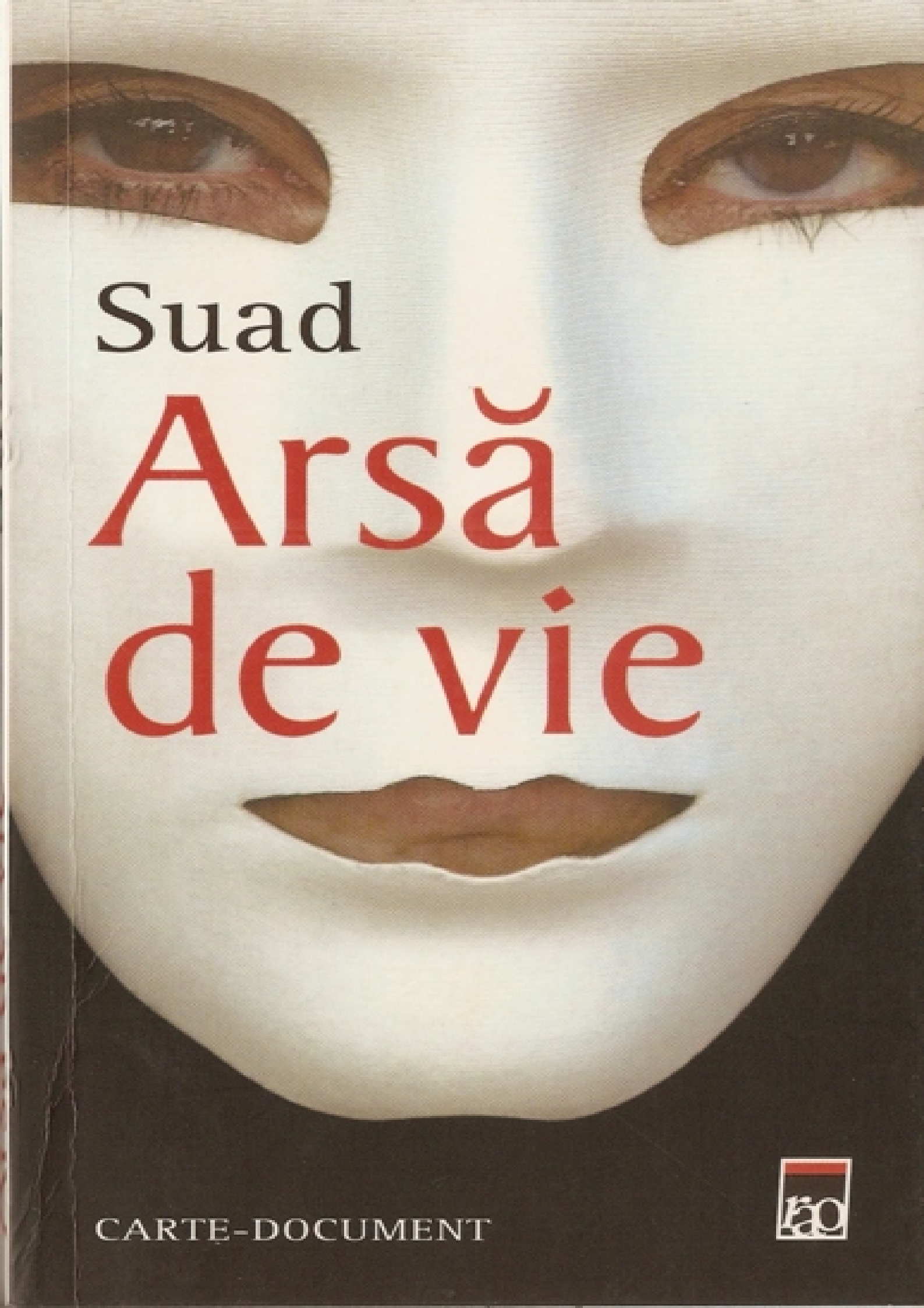

Suad

Arsă de vie

CARTE-DOCUMENT

Cuprins

FOCUL A CĂZUT PESTE MINE
MEMORIA
HANAN?
PĂTLĂGICA NECOAPTĂ
SÂNGELE MIRESEI
ASSAD
SECRETUL
ULTIMA ÎNTÂLNIRE
FOCUL
PE MOARTE
JACQUELINE
SUAD VA MURI
ELVEȚIA
MARUAN
TOT CEEA CE LIPSEȘTE
MARTOR SUPRAVIEȚUITOR
JACQUELINE
FIUL MEU
A CONSTRUI O CASĂ

SUAD

ARSĂ DE VIE

Titlul original: *Brûlée vive*, 2003
Traducere din limba franceză OANA CĂTĂLINA POPESCU

FOCUL A CĂZUT PESTE MINE

Eu sunt o fată şi o fată trebuie să meargă repede, cu capul aplecat, privind în pământ, ca şi cum şi-ar număra paşii. Privirea ei nu trebuie să se ridice, nici să rătăcească de-a dreapta sau de-a stânga drumului, pentru că dacă ochiul ei l-ar întâlni pe cel al unui bărbat, tot satul ar considera-o *sharmuta.*

Dacă o vecină, deja căsătorită, o femeie bătrână sau oricine altcineva ar vedea-o singură pe uliţă, neînsoţită de mamă sau de o soră mai mare, fără oi, fără snopi de fân sau saci cu smochine, tot *sharmuta* ar numi-o.

O fată trebuie să fie măritată pentru a privi drept în faţa ei, pentru a merge la prăvălia negustorului, pentru a se putea epila şi pentru a purta bijuterii.

Atunci când o fată nu este căsătorită până la vârsta de paisprezece ani, aşa cum s-a întâmplat cu mama mea, satul începe să râdă de ea. Dar, pentru a se putea căsători, o fată trebuie să aştepte să-i vină rândul, în familie. Cea mai mare mai întâi, apoi – celelalte.

Sunt prea multe fete în casa tatălui meu. Patru, toate la vârsta măritişului. Mai sunt şi două surori vitrege făcute de cea de-a doua soţie a tatălui nostru. Ele sunt încă mici. Unicul bărbat, fiul adorat de toţi, fratele nostru Assad, s-a născut glorios printre toate fetele astea, pe locul al patrulea. Eu sunt a treia.

Tatăl meu, Adnan, este nemulţumit de mama mea, Leila, care i-a dăruit toate aceste fete. El este nemulţumit şi de a doua nevastă a lui, Aişa, care nu i-a dăruit decât fete.

Nura, cea mai mare, s-a căsătorit târziu, pe când eu însămi aveam în jur de cincisprezece ani. Kainat, a doua fată, nu a fost cerută în căsătorie de nimeni. Am auzit că un bărbat l-a întrebat pe tata de mine, dar mi s-a spus că trebuie să aştept

căsătoria lui Kainat înainte de a putea să visez la a mea. Dar Kainat poate că nu este prea frumoasă sau poate că este prea înceată la munca… Nu ştiu de ce nu este cerută în căsătorie, însă dacă ea rămâne fată bătrână, va fi bătaia de joc a satului şi eu de asemenea.

Eu nu am cunoscut nici un joc, nici vreo plăcere, de când mintea meu este capabilă să-şi amintească. A te naşte fată în satul nostru este un adevărat blestem. Singurul vis spre libertate este căsătoria – a părăsi casa tatălui pentru cea a soţului şi a nu te mai întoarce nici dacă eşti bătută. Este o ruşine ca o fată să se întoarcă în casa tatălui ei, ea nu trebuie să ceară protecţie decât acasă la ea, este datoria familiei de a o trimite la soţ.

Sora mea a fost bătută de soţul ei şi ne-a făcut ruşinea de a veni acasă la noi ca să se plângă.

Ea a avut şansa de a avea un bărbat şi eu visez la aşa ceva.

De când am auzit că un bărbat îi vorbise tatălui meu despre mine, neliniştea şi curiozitatea mă devorează. Ştiu că băiatul locuieşte la trei sau patru case depărtare de noi. Uneori, îl pot zări din înaltul terasei unde întind lenjeria la uscat. Ştiu că el are o maşină, este îmbrăcat cu costum, poartă permanent o servietă mare, probabil că lucrează în oraş, într-un domeniu „bun” pentru că nu l-am văzut niciodată îmbrăcat ca un muncitor, totdeauna arată impecabil. Mi-ar plăcea să-i văd faţa mai de aproape, dar mi-e teamă că familia mea m-ar putea surprinde tocmai când stau la pândă. Aşa că, ducându-mă să caut fân pentru o oaie bolnavă, la grajd, merg repede pe drum, în speranţa că-l voi putea vedea mai de aproape. Dar îşi lasă maşina prea departe. Folosind mereu puterea mea de observaţie, aproape că ştiu la ce oră iese ca să plece la lucru. La ora şapte dimineaţa, mă prefac că strâng lenjeria de pe terasă sau că merg să caut o smochină coaptă, sau că mă duc să scutur covoarele pentru a-l vedea chiar şi doar un minut

plecând cu maşina. Trebuie sa mă mişc repede ca să nu mă observe ai mei.

Urc scările, trec prin camere ca să ajung la terasă, scutur cu energie un covor şi privesc peste zidul de ciment, cu ochii uşor întorşi spre dreapta. Dacă m-ar vedea cineva de departe, nu ar putea ghici că privesc pe uliţă.

Uneori, am timp să îl zăresc. Sunt îndrăgostită de bărbatul acesta şi de maşina asta! Pe terasa mea, îmi imaginez o mulţime de lucruri: sunt măritată cu el şi privesc, ca acum, maşina – îndepărtându-se până ce nu o mai văd, dar el se va întoarce de la muncă la apusul soarelui. Îi voi scoate încălţările şi, în genunchi, îi voi spăla picioarele, aşa cum face mama mea cu tata. Îi voi aduce ceaiul, îl voi privi cum îşi fumează pipa sa lungă, aşezat precum un rege în faţa casei. Voi fi o femeie care are un soţ!

Şi voi putea chiar să mă machiez, voi putea ieşi la cumpărături, voi putea să mă urc în maşina asta cu soţul meu şi chiar voi putea merge în oraş. Voi putea suporta orice rău, pentru simpla libertate, dacă am chef să trec singură de uşa asta şi să mă duc să cumpăr pâine!

Însă nu voi fi niciodată o *sharmuta.* Nu-i voi privi pe ceilalţi bărbaţi, voi continua să merg repede, dreaptă şi mândră, dar fără să-mi mai număr paşii, cu ochii plecaţi, iar satul nu mă va putea vorbi de rău, pentru că sunt măritată.

De pe această terasă înaltă a început povestea mea teribilă. Eram deja mai bătrână decât sora mea mai mare în ziua nunţii ei şi speram, şi disperam.

Probabil că aveam optsprezece ani sau poate ceva mai mult, nu ştiu.

Memoria mea s-a făcut fum în ziua în care focul a căzut peste mine.

MEMORIA

Sunt născută într-un sat micuţ. Mi s-a spus că era aşezat undeva pe teritoriul iordanian, apoi – transiordanian, apoi – cisiordanian, dar, cum eu nu m-am dus niciodată la şcoală, nu ştiu nimic despre istoria ţării mele. Mi s-a mai spus că m-am născut acolo fie în 1958, fie în 1957… Aşadar, astăzi am în jur de patruzeci şi cinci de ani. Acum douăzeci şi cinci de ani, eu nu vorbeam decât araba, nu ieşisem niciodată din satul meu mai departe de câţiva kilometri de ultima casă, ştiam că există oraşe mai departe, fără să le fi văzut vreodată. Nu ştiam dacă Pământul este rotund sau plat, nu aveam nicio idee despre ce înseamnă lumea! Ştiam că trebuie să-i detest pe evrei, care ne luaseră pământul, tatăl meu îi numea „porci”. Nu trebuia să te apropii de ei, nici să le vorbeşti, nici să-i atingi, fiindcă exista riscul să devii şi tu porc ca ei. Trebuia să-mi fac rugăciunea de cel puţin două ori pe zi, recitam ca mama şi ca surorile mele, dar nu am aflat despre existenţa Coranului decât după mulţi ani, în Europa. Unicul meu frate, regele casei, mergea la şcoală, dar fetele – nu. A te naşte fată la noi era un blestem. O soţie trebuia să nască mai întâi un băiat, cel puţin unul, iar dacă năştea numai fete, îşi băteau joc de ea. Era nevoie de maximum două sau trei fete în casă pentru munca, pentru lucrul câmpului sau îngrijirea animalelor. Dacă mai veneau şi altele, asta era o mare nenorocire de care trebuia să scapi cât mai urgent. Şi am aflat repede cum se debarasau de ele. Am trăit aşa până în jurul vârstei de şaptesprezece ani, fără a şti nimic în afara faptului că, fiind fată, eram ceva mai puţin decât un animal.

Era prima mea existenţă, cea a unei femei arabe în Cisiordania. Asta a durat douăzeci de ani şi eu acolo am murit. Moartă fizic, social, pentru totdeauna.

A doua mea existenţă a început în Europa, la sfârşitul anilor ’70, pe un aeroport internaţional. Sunt o rămăşiţă umană suferind pe o targă. Miros a moarte în aşa măsură, încât pasagerii avionului care m-a adus până acolo au protestat. Chiar ascunsă în spatele unei perdele, prezenţa mea le-a fost insuportabilă. Mi se spune că voi trăi, dar eu ştiu bine că nu, şi îmi aştept moartea. Chiar o implor să mă ia. Moartea este de preferat suferinţei şi umilinţei. Nu a mai rămas nimic din corpul meu, de ce vor ei să mă facă să trăiesc, de vreme ce eu nu doresc să mai exist, nici cu trupul, nici cu spiritul?

Astăzi încă, mă mai gândesc la ce a fost. Aş fi preferat să mor, cu adevărat, decât să înfrunt aceasta a doua viaţă a mea, care mi se oferea cu atâta generozitate. Dar a supravieţui, în cazul meu, era un miracol. Asta mi-a permis să depun mărturie acum, în numele tuturor acelora care nu au avut aceasta şansă, care continuă să moară şi în zilele noastre, din acest unic motiv: sunt femei.

A trebuit să învăţ limba franceză, ascultându-i pe oameni şi străduindu-mă să repet cuvintele care mi se explicau prin semne: „Rău? Nu e rău? Să mănânci? Să bei? Să dormi? Să mergi?” Şi eu răspundeam prin semne „da” sau „nu”.

Mult mai târziu, am învăţat să citesc cuvintele din ziar, cu multă răbdare, zi după zi. La început, nu descifram decât anunţurile mici, ferparele, frazele scurte cu cuvinte puţine, pe care le repetam fonetic. Câteodată aveam impresia că sunt un animal care era învăţat să comunice ca oamenii, în timp ce în capul meu, în limba arabă, mă întrebam unde sunt, în ce ţară şi de ce nu eram moartă în satul meu. Mi-era ruşine că sunt încă în viaţă, nimeni nu ştia asta. Mi-era frică de aceasta existenţă şi nimeni nu mă înţelegea.

Trebuia să spun toate astea înainte de a încerca să adun cioburi din memoria mea, pentru că aş fi

vrut ca toate cuvintele mele să fie cuprinse într-o carte.

Am o memorie cu goluri. Prima parte a existenţei mele este plină de imagini, scene ciudate de violenţă ca într-un film. Mi se întâmplă ca să nu cred nici eu, cu atât mai mult cu cât mi-e foarte greu să le pun în ordine. Este posibil, de exemplu, să uit numele uneia dintre surorile mele? La ce vârstă s-a căsătorit fratele meu? În timp ce nu am uitat caprele, oile, vacile, cuptorul cu pâine, spălatul rufelor din grădină, recolta de conopidă şi de dovlecei, de roşii şi de smochine… grajdul şi bucătăria… sacii de grâu şi şerpii? Terasa unde-mi pândeam iubitul? Lanul de grâu unde am comis „păcatul”?

Aşadar, îmi amintesc cu greu de copilăria mea. Uneori, o culoare sau un obiect mă frapează şi atunci îmi revine o imagine, un personaj, strigăte, feţe care se amestecă. Adeseori, când sunt întrebată ceva, vidul definitiv se instalează în capul meu. Caut cu disperare răspunsul, dar el nu vine. Sau apare subit o altă imagine şi nu ştiu cu ce corespunde ea. Dar imaginile astea sunt înregistrate în capul meu şi nu le voi uita niciodată; căci nu poţi să-ţi uiţi propria moarte.

Mă numesc Suad, sunt o fată cisiordaniană şi împreună cu sora mea îngrijesc de oi şi de capre, pentru că tatăl meu are o turmă şi eu trudesc mai mult decât un măgar.

Am început să muncesc de la opt sau nouă ani şi am văzut sângele de menstruaţie pe la zece ani. La noi se spune că o fată este „coaptă” atunci când apare chestia asta. Mi-era ruşine de sângele acesta pentru că el trebuia tăinuit, chiar şi în ochii mamei mele, trebuia să-mi spăl *sarualul* pe ascuns, să-i redau albeaţa şi să-l usuc repede la soare, pentru ca bărbaţii şi vecinii să nu-l vadă. Nu aveam decât două *saruale.* Îmi amintesc de hârtia care mă proteja în acele zile blestemate, când eşti ca un

ciumat. Alergam să-mi duc semnul impurităţii mele pe ascuns, la pubelă. Dacă mă durea burta, mama îmi fierbea frunze de salvie şi îmi dădea să beau. Îmi înfăşura capul cu un fular strâns şi a doua zi nu mai aveam nimic. E singurul medicament de care îmi amintesc şi pe care îl folosesc încă pentru ca este foarte eficient.

De dimineaţă, mă duc în grajd, fluier cu ajutorul degetelor pentru ca oile să se strângă în jurul meu şi să plec cu sora mea Kainat, mai în vârstă cu un an. Fetele nu trebuie să plece singure sau cu surori mai mici. Cea mai mare serveşte de garanţie celei mici. Sora mea Kainat era amabilă, rotundă, cam grăsuţă, pe când eu sunt mică şi slabă, dar ne înţelegem bine.

Plecăm amândouă pe câmp cu oile şi caprele, la un sfert de oră de mers după ce ieşi din sat, mergând repede, cu ochii plecaţi până la ultima casă. Odată ajunse în câmp, eram libere să ne povestim tot felul de prostii şi chiar să râdem puţin. Nu îmi amintesc să fi avut nişte conversaţii importante. Era vorba mai mult despre cum o să mâncăm brânza, de cum ne bucuram de pepenii verzi, de păzitul oilor şi mai ales a caprelor în stare să devoreze toate frunzele unui smochin în câteva minute. Când oile se strângeau în cerc pentru a dormi, adormeam şi noi, la umbră, asumându-ne riscul de a lăsa vreun animal să se rătăcească pe un câmp învecinat şi de a suporta consecinţele la întoarcerea acasă. Dacă animalul ar fi intrat într-o grădină de zarzavat sau dacă am fi fost în întârziere câteva minute, ne-am fi ales cu o bătaie cumplită cu lovituri de curea.

Pentru mine, satul nostru era drăguţ şi înverzit. Avea multe smochine, mulţi struguri, fructe, lămâi, măslini uriaşi. Tatăl meu are jumătate din parcelele cultivate ale satului… Nu este foarte bogat, dar are destule bunuri. Casa e mare, din piatră, înconjurată de un zid cu o poartă mare cenuşie, din fier. Această poartă este simbolul claustrării noastre.

Odată ajunşi înăuntru, ea se închide după noi, împiedicându-ne să ieşim. Adică, poţi intra pe poarta asta venind de afară, însă nu poţi ieşi. Există o cheie? Un sistem automat? Îmi amintesc că tatăl meu şi mama ieşeau, dar nu şi noi. Fratele meu, dimpotrivă, era liber. Liber ca pasărea cerului: merge la cinematograf, iese, se întoarce pe aceeaşi poartă, face tot ce vrea. O priveam adesea, priveam poarta asta blestemată, de fier, spunându-mi: „Niciodată nu voi putea ieşi de aici, niciodată…”

Nu cunoşteam prea bine satul pentru ca nu aveam dreptul să ieşim. Închizând ochii ca să mă concentrez mai bine şi cu mult efort, pot spune ce am văzut din el: casa părinţilor mei, apoi cea pe care eu o numesc casa celor bogaţi, un pic mai departe, pe aceeaşi parte. În faţă – casa iubitului meu. Traversezi şi ea este acolo, o văd de pe terasă. Mai văd şi alte case dispersate, dar nu ştiu câte sunt, în orice caz – foarte puţine. Ele sunt înconjurate de ziduri joase sau de grilaje de fier, şi oamenii au grădini de zarzavat, ca şi noi. Nu am vizitat niciodată satul în întregime. Nu ies din casă decât ca să mă duc la piaţă cu tata şi cu mama sau la câmp cu sora mea şi cu oile, asta-i tot.

Până la vârsta de şaptesprezece sau optsprezece ani n-am văzut nimic altceva. Nu am intrat niciodată în magazinul din sat, de lângă casă, dar trecând cu camioneta tatălui meu spre piaţă, îl văd pe negustor stând în picioare în faţa uşii, fumându-şi ţigările. Există două scări mici în faţa magazinului: la dreapta oamenii vin să cumpere ţigări, ziare şi băuturi, numai bărbaţi; la stânga sunt legume şi fructe.

Mai există o altă casă pe aceeaşi parte a drumului, unde trăieşte o femeie căsătorită cu patru copii, dar ea are dreptul să iasă din casă. Ea poate intra în magazin, o văd în faţa scării dinspre legume, cu sacii transparenţi de plastic.

Era mult teren în jurul casei. Aici erau plantaţi dovlecei, conopidă şi roşii, numai legume. Cu casa de alături, grădinile erau lipite, fiind separate doar printr-un gard scund care putea fi uşor sărit, dar niciuna dintre noi n-o făcea. Poarta era închisă normal. Nici unei fete din casă nu-i venea ideea de a trece de bariera asta simbolică. Unde s-ar fi putut duce? Odată ajunsă în sat, pe drum, o fată singură ar fi fost reperată foarte repede, reputaţia sa şi onoarea familiei fiind distruse.

Eu spălam rufe în interiorul acestei grădini. Era un puţ într-un colţ, şi eu încălzeam apa într-un lighean, pe un foc de lemne. Luam un mănunchi de nuiele din ţarc, rupeam eu însămi crengile cu genunchiul şi trecea un timp mai lung până se încălzea apa… un timp mai lung. Dar făceam altceva între timp, măturam, spălam pe jos, mă ocupam de legumele din grădină. Pe urmă, spălam rufele cu mâna şi mergeam să le întind la soare pe terasă.

Casa era modernă, foarte confortabilă, dar noi nu aveam apă caldă în interior, pentru toaletă sau bucătărie. Trebuia s-o încălzim afară şi s-o transportăm. Mai târziu, tata a făcut instalaţie de apă caldă şi a adus o cadă cu duş. Toate fetele foloseau aceeaşi apă pentru baie, numai fratele nostru avea dreptul la o altă apă şi bineînţeles, tatăl meu.

Noaptea, eu dormeam cu surorile mele, pe pământ, sub o blană de oaie cu lână. Când era foarte cald, dormeam pe terasă, aliniate, sub lună. Fetele stăteau una lângă alta, într-un colţ. Părinţii şi fratele – în altul.

Ziua de lucru începea devreme. Către ora patru dimineaţa, la răsăritul soarelui, dacă nu chiar mai înainte, tata şi cu mama se trezeau. În vremea grâului, aduceau şi mâncam împreună, tata, mama, surorile şi cu mine. Pe timpul smochinelor, plecam tot destul de devreme. Trebuia să le strângem una câte una, fără să uităm să le punem în cutii şi tatăl

meu se ducea cu ele în piaţă. Mergea cam o jumătate de oră, cu măgarul şi ajungea într-un oraş foarte mic, ce-i drept, căruia i-am uitat numele, dacă l-am ştiut vreodată… Jumătate din piaţă, la intrarea în oraş, era rezervată producătorilor autohtoni, şi negustorii de acolo vindeau. Pentru îmbrăcăminte, trebuia să mergi într-un oraş mai mare şi să iei maşina. Dar fetele nu mergeau acolo niciodată. Mama se ducea acolo cu tata. Uite cum era: ea făcea cumpărături cu tatăl meu şi dădea câte o rochie fetelor. Îţi place sau nu, trebuie s-o porţi. Nici surorile mele, nici eu, nici măcar mama nu aveam vreun un cuvânt de spus. Aveam de ales asta sau nimic.

Astfel, aveam rochii lungi cu mâneci scurte, era un fel de bumbac, gri, uneori alb, foarte rar negru, o ţesătură foarte călduroasă care ne ciupea de piele. Gulerul era destul de înalt, bine închis. Însă eram obligate să purtam o cămaşă cu mâneci lungi sau o vestă în plus, după anotimp. Uneori era atât de cald, că ne sufocam, dar mânecile erau obligatorii. A arăta o bucată de braţ sau de picior, sau şi mai rău – un mic decolteu, era întruchiparea ruşinii. Eram mereu desculţe, nu aveam niciodată încălţări, doar unele femei măritate aveau uneori.

Eu purtam un *sarual* sub rochia asta lungă şi închisă cu nasturi până la gât, un pantalon gri sau alb, foarte bufant şi pe deasupra un chilot mare ca un fel de şorţ, care urca până sus pe burtă. Toate surorile mele erau îmbrăcate la fel.

Mama purta adesea negru. Tatăl meu purta un *sarual* alb, o cămaşă lungă şi *kaffiyeh*-ul.

Tatăl meu! Îl revăd aşezat în faţa casei, stând pe pământ sub un pom, cu bastonul lângă el. E scund, are tenul foarte alb cu pete roşii, capul rotund şi ochii albaştri, foarte răutăcioşi. Într-o zi şi-a rupt piciorul, cazând de pe cal şi fetele erau foarte bucuroase pentru că el nu mai putea să fugă după noi cu cureaua ca să ne bată. Dacă ar fi murit, am fi fost şi mai bucuroase.

Îl văd clar pe acest om. Nu-l voi putea uita niciodată, ca şi cum ar fi fost fotografiat în mintea mea. Era aşezat în faţa casei, ca un rege în faţa palatului său cu *kaffiyeh*-ul care-i ascundea capul roşcat şi chel, poartă curea, iar bastonul îi este aşezat pe piciorul îndoit. Îl văd clar, e acolo micuţ şi răutăcios, îşi ridică cureaua… şi strigă: „De ce au venit oile singure?!”

Mă trage de păr, mă târăşte pe pământ în bucătărie. Mă loveşte în timp ce eu stau în genunchi, mă trage de coadă ca şi cum ar vrea s-o smulgă, şi o taie cu o foarfecă mare, pentru tuns oile. Nu mai am păr. Pot să plâng, să strig sau să implor, nu voi căpăta decât lovituri de picioare în plus. Este greşeala mea.

Am adormit împreună cu sora mea, pentru că era prea cald şi am lăsat oile să plece. El ne loveşte atât de tare cu bastonul, încât uneori nu mă pot culca nici pe stânga, nici pe dreapta, atât de rău mă doare. Cu cureaua sau cu bastonul, cred că ne bătea în fiecare zi. O zi în care nu ne bătea nu era o zi normală.

Probabil că atunci ne-a legat pe amândouă, pe Kainat şi pe mine, cu mâinile la spate, cu picioarele legate, cu un fular la gură ca să ne împiedice să ţipăm. Am rămas aşa toată noaptea, legate de o bară în grajdul cel mare, cu animalele, dar ne era mai rău decât lor.

Aşa era în satul acela, domnea legea bărbaţilor. Fetele şi femeile erau, cu siguranţă, bătute zilnic şi în celelalte case. Le auzeam ţipând, deci era normal să fie bătute, rase pe cap şi prinse de o bară în grajd. Nu exista un alt mod de a trăi.

Tatăl meu era regele, bărbatul atotputernic, cel care posedă, care decide, care loveşte şi ne torturează. El îşi fumează liniştit pipa în faţa casei, cu femeile închise, pe care le tratează mai rău decât pe vite. Un bărbat îşi ia o femeie pentru a avea băieţi, ca să-i servească drept sclavă ca şi

fetele care vor veni, dacă soţia va trăi nenorocirea să le nască.

Adesea mă gândeam privindu-l pe fratele meu, pe care toată familia îl adora, ca şi mine: „Ce are el în plus? A ieşit din aceeaşi burtă ca şi mine…” Şi nu găseam niciun răspuns. Asta era. Trebuia să îl servim, ca şi pe tatăl nostru, târându-ne cu capul aplecat.

Văd şi acum platoul cu ceai, chiar şi acest platou de ceai trebuia adus bărbaţilor din familie târându-ne, supuse, numărându-ne paşii, cu spatele aplecat şi în tăcere. Nu se vorbea. Răspundeam doar la întrebări. La prânz – orez cu zahăr, legume cu pui sau carne de oaie. Şi întotdeauna pâine. Totdeauna aveam de mâncare, familiei noastre nu-i lipsea nimic la masă.

Sunt multe fructe. Strugurii, trebuia doar să-i culeg de pe terasă. Sunt portocale, banane şi mai ales smochine negre şi verzi. Şi dimineaţa, când ne duceam să le culegem, devreme, asta constituie o amintire pe care nu o voi uita niciodată. Ele s-au deschis un pic, cu frigul nopţii şi curg ca mierea cea mai pură.

Era muncă grea la oi. Să scoţi oile, să le duci afară, la câmp, să le păzeşti, să le aduci înapoi, să tunzi lâna pe care tatăl meu avea s-o vândă în piaţă.

Iau oaia de picioare, o aşez pe pământ, o leg şi o tund cu o foarfecă uriaşă, pentru lână. Ea este prea mare pentru mâinile mele şi după o clipă mi-e rău. Le mulg, aşezată pe pământ. Îi fixez picioarele între picioarele mele şi mulg laptele ca să fac brânză. Sau îl las să se răcească şi îl bem aşa, gras şi hrănitor.

În gospodăria tatălui meu, grădina ne dă aproape tot ce ne trebuie de mâncare. Şi facem tot, noi singuri. Tatăl meu nu cumpără decât zahăr, sare şi ceai.

Dimineaţa, eu prepar ceaiul pentru fete, pregătesc puţin ulei de măsline într-o farfurioară

cu măslinele alături şi încălzesc apa într-un lighean, pe jăraticul cuptorului de pâine. Ceaiul verde uscat este într-un sac de pânză bej, pe jos, într-un colţ al bucătăriei. Bag mâna în sac, iau un pumn pe care îl pun în ceainic, adaug zahărul şi mă întorc să caut ligheanul încălzit, din grădină. E foarte greu şi abia îl duc de cele două toarte. Cu spatele curbat ca să nu mă frig, mă întorc în bucătărie şi vărs apa în ceainic, încet, peste ceai şi zahăr. Zahărul acesta este preţios şi scump. Ştiu că, dacă las să scape pe jos câteva fărâme, voi fi bătută, aşa că sunt atentă. Dacă sunt neîndemânatică, nu trebuie să-l mătur, ci să-l strâng şi să-l pun la loc, în ceainic. Apoi surorile mele vin să mănânce, dar tatăl, mama şi fratele meu nu sunt niciodată cu noi. În imaginea asta, a ceaiului de dimineaţa, aşezată pe pământ în bucătărie, eu nu le revăd niciodată decât pe surorile mele. Încerc să-mi amintesc vârsta mea de atunci, dar e greu. Sora cea mare, Nura, nu este încă măritată?

Sunt incapabilă să-mi pun în ordine amintirile, în funcţie de vârsta mea, mă gândesc că datarea este aproximativă cu un an sau doi, mai sigur este faptul că era în momentul căsătoriei Nurei. Cred că aveam pe atunci în jur de cincisprezece ani.

Aşadar, în casă rămăseseră sora mea Kainat, mai mare cu un an şi care nu s-a căsătorit, şi încă o soră, după mine, al cărei nume îmi scapă. Am căutat mult în memorie numele ei, dar nu mi-l amintesc. Sunt obligată atunci să-i dau un nume, ca să vorbesc despre ea, aşa că o voi numi Hanan, dar să mă ierte, căci sigur nu e cel adevărat. Ştiu că ea se ocupa de cele două surori vitrege pe care tata le adusese acasă, după ce o părăsise pe cea de-a doua soţie, Aişa. Am văzut-o pe această femeie şi nu am urât-o. Era normal că a luat-o tata. El îşi dorise întotdeauna fii, dar asta nu a reuşit nici cu Aişa, care nu i-a dăruit decât două fete, iar fete! Atunci el a părăsit-o şi le-a adus pe cele două

surori mai mici acasă. Era normal. Totul era normal în această existenţă, inclusiv loviturile de baston şi tot restul. Nici nu îmi închipuiam alt mod de viaţă. De altfel, nu îmi imaginam nimic. Cred că, de fapt, mintea mea nu avea vise, nici gânduri precise. Nu aveam nici o jucărie, nici o distracţie, numai ascultare şi supunere.

În orice caz, cele două micuţe locuiau acum cu noi. Hanan rămâne acasă ca să se ocupe de ele, şi de asta sunt sigură. Dar, din păcate, şi prenumele lor au fugit în uitare. Eu le numesc întotdeauna „micile surori…" În primele mele amintiri, ele au în jur de cinci şi şase ani, şi încă nu muncesc. Grija lor le-o poartă Hanan, care iese foarte rar din casă, numai în caz de nevoie absolută, pentru a strânge legumele când e anotimpul lor.

La noi, copiii vin cam la un an, unul după altul. Mama mea s-a măritat la paisprezece ani, tatăl meu era mult mai în vârstă decât ea. Ea a făcut mulţi copii. Paisprezece cu totul. Au rămas în viaţa cinci. Mult timp nu am realizat ce înseamnă paisprezece copii… Într-o zi, tatăl mamei mele vorbea despre asta, în timp ce eu serveam ceaiul. Parcă aud şi acum fraza: „Ce bine că te-ai măritat tânără, ai putut face paisprezece copii… şi ai avut şi un băiat, ce bine!"

Deşi nu mersesem la şcoală, ştiam să număr oile. Aşa că puteam să număr pe degete că nu eram decât cinci copii născuţi din aceeaşi burtă: Nura, Kainat, eu – Suad, Assad şi Hanan. Unde erau ceilalţi? Mama mea nu spunea niciodată că muriseră, dar era ca un fapt de la sine înţeles în expresia ei obişnuită: „Am paisprezece copii, din care şapte – vii". Admiţând că ea le număra şi pe surorile vitrege, fiindcă nu ne ziceam niciodată surori vitrege, ci „surori…" Eram cu adevărat şapte… Deci, lipseau alte şapte? Admiţând că nu le număra şi pe surorile cele mici, însemna că lipseau nouă?

Într-o zi totuşi, am înţeles de ce nu eram acasă decât şapte sau cinci…

Nu ştiu ce vârstă aveam, dar nu eram „coaptă” încă, deci aveam mai puţin de zece ani. Nura – cea mai în vârstă – era cu mine. Am uitat multe lucruri, dar nu şi ce am văzut cu ochii mei, terorizată, fără să îmi dau seama totuşi că era o crimă.

O văd pe mama culcată pe pământ pe o piele de oaie. Ea naşte şi mătuşa mea Salima este cu ea, aşezată pe o pernuţă. Aud ţipete, ţipetele mamei şi ale bebeluşului, şi foarte repede mama ia pielea de oaie şi îl sufocă pe copil. Ea stă în genunchi, îl văd pe copil mişcându-se sub acoperământ şi apoi – gata. Nu ştiu ce a mai fost pe urmă, bebeluşul nu mai era acolo, asta a fost tot şi o frică grozavă mă cuprinsese.

Deci, era o fată pe care mama a ucis-o la naştere. Am văzut-o o dată, apoi – a doua oară, nu sunt sigură că am asistat şi la a treia, dar am ştiut. O aud pe sora mea Nura zicându-i mamei: „Dacă voi avea fete o să fac şi eu ca tine…”

Aşa deci a scăpat mama de cinci sau şapte fete pe care le-a avut în afară de noi, în mod sigur, după Hanan, ultima supravieţuitoare.

Era un lucru firesc, natural, care nu trebuia să creeze probleme nimănui. Nici mie, cel puţin aşa am crezut prima dată, chiar dacă îmi era frică.

Aceste fetiţe pe care mama le omora erau ca o parte din mine. Am început să mă ascund ca să pot plânge de fiecare dată când tatăl meu tăia o oaie sau un pui, pentru că tremuram pentru viaţa mea. Moartea unui animal ca şi cea a unui copil, atât de simplă şi obişnuită pentru părinţii mei, îmi declanşa teroarea că o să dispar şi eu, la rândul meu, tot atât de simplu şi repede. Îmi spuneam: „Va veni şi rândul meu într-o bună zi sau rândul surorilor mele, căci ei ne pot ucide când vor. Mare sau mică, nu e nicio diferenţă. Pentru că ei ne dau viaţă, au dreptul să ne-o şi ia”.

Atâta timp cât trăieşti la casa părinţilor, în satul meu, frica de moarte este permanentă. Mă tem să mă urc pe o scară când tatăl meu este dedesubt. Mi-e frică de toporul cu care se sparg lemnele, frică de puţ când mă duceam să aduc apă. Frica de tatăl meu când supraveghea întoarcerea oilor, la grajd, împreună cu noi. Frică de zgomotul uşii în noapte, frică de a nu fi sufocată cu pielea de oaie care îmi serveşte de pat.

Uneori, când ne întorceam de la câmp cu animalele, Kainat şi cu mine vorbeam despre asta:

— Şi dacă toată lumea e moartă când ne întoarcem acasă…? Şi dacă tata a omorât-o pe mama? O lovitură de piatră e suficientă! Ce facem?

— Eu mă rog de fiecare dată când mă duc după apă, pentru că puţul e adânc. Mă gândesc că, dacă mă împinge, nimeni nu va şti unde sunt! Poţi muri în adâncuri, nimeni nu te va căuta.

Puţul era marea mea groază. Şi cea a mamei, o simţeam. Îmi mai era frică şi de râpe, când veneam acasă cu caprele şi oile. Priveam în jurul meu, de teamă că tata se putea ascunde undeva şi că avea să mă împingă în gol. Ar fi fost uşor pentru el şi, odată ajunsă în fundul râpei, eram moartă. Putea chiar să mă acopere cu câteva pietre, eram în pământ şi acolo aveam să rămân.

Posibila moarte a mamei noastre ne preocupa chiar mai mult decât moartea unei surori. O soră nu era nimic, oricum mai aveam şi altele… Pe ea o bătea adesea ca şi pe noi. Uneori încerca să ne ia apărarea când el ne bătea prea tare şi atunci o lovea violent, o trântea pe jos, o trăgea de păr… Viaţa noastră zilnică era o moarte posibilă, zi după zi. Ea putea veni din nimic, ca o surpriză, doar pentru că tata aşa decisese. Aşa cum mama decidea să-şi sufoce copiii – fetiţe.

Ea era gravidă şi apoi nu mai era, nimeni nu întreba nimic. Noi nu aveam legături cu alte fete din sat. Doar „buna ziua” şi „la revedere”. Nu

eram niciodată împreună, cu excepţia căsătoriilor. Şi discuţiile erau banale. Era vorba despre hrană, de comentarii despre mireasă sau despre alte fete pe care le consideram frumoase sau urâte… sau de câte o femeie, care avea noroc pentru că era machiată.

— Priveşte-o pe aia, şi-a depilat sprâncenele…

— Are o coadă împletită drăguţ…

— Ah, uite-o pe asta, are pantofi în picioare!

Era fata cea mai bogată din sat, purta papuci de piele, brodaţi. Noi ieşeam desculţe pe câmp, aveam spini în tălpi şi eram obligate să ne aşezam pe jos ca să-i scoatem. Mama nu avea pantofi, sora mea Nura se măritase desculţă. Ăsta era esenţialul celor câtorva fraze schimbate la căsătorii şi eu nu am participat decât la două sau trei ceremonii.

Nici nu-ţi trecea prin gând să te plângi că eşti bătută, pentru că asta se întâmpla în mod curent. Nu conta un copil viu sau mort, se vorbea doar când o femeie năştea un băieţel, doar asta era important. Dacă băiatul era viu, cinste pentru ea şi familia ei. Dacă se năştea mort, era plâns, nenorocire pentru femeie şi familia ei. Se socotea doar partea bărbătească, nu şi cea femeiască.

Nu ştiu, aşadar, ce soartă aveau fetele nou-născute după ce erau sufocate de mama mea. Erau înmormântate pe undeva? Sau serveau ca hrană câinilor?

…Mama mea se îmbrăca în negru, la fel şi tata. Fiecare naştere a unei fete era un doliu în familie. Era vina mamei că nu făcea decât fete. Aşa gândea tatăl meu, ca şi tot satul.

În satul meu, dacă bărbaţii trebuiau să aleagă între o fiică şi o vacă, alegeau vaca. Tatăl meu repeta fără încetare că noi nu eram bune de nimic:

— O vacă dă lapte şi viţei. Ce facem cu laptele şi viţeii? Îi vindem. Aduci banii acasă, ceea ce înseamnă că vaca face servicii familiei. Dar o fată? Ce serviciu face ea familiei? Nimic. Oile, ele ce aduc pentru casă? Lână. Vinzi lâna şi aduci bani

acasă. Mielul creşte, face alţi miei, iar din lapte faci brânză, o vinzi, aduci bani acasă. O vacă sau o oaie – mai bine decât o fată…

Şi noi, fetele, eram convinse de asta. De altfel, vaca, mielul, capra erau mai bine tratate decât noi. Niciodată nu ar fi bătut cineva o vacă sau un miel!

Şi mai eram convinse şi de faptul că o fiică este o problemă pentru tatăl ei, lui îi era frică de faptul că nu o va mărita. Când e maritală, apare nenorocirea şi ruşinea dacă îşi părăseşte soţul care o maltratează, şi îndrăzneşte să se întoarcă la părinţi. Şi atâta timp cât nu e căsătorită, tatăl se teme că va rămâne fată bătrână, pentru că satul va vorbi şi asta este o dramă pentru toată familia. Dacă o fată bătrână merge pe stradă împreună cu părinţii, toată lumea o priveşte şi-şi bate joc de ea. Dacă a trecut de douăzeci de ani şi este încă la casa părintească, nu este normal. Fiecare admite regula căsătoriei fetei celei mai mari şi apoi următoarele, în ordinea vârstei. Dar trecută de douăzeci de ani… nimeni nu mai admite aşa ceva. Nu ştiu cum stau lucrurile în alte locuri, în oraşele din ţara mea, dar astea erau faptele în satul meu.

Când eu am dispărut de acolo, mama avea mai puţin de patruzeci de ani. Ea născuse doisprezece sau paisprezece copii. Îi rămăseseră cinci sau şapte. Îi sufocase pe ceilalţi? Nu era important. Era doar „normal”.

HANAN?

Exista frica de moarte şi poarta de fier, zăvorâtă peste existenţa noastră de fete care supravieţuiseră, supuse. Fratele meu Assad pleca la şcoală purtând un ghiozdan, putea încăleca pe un cal şi pleca la plimbare. Fratele meu Assad nu mânca împreună cu noi. El creştea aşa cum trebuia să crească un bărbat, liber şi mândru, slujit ca un prinţ de fetele casei. Şi eu îl adoram ca pe un prinţ. Încălzeam apa băii lui încă de când era mic, îl spălam pe cap, îi purtam de grijă ca unei comori nepreţuite. Nu ştiam nimic despre viaţa lui în afara casei, ignoram ce învăţa el la şcoală, ce vedea şi ce făcea el în oraş. Aşteptam să ajungă la vârsta însurătorii: căsătoria este singurul lucru care are importanţa într-o familie, împreună cu naşterea unui fiu!

Assad era frumos. Noi doi eram atât de apropiaţi unul de celălalt pe cât era posibil să fim în familia mea, atâta timp cât era copil. O diferenţă de un an, faptul de a fi fost sora lui mai mare, cea mai apropiată ca vârstă, mi-au dat, pentru o vreme, şansa de a sta în preajma lui. Nu-mi amintesc să mă fi jucat cu el, aşa cum se joacă copiii de această vârstă în Europa. La paisprezece sau cincisprezece ani, el era deja bărbat şi mi-a scăpat printre degete. Cred că s-a însurat foarte devreme, probabil către şaptesprezece ani şi a devenit violent. Tatăl meu îl ura. Nu ştiu de ce. Probabil pentru că îi semăna prea mult. Se temea să nu fie privat de puterea sa în familie de către un fiu devenit adult. Nu ştiu de unde apărea acea furie între ei, dar într-o zi l-am văzut pe tatăl meu luând un coş, golindu-l de conţinut, pentru a-l umple cu pietre, urcându-se pe terasă şi aruncându-l în capul lui Assad, ca şi când ar fi vrut să-l omoare.

Când s-a însurat, Assad a trăit cu soţia sa într-o parte a casei. El a împins un dulap în faţa uşii, pentru a-l împiedica pe tata să intre la el. Am

înţeles repede că violenţa la bărbaţii din satul meu are rădăcini vechi. Tatăl o transmite fiului, care o transmite la rândul lui, la infinit.

Eu nu mi-am mai revăzut familia de douăzeci şi cinci de ani, dar dacă, prin absurd, mi-aş regăsi fratele, aş vrea să-i pun o singură întrebare: „Unde este sora noastră dispărută, pe care eu o numesc Hanan?”

Hanan… Am în minte chipul ei, e brunetă. O fată frumoasă, mai drăguţă decât mine, cu un păr bogat şi mai bine dezvoltată. Îmi amintesc de Kainat – dulce şi amabilă, puţin prea grasă, şi de Hanan care are un caracter diferit, puţin cam imprevizibil, mai puţin supus decât al nostru, sprâncene foarte dese care se unesc deasupra ochilor. Nu este prea grasă, dar se simte că ar putea deveni destul de puternică. Nu este o fată subţirică, aşa ca mine. Când vine să ne ajute la culesul măslinelor, e înceată la lucru, înceată la mers. În familie nu exista un astfel de obicei: se mergea repede, se muncea repede, se alerga pentru a asculta un ordin primit, pentru a scoate animalele la păscut sau a le readuce la grajduri. Ea nu era destul de harnică, ci visătoare şi niciodată foarte atentă la ce i se spunea. Dacă, de exemplu, culegeam măsline, pe mine mă dureau deja buricele degetelor, deoarece culesesem un vas plin, în vreme ce ea nu acoperise nici fundul vasului ei. Atunci mă întorceam din drum să o ajut. Dacă rămânea ultima, urma să aibă neplăceri cu tatăl meu. Ne revăd, pe rândul din câmpul cu măslini. Înaintam ghemuite, aşezate pe vine, pe un singur rând, în ritmul culesului. Gestul trebuia să fie rapid. De îndată ce mâna este plină, măslinele se aruncă în vas şi se înaintează astfel până când măslinele dau pe dinafară din vas, atunci sunt puse în saci mari de pânză. De câte ori mă întorc la locul meu, o văd pe Hanan, mereu în urmă, cu mişcări lente, parcă făcute cu încetinitorul. Ea este cu adevărat foarte diferită de ceilalţi şi nu-mi

amintesc să fi vorbit vreodată cu ea, să mă fi ocupat de ea în particular, în afară de ajutorul dat la culesul măslinelor, atunci când trebuia. Sau de a-i împleti părul atât de des într-o coadă groasă, aşa cum făcea şi ea pentru mine.

Nu o revăd cu noi în grajd, nu o văd mulgând vacile sau tunzând lâna oilor… mai curând la bucătărie s-o ajute pe mama. Poate că din această cauză ea mi-a dispărut din memorie. Cu toate acestea, eu socoteam şi iar socoteam, forţându-mă să-i aşez în ordinea naşterii. Nura, Kainat, Suad, Assad şi…? A patra soră nu mai exista, îi uitasem până şi prenumele. Mi se întâmpla chiar să nu mai ştiu cine înaintea cui era născut. Eram sigură de Nura, sigură de Assad, dar şi astăzi încă ne încurc pe Kainat şi pe mine. Cât despre cea pe care o numesc Hanan, cel mai rău lucru este că nu mi-am pus, de-a lungul anilor, problema dispariţiei ei.

Am „uitat-o" cu adevărat, ca şi când o poartă de fier s-ar fi închis după sora mea, sânge din sângele meu, făcând-o total invizibilă memoriei mele, şi aşa destul de tulburată.

Dar nu demult totuşi o imagine s-a ivit în mod brutal, o viziune atroce s-a impus minţii mele. Cineva, într-o reuniune de femei, mi-a arătat fotografia unei tinere fete, moarte, întinse pe jos, sugrumate cu un cordon negru, un fir de telefon. Am avut impresia că am mai văzut înainte ceva asemănător. Această fotografie îmi crea o indispoziţie nu numai din cauza acelei nefericite fete asasinate, ci şi deoarece căutam ca printr-o ceaţă, „să văd" ceva care mă privea personal. Şi a doua zi, în mod bizar, memoria mea s-a trezit dintr-odată. Fusesem acolo! Văzusem! Ştiam când dispăruse acea sora Hanan!

De atunci, trăiesc cu acest coşmar în minte şi sunt bolnavă din cauza asta. Fiecare amintire precisă, fiecare scenă a existenţei mele trecute care îmi revine brutal, la întâmplare, mă îmbolnăveşte. Aş dori să uit pentru totdeauna aceste lucruri

oribile şi, în mai mult de douăzeci de ani, reuşisem acest lucru, aproape inconştient. Dar pentru a depune mărturie cum trebuie despre copilăria şi viaţa de femeie în ţara mea, sunt constrânsă să mă afund în gândurile mele, ca şi cum m-aş scufunda în fundul puţului de care îmi era atât de frica odinioară. Şi toate aceste frânturi din trecutul meu care revin la suprafaţă mi se par acum atât de oribile, încât îmi vine greu să mă gândesc la asta.

Mi se întâmplă să-mi pun întrebarea, singură şi cu voce tare: „Am trăit eu, oare, cu adevărat aceste grozăvii?”

Trăiesc, le-am supravieţuit. Şi alte femei le-au trăit şi le trăiesc încă. Eu aş dori să uit, dar suntem atât de puţine supravieţuitoare care să poată vorbi, încât este de datoria mea să depun mărturie şi să retrăiesc aceste coşmaruri.

Sunt în casă şi aud ţipete, apoi o văd pe sora mea aşezată pe jos, dând din mâini şi din picioare, şi pe fratele meu Assad aplecat deasupra ei, cu braţele depărtate – tocmai o sugruma cu firul de la telefon. Îmi amintesc această imagine ca şi când aş fi trăit-o ieri. Sunt atât de tare lipită de perete, de parcă aş dori să intru în el, să dispar. Sunt cu cele două surori mai mici, stau în faţa lor pentru a le proteja. Le ţin de păr ca să nu facă vreo mişcare. Assad trebuie să ne fi văzut sau să mă fi auzit venind, strigă: *Rouhi! Rouhi!* „Cară-te! Cară-te!”

Alerg către scara de ciment care duce la camere, trăgându-le după mine pe cele doua surori. Unei micuţe îi e atât de frică, încât se împiedică şi se loveşte la un picior, dar eu o forţez să mă urmeze. Tremur din tot corpul. Ne închidem într-o cameră şi o consolez pe micuţă. Încerc să-i îngrijesc genunchiul şi rămânem acolo toate trei, multă vreme, fără a face zgomot. Nu pot să fac nimic, dar absolut nimic altceva decât să păstrez tăcerea asupra acestei grozăvii.

Fratele meu o sugruma pe sora mea… Ea o fi fost la telefon, iar el a venit prin spatele ei ca să o

sugrume. Ea a murit, sunt convinsă că e moartă.

În ziua aceea, ea purta un pantalon alb bufant cu o cămaşă lungă, până la genunchi. Era desculţă. Am văzut cum se zbătea, i-am văzut braţele care îl loveau pe fratele meu peste faţă, în timp ce el striga: „Dispari!”

Telefonul era negru, aşa mi se pare. Era aşezat pe jos, în camera principală, cu un fir foarte lung. Ea trebuie să fi încercat să telefoneze, dar nu ştiu cui şi pentru ce. Nu mai ştiu ce făceam înainte de asta, nici unde eram, nici ce a putut să facă Hanan, dar nimic din comportamentul ei, după câte ştiu eu, nu era de natură să justifice asta – fratele meu să vrea să o strângă de gât. Nu înţelegeam ce se întâmplă.

Am rămas în cameră cu cele două micuţe, aşteptând să se întoarcă mama. Ea ieşise, însoţită de tatăl meu. Assad era singur cu noi. Multă vreme m-am întrebat de ce nu era nimeni altcineva în casă, doar noi. Apoi, amintirile s-au legat.

În acea zi, părinţii mei se duseseră s-o vadă pe soţia fratelui meu, la părinţii ei unde se refugiase, pentru că el o bătuse atunci când era însărcinată. Iată de ce fratele meu era singur cu noi, în casa noastră. Şi trebuie să fi fost furios, ca orice bărbat care suportă un asemenea afront. Ca de obicei, mie nu-mi parveneau decât frânturi de informaţii despre ceea ce se întâmplă. O fată nu asistă la reuniuni de familie, atunci când apar conflicte. Este ţinută deoparte. Am aflat mai târziu că această cumnată a mea a făcut un avort şi presupun că părinţii ei l-au acuzat pe fratele meu ca fiind răspunzător pentru asta. Dar, în ziua aceea, nu exista nicio legătură între cele două evenimente. Ce făcea Hanan la telefon? Telefonul ne folosea foarte puţin. Eu însămi trebuie să-l fi folosit de două sau trei ori pentru a vorbi cu sora mea mai mare, cu mătuşa sau cu soţia fratelui meu. Dacă Hanan chema pe cineva, acel cineva era din familie, neapărat.

De câtă vreme era telefonul acela în casă? Probabil că nu erau prea multe pe-atunci în sat. Tatăl meu modernizase casa. Aveam o sală de baie, cu apă caldă şi, aşadar, un telefon…

Când părinţii mei s-au întors acasă, ştiu că mama a vorbit cu Assad. O revăd plângând, dar acum ştiu că se prefăcea. Astăzi, sunt realistă şi am înţeles cum se petrec lucrurile în ţara mea. Ştiu pentru ce sunt omorâte fetele. Ştiu cum se petrec lucrurile. Este o reuniune de familie în care se decide astfel şi, în ziua fatală, părinţii nu sunt niciodată prezenţi. Numai cel care a fost desemnat să omoare este în casă împreună cu fata.

Mama mea nu plângea cu adevărat. Era ca într-un film. Ea ştia, fără îndoială, pentru ce fratele meu o sugrumase pe sora mea. Dacă nu, de ce ar fi ieşit tocmai în acea zi, împreună cu tatăl meu şi cu sora mea mai mare, Nura? De ce să ne fi lăsat singure acasă cu Assad? Ceea ce nu ştiu este motivul condamnării lui Hanan. Ea trebuie să fi săvârşit un păcat, dar nu văd care. Să fi ieşit singură? O fi fost văzută vorbind cu un bărbat? O fi denunţat-o vreun vecin? Este suficient atât pentru a se considera că o fată este *sharmuta,* că a abătut ruşinea asupra familiei şi că ea trebuie să moară pentru a spăla onoarea nu numai a părinţilor, a fratelui, dar şi a întregului sat.

Sora mea era mai matură decât mine, chiar dacă era mai tânără. Trebuie să fi comis o imprudenţă pe care, în mod firesc, o ignoram. Fetele nu îşi fac confidenţe. Le este prea frică să vorbească, asta se întâmpla chiar şi între surori. Mai ştiu şi eu câte ceva, pentru că şi eu însămi am tăcut…

Îl iubeam mult pe fratele meu. Îl iubeam toate, pentru că era singurul bărbat din familie, singurul nostru protector, după tatăl meu.

Dacă tatăl moare, el este cel care conduce casa şi, dacă la rândul lui, moare şi el şi nu mai rămân decât femeile, atunci familia este pierdută. Nu mai sunt oi, nu mai e pământ, nu mai e nimic. Cel mai

rău lucru într-o familie este acela de a-l pierde pe unicul frate. Cum să trăieşti fără un bărbat? Bărbatul este cel care face legea şi cel care ne protejează, fiul este cel care ia locul tatălui şi care îşi mărită surorile.

Assad era violent ca şi tatăl meu. Era un asasin, dar acest cuvânt nu are niciun sens în ţara mea, atunci când este vorba despre a omorî o femeie. Fratele sau cumnatul, sau unchiul, nu are importanţă care dintre ei are misiunea să apere onoarea familiei. Ei au drept de viaţă şi de moarte asupra femeilor lor. Dacă tatăl sau mama îi spun fiului: „Sora ta a păcătuit, trebuie să o omori…" el o face pentru onoare, aşa e legea.

Assad era fratele nostru adorat. Odată a căzut de pe cal – îi plăcea mult să se plimbe călare. Calul a alunecat şi el a căzut. Noi am plâns atât de mult, îmi aduc aminte. De suferinţă, mi-am sfâşiat rochia, mi-am smuls părul din cap. Din fericire, nu a fost grav şi noi l-am îngrijit. Dar când tatăl nostru şi-a rupt piciorul, eram atât de mulţumite, că am fi putut dansa de bucurie. Şi nici astăzi nu reuşesc să realizez că Assad este un asasin. Imaginea surorii mele sugrumate este un adevărat coşmar, dar în acel moment nu puteam să-l urăsc. Ceea ce făcuse era normal, desigur că a trebuit să accepte să o facă din datorie, fiindcă era necesar pentru toată familia. Şi îl iubeam.

Nu ştiu ce a făcut Hanan. În orice caz, ea a dispărut. Eu am uitat-o. Nu înţeleg prea bine de ce. După frică, a venit cu certitudine logica vieţii mele de atunci, cutuma, legea, tot ceea ce ne obliga să trăim aceste lucruri în mod „normal". Ele nu devin crime şi orori decât aiurea, în Occident, în alte ţări unde legile sunt diferite. Eu însămi trebuia să mor şi faptul de a fi supravieţuit, ca prin minune, legii cutumiare m-a tulburat multă vreme. Acum par a înţelege că am suferit un şoc şi că propria experienţă a amplificat acest şoc, până la a-l face

să-mi provoace o amnezie asupra anumitor evenimente. Un psihiatru este cel care mi-a spus-o.

Iată cum Hanan a dispărut din viaţa şi din amintirile mele. Poate că a fost îngropată împreună cu ceilalţi nou-născuţi. Poate că a fost arsă, îngropată sub un talaz sau pe câmp. Poate că au dat-o la câini? Nu ştiu. Văd bine şi privirea oamenilor de pe aici, atunci când vorbesc despre viaţa mea de acolo, le vine greu să înţeleagă. Îmi pun întrebări logice pentru ei: „A venit poliţia?" „Oare nimeni să nu se neliniştească din cauza unei dispariţii?" „Ce zic oamenii din sat?"

N-am văzut niciodată poliţie, în viaţa mea. O femeie care dispare, asta nu e nimic. Şi oamenii din sat sunt de acord cu legea bărbaţilor. Dacă o fată care şi-a dezonorat familia nu este omorâtă, oamenii satului repudiază acea familie, nimeni nu mai vrea să-i vorbească sau să aibă de-a face cu ea, familia trebuie să plece! Şi atunci…

Privind lucrurile aşa, sora mea a avut o soartă mai bună decât a mea. Ea a avut noroc că a murit. Cel puţin, nu mai suferă. Aud încă şi acum ţipetele surorii mele, ea urla de-a binelea! Kainat şi cu mine ne-am temut pentru noi, o vreme. De fiecare dată când îl vedeam pe tata, pe fratele meu sau pe cumnatul meu, ne temeam. Şi, uneori, nu mai reuşeam să dormim. Mă trezeam adeseori noaptea. Simţeam o ameninţare permanentă. Assad era mereu furios, violent. El nu avea dreptul să meargă să-şi vadă soţia: ea ieşise din spital pentru a se întoarce la părinţii ei, pentru că el o bătuse crunt. Şi totuşi, ea a revenit să trăiască cu el, aşa e legea. Şi i-a dăruit alţi copii, din fericire, băieţi. Noi eram mândre de el, îl iubeam mereu la fel de mult, chiar dacă ne era frică de el. Ceea ce nu înţeleg este că îl uram pe tatăl meu, tot atât pe cât îl adoram pe fratele meu, cu toate că la urma urmei, semănau foarte mult.

Dacă m-aş fi măritat în satul meu şi dacă aş fi dat naştere unor fiice, şi Assad ar fi fost însărcinat

să o omoare pe una dintre fiicele mele, aş fi făcut ca şi celelalte femei, aş fi suportat fără a mă revolta. Este de neînchipuit să gândeşti şi să spui aici un asemenea lucru, dar pentru noi, acolo, aşa era.

Astăzi este altfel, pentru că eu am murit în satul meu şi m-am născut a doua oară, în Europa. Şi astfel, alte idei mi-au pătruns în gândire.

Şi totuşi, îl iubesc şi acum pe fratele meu. Este ca o rădăcină de măslin pe care nu o poţi smulge, chiar dacă arborele a căzut.

PĂTLĂGICA NECOAPTĂ

Curăţam grajdul în fiecare dimineaţă. Era foarte mare, iar mirosul era puternic. Odată grajdul curăţat, lăsam poarta deschisă pentru aerisire. Era umezeală mare şi, odată cu căldura soarelui, se forma abur în interior. Se umpleau găleţi cu bălegar, le purtam pe cap până în grădină, unde acesta era pus la uscat. O parte din acest bălegar, cel de cal, era folosit numai pentru a hrăni pământul grădinii. Tatăl meu spunea că este cel mai bun îngrăşământ. Balega de oaie era pentru cuptorul de pâine. Atunci când era bine uscat, mă aşezam pe jos şi îl amestecam cu mâinile pentru a face din el turtiţe, pe care le aşezam în vraf pentru alimentarea cuptorului.

Duceam oile la păscut dimineaţa în zori şi ne întorceam atunci când soarele ardea prea tare, spre ora unsprezece. Oile mâncau şi se culcau. Intram şi eu în casă, ca să mănânc. Ulei într-un bol, pâine caldă, ceai, măsline, fructe. Seara aveam pui, miel sau iepure. Mâncam carne aproape în fiecare zi, cu orez şi cu fulgii pe care îi făceam noi înşine. Toate legumele proveneau din grădină.

Atât timp cât era cald în timpul zilei, lucram în casă. Preparam aluatul pentru pâine. Hrăneam mieii cei mici. Îi apucam de pielea gâtului, aşa cum se ţin pisicile şi îi ridicam ca să poată să sugă. Erau întotdeauna mai mulţi şi atunci mă ocupam de ei pe rând, unul după altul. Când unul supsese destul, îl puneam la loc şi aşa se hrăneau toţi. După aceea, mă duceam să mă ocup de capre, care erau puse separat în grajd. Cei doi cai aveau colţul lor şi cele patru vaci, de asemenea. Era cu adevărat imens acest grajd: peste şaizeci de oi şi cel puţin patruzeci de capre. Caii erau tot timpul afară, la păşune, nu îi aduceam înapoi decât seara. Ei erau utili numai fratelui meu şi tatălui meu pentru plimbare, niciodată nouă. Când munca la grajd lua

sfârşit, nu închideam uşa din cauza căldurii, dar exista o barieră de lemn, un lemn foarte greu, foarte compact, care împiedica animalele să iasă.

Apoi trebuia să ne ocupăm de grădină, atunci când soarele cobora spre asfinţit. Erau multe pătlăgele roşii care trebuiau să fie culese zilnic, atunci când erau coapte. Odată, din greşeală, am cules o pătlăgică necoaptă. N-am uitat niciodată pătlăgica aia. Mă gândesc adesea la ea, în timp ce stau în bucătăria mea. Era pe jumătate galbenă, pe jumătate roşie şi începea să se coacă. Mă gândisem eu să o ascund când am adus-o acasă, dar era prea târziu, tatăl meu venise deja. Ştiam că n-ar fi trebui s-o culeg, dar munceam prea repede. Trebuia întotdeauna să lucrez atât de repede, încât gesturile mele deveniseră mecanice, degetele mele se roteau în jurul tulpinii roşiei, la stânga, la dreapta, la stânga, la dreapta, până la picior. Şi ultima, aceea care prinsese mai puţin soare, s-a regăsit în mâna mea fără să vreau. Şi ea era acolo, perfect vizibilă în vas. Tata a urlat: „Eşti nebună? Vezi ce ai făcut? Culegi o roşie necoaptă? *Mabula!”*

Şi m-a lovit, apoi a strivit-o deasupra capului meu, sâmburii căzdeau pe mine. „Acum o s-o mănânci!”

Mi-a înfundat-o cu forţa în gură şi mi-a frecat faţa cu ce mai rămăsese din ea. Eu credeam că totuşi ar fi putut fi mâncată, dar era acidă, foarte amară, era ceva infect. Am înghiţit-o cu silă. Apoi, nu mai voiam să mănânc, plângeam şi stomacul îmi era întors pe dos. Dar el mi-a pus capul în farfurie şi m-a obligat să mănânc, aproape ca pe un câine. Nu mai puteam să mă mişc, el mă ţinea de păr cu duşmănie, mi-era rău. Sora mea vitregă îşi bătea joc de mine şi glumea. A primit aşa o palmă că a scuipat tot ce avea în gură şi a început să plângă. Cu cât spuneam că mă doare capul, cu atât el se înverşuna mai tare să-mi strivească faţa în fulgi. A golit farfuria până la fund, făcând mici bule de fulgi pe care mi le-a înfundat în gură, era

turbat. Apoi şi-a şters mâinile pe o rufă, mi-a aruncat-o în cap şi a plecat să se aşeze în tihnă la umbră, pe verandă.

Am strâns masa plângând. Aveam faţa plină de mâncare, plini şi părul, şi ochii. Şi măturam ca în fiecare zi, pentru a strânge cea mai mică bucăţică din fulgii care căzuseră din mâna tatălui meu.

De-a lungul multor ani am uitat evenimente atât de importante cum a fost dispariţia uneia dintre surorile mele, dar n-am uitat niciodată acea pătlăgică şi umilinţa de a fi fost tratată mai rău decât un câine. Şi faptul de a-l vedea acolo stând liniştit la umbră, făcându-şi siesta ca un rege, după ce-mi servea bătaia zilnică, era cel mai rău din toate. Era simbolul unei sclavii normale, pe care trebuia să o accept, plecându-mi capul sub lovituri, ca şi surorile mele, ca şi mama mea. Dar astăzi îmi înţeleg ura. Aş fi vrut ca el să se înăbuşe sub *kaffiyeh*-ul său.

Asta era viaţa de fiecare zi. Către ora patru se scoteau oile şi caprele, până la apusul soarelui. Sora mea pornea în frunte, pe drum, eu mă plasam întotdeauna în spate, cu un băţ, pentru a face animalele să înainteze şi pentru a speria caprele, mai ales. Ele erau tot timpul agitate, gata să fugă care încotro. Odată ajunse la păşune, era puţină linişte, nu eram acolo decât noi şi turma. Luam un pepene verde şi îl loveam cu o piatră. Ne temeam să nu fim prinse la întoarcere, pentru că rochiile noastre erau murdare de zeama dulce. Le spălam direct pe noi, în grajd, înainte ca părinţii să ne vadă. Nu putea fi vorba de a scoate rochia, dar, din fericire, ea se usca foarte repede.

Soarele se făcea de un galben aparte şi se îndepărta la orizont, cerul trecea de la albastru la gri, trebuia să ne întoarcem înainte de căderea nopţii. Şi cum noaptea se lasă foarte repede la noi, trebuia să facem totul la fel de repede ca şi soarele, să ne numărăm paşii pe drum, să ne frecăm de

pereţi şi poarta de fier se închidea din nou în urma noastră.

După care, era timpul să mulgem vacile şi oile. Îmi amintesc că mă dureau braţele. Un bidon mare sub burta vacii, un taburet aproape la nivelul solului, luam un picior al vacii şi îl fixam între picioarele mele, pentru ca ea să nu facă vreo mişcare şi ca laptele să nu se verse. Dacă ar fi apărut o pată de lapte pe jos, chiar numai câteva picături, ar fi fost ultima din viaţa mea! Tatăl meu mă pălmuia urlând că pierduse un calup de brânză!

Ugerele vacilor erau foarte groase şi foarte tari, pentru că erau umflate de lapte, iar mâinile mele erau mici. Mă dureau braţele, mulsul îmi lua mult timp şi eram epuizată. Odată, era într-o perioadă când erau şase vaci în grajd, am adormit agăţată de căldare, cu piciorul vacii prins între picioarele mele. Din nefericire, a venit tatăl meu şi a strigat: *„Sharmuta!* Târfă!" M-a târât de păr pe jos prin grajd şi am luat o bătaie cu cureaua. O blestemam, cureaua aceea de piele, lată, pe care o purta întotdeauna în jurul taliei, împreună cu o alta mai mică. Cea mică plesnea foarte tare. El lovea când cu o mână, când cu cealaltă, ţinând-o de un capăt, ca pe o coardă. Când o folosea pe cea mare, trebuia să o plieze în două, era prea grea. Îl imploram şi plângeam de durere, dar cu cât îi spuneam că mă doare, cu atât mă lovea mai tare, numindu-mă târfă.

Seara, la ora cinei, mai plângeam încă. Mama a încercat să mă descoase. Ea vedea bine că el mă lovise prea tare în seara aceea, dar atunci s-a apucat să o lovească şi pe ea, spunându-i că asta nu o priveşte pe ea, că nu avea ea nevoie să ştie pentru ce am fost bătută, din moment ce eu ştiam de ce.

O zi obişnuită acasă înseamnă cel puţin o palmă sau o lovitură de picior, sub pretextul că nu muncesc destul de repede, că apa de ceai a avut nevoie de prea mult timp ca să se încălzească…

Uneori, reuşeam să deviez palma peste cap, dar nu prea des. Nu-mi aduc aminte dacă sora mea Kainat era şi ea bătută la fel ca mine, dar cred că da, pentru că şi ea se temea la fel. Am păstrat acest reflex de a munci repede şi de a umbla repede, ca şi când o curea m-ar fi pândit în permanenţă. Un măgar merge pe drum sub lovituri de băţ. Dacă loviturile încetează, măgarul se opreşte. Era la fel şi pentru noi, numai că tata ne lovea mai tare decât pe un măgar. Am mai fost lovită şi în ziua următoare, aşa, din principiu, pentru ca nu cumva să uit bătaia din ajun. Pentru ca să continui să înaintez fără să dorm, ca măgarul pe drum.

Măgarul mă face să mă gândesc la o altă amintire, despre mama mea. Mă văd luată să duc la păscut turma, ca de obicei, şi revenind foarte repede acasă, pentru a curăţa grajdul şi mai repede. Mama e cu mine, ea mă zoreşte pentru că trebuie să mergem să culegem smochinele. Trebuie să încărcăm lăzile pe spatele măgarului şi să mergem încă destul de mult în afara satului. Sunt incapabilă să situez această poveste în timp, afară de faptul că acea dimineaţă îmi apare ca foarte apropiată de povestea roşiei necoapte. Era sfârşitul sezonului, pentru că smochinul în faţa căruia ne oprim este gol. Leg măgarul de smochin spre a-l împiedica să mănânce fructele şi frunzele care zac la pământ.

Încep să culeg şi maică-mea îmi spune: „Ascultă bine, Suad, tu rămâi aici cu măgarul, aduni toate smochinele pe marginea drumului, dar nu mergi mai departe de copacul acesta. Nu te mişti de aici. Dacă îl vezi pe taică-tu venind pe calul alb sau pe fratele tău, sau pe oricine altcineva, fluieri şi eu mă întorc repede”. Ea se îndepărtează puţin pe drum pentru a întâlni un călăreţ care o aştepta. Îl cunosc din vedere, îl chema Fadei. Are un cap foarte rotund, este mic şi destul de puternic. Calul său e foarte bine îngrijit, alb cu o pată neagră, cu coada împletită până jos. Nu ştiu dacă el e căsătorit sau nu.

Mama îl înşela pe tata cu el. Am înţeles din clipa în care mi-a spus: „Dacă vine cineva, oricine, tu fluieri”. Călăreţul dispare din raza mea vizuală şi mama la fel. Eu adun conştiincios smochinele pe marginea drumului. Nu sunt prea multe în acest loc, dar eu nu am dreptul să merg pentru a căuta mai departe, pentru că risc să nu îl mai văd pe tatăl meu sau pe oricine altul venind. În mod ciudat, această poveste nu mă miră. În amintirile mele, nu mi se pare că mă temeam prea mult. Poate pentru că mama mea şi-a organizat bine planul. Măgarul e legat de trunchiul smochinului gol, el nu poate mânca nimic, nici frunze, nici fructe, aşa cum trebuie pentru genul ăsta de recoltă. Aşadar, nu trebuie să-l supraveghez ca în plin sezon şi pot munci singură. Fac zece paşi într-un sens, zece în celălalt, strângând smochinele de pe jos ca să le pun în lăzi. Am o perspectivă bună a drumului, spre sat, pot vedea dacă vine cineva şi pot fluiera la timp. Nu-l mai văd nici pe acest Fadei, nici pe mama mea, dar ghicesc că ei sunt la cincizeci de paşi, ascunşi undeva pe câmp. Deci, în caz de ceva neplăcut, ea poate face să se creadă că s-a îndepărtat un pic pentru o necesitate urgentă. Un bărbat, tatăl meu sau fratele meu, nu va pune niciodată o întrebare indecentă legată de acest subiect. Ar fi jenant.

Nu rămân prea mult timp singură: lada nu este umplută, când ei se întorc separat. Mama iese de pe câmp. Îl văd pe Fadei urcându-se pe cal; ratează şaua prima dată, deoarece calul lui este înalt. Are o frumoasă cravaşa de lemn, foarte fină şi-i zâmbeşte mamei înainte să dispară.

Eu mă prefac că nu am văzut nimic.

Lucrurile s-au petrecut foarte repede. Ei au făcut dragoste undeva pe câmp, la adăpostul ierburilor sau doar au stat de vorbă, nu vreau să ştiu. Nu am dreptul să-i întreb ce au făcut sau să am un aer surprins, asta nu mă priveşte. Mama nu îmi va face confidenţe. Ea ştie, totodată, că eu nu voi vorbi

despre asta, pur şi simplu pentru că sunt complice la fapte şi că aş fi bătută la sânge, ca şi ea. Tatăl meu nu ştie decât să-şi bată femeile şi să le pună la muncă pentru bani. Aşa că, dacă mama mea s-a dus să facă dragoste cu un alt bărbat sub pretextul că aduce lăzile cu smochine, în cele din urmă, eu sunt mulţumită de asta. Ea are dreptate.

Acum, noi trebuie să strângem repede smochinele, pentru ca lăzile să fie umplute suficient, ca să justifice timpul consumat. Dacă nu, tatăl meu o să întrebe: „Aduci lăzile goale, ce ai făcut în timpul acesta?" Şi voi avea dreptul la curea.

Suntem destul de departe de sat. Mama urcă pe măgar, cu picioarele puţin depărtate în jurul gâtului animalului, foarte aproape de cap ca să nu zdrobească fructele. Eu merg în frunte ca să ghidez paşii măgarului pe drum şi plecăm din nou încărcaţi din greu.

Puţin mai departe, ne întâlnim cu o femeie în vârstă singură, cu un măgar, care cară şi ea smochine.

Cum ea este bătrână, nu trebuie să fie însoţită; merge în faţa noastră. Mama o salută şi ne continuăm drumul împreună. Drumul acesta este foarte strâmt şi ciudat, plin de gropi, de ridicături şi pietre. În unele locuri, se cocoaţă destul de sus şi măgăruşului îi este greu să înainteze cu încărcătura sa. La un moment dat, se opreşte, în faţa unui şarpe mare şi refuză să meargă mai departe. Mama degeaba îl bate, îl încurajează, el nu vrea să ştie nimic. Dimpotrivă, parcă ar vrea să dea înapoi, cu botul fremătând de teamă, ca şi mine. Eu detest şerpii. Şi deoarece panta era într-adevăr foarte abruptă, lăzile se mişcă pe spatele său, existând riscul să se răstoarne. Din fericire, femeia care ne însoţeşte nu pare să se teamă de şarpe, care era, totuşi, enorm. Nu ştiu cum face, însă văd corpul încolăcindu-se, răsucindu-se. Probabil că l-a bătut

cu bastonul… În cele din urmă şarpele cel mare se strecoară către râpă şi măgăruşul pleacă.

Erau mulţi şerpi în jurul satului, mici şi mari. Îi vedeam zilnic şi ne temeam rău de ei, aşa cum te temi de grenade. De când cu războiul cu evreii, erau cam peste tot. Nu ştiai niciodată dacă nu aveai să mori punând piciorul pe ele, din întâmplare. În orice caz, auzeam vorbindu-se de ele acasă, când tatăl tatălui meu venea în vizită sau unchiul meu. Mama ne punea în gardă despre aceste grenade, pentru că ele erau aproape invizibile în mijlocul pietrelor şi eu priveam fără încetare în faţa mea, de frica de a nu călca pe vreuna. Nu-mi amintesc să fi văzut eu însămi aşa ceva, dar ştiu că pericolul era permanent. Era mai bine să nu ridici vreo piatră sau să te uiţi unde-ţi pui piciorul. Şerpii mergeau să se ascundă chiar în casă, în debara, între sacii de orez sau fânul din grajd.

Tatăl meu nu era acasă când ne-am întors. A fost o uşurare, pentru că întârziaserăm: era deja zece. La ora asta soarele e sus, căldura e puternică şi smochinele bine coapte riscă să se chircească şi să se ofilească. Or, trebuie să fie în stare bună şi preparate cu grijă pentru ca tatăl meu să le poată vinde la piaţă.

Îmi plăcea mult să pregătesc lăzile cu smochine. Alegeam frunzele frumoase de smochin, foarte mari şi verzi, pentru a căptuşi fundul lăzilor. După aceea aşezam fructele, cu delicateţe, bine aranjate ca nişte bijuterii frumoase şi apoi puneam frunze mari şi pe deasupra ca să le protejez de soare. Cu strugurii era acelaşi lucru: îi tăiam cu foarfecele, îi curăţam cu grijă, nu trebuia să rămână niciun bob stricat sau vreo frunză murdară. Căptuşeam lăzile cu frunze de viţă şi le acopeream în acelaşi fel, ca să rămână foarte proaspeţi ciorchinii.

Mai era şi timpul conopidei, al dovleceilor, al vinetelor, al roşiilor şi dovlecilor, şi tatăl meu vindea şi brânza de a cărei preparare mă ocupam eu. Puneam laptele într-o găleată mare de metal.

Scoteam partea grasă foarte galbenă care se forma pe margini şi smântâna pe care o puneam deoparte ca să fac *laban* pe care îl vindea în pachete separate, pentru ramadan. Le puneam în găleţi mari şi tatăl meu se ocupa să facă pachetele cu un plastic foarte dur, pentru ca produsul să nu putrezească. Şi scria pe el, în arabă, *laban.*

Cu *halib,* laptele, făceam iaurturi şi brânză. Aveam un tifon alb transparent şi un bol de fier. Mai întâi, umpleam bolul, pentru ca brânzicile să aibă mereu aceeaşi greutate, apoi le puneam în tifon, făceam un nod şi strângeam foarte tare pentru ca zerul să curgă într-un recipient. Când brânza nu mai avea zer deloc, puneam bucăţile pe un platou mare aurit, acoperit cu o ţesătură pentru ca soarele şi muştele să nu le atingă. Apoi le ambalam în pachete albe pe care tatăl meu nota de asemenea. Odată ambalate, erau foarte drăguţe, arătau foarte îngrijite. Tatăl meu mergea practic zilnic la piaţă, în anotimpul fructelor şi legumelor. Pentru brânzeturi şi lapte, de două ori pe săptămână.

Tata nu se urca la volanul camionetei decât atunci când totul era încărcat şi dacă noi nu terminam la timp, nenorocirea era pe noi. El se aşeza în faţă cu mama şi eu eram ghemuită într-un colţ între lăzi în spate. Era cam o jumătate de oră de drum. Când ajungeam, vedeam imobile mari. Eram în oraş. Un oraş frumos, foarte curat. Existau şi semafoare pentru oprirea maşinilor. Magazine drăguţe. Mi-aduc aminte de o vitrină cu un manechin şi o rochie de mireasă. Dar eu nu aveam dreptul sa mă plimb, şi cu atât mai puţin să privesc în vitrine. Stăteam cu gura căscată şi îmi tot întorceam capul ca să le zăresc de departe, cât mai mult timp cu putinţă. Nu văzusem niciodată aşa ceva.

Mi-ar fi plăcut mult să vizitez acest oraş, dar când vedeam fetele mergând pe trotuar îmbrăcate cu rochii scurte, cu picioarele goale – mi-era

ruşine. Dacă le-aş fi întâlnit de-aproape, le-aş fi scuipat. Erau nişte *sharmuta*… Pentru mine era dezgustător. Mergeau singure, fără părinţi care să le însoţească. Îmi spuneam că ele nu aveau să se mărite niciodată. Niciun bărbat nu avea să le ceară, pentru că îşi arătaseră picioarele şi pentru că erau date cu ruj. Şi nu înţelegeam de ce nu le arestau.

Îmi dau seama acum că viaţa la ţară nu se schimbase de când se născuse mama mea şi mama ei şi aşa mai departe. Fetele erau bătute ca şi mine? Munceau ca şi mine? Erau închise? Sclave? Eu nu trebuia să mă îndepărtez niciun centimetru de camioneta tatălui meu. El supraveghea descărcarea lăzilor, strângea banii şi la un gest, ca un măgar, eu trebuia să urc înapoi şi să mă ascund înăuntru, având ca singură plăcere un moment de repaus şi vederea printre lăzile de fructe şi legume a magazinelor inaccesibile.

Piaţa era foarte mare. Avea un fel de acoperiş plin cu viţă de vie care făcea umbră peste fructe. Era plăcut. Când totul era vândut, tatăl meu era fericit. Mergea singur să-l vadă pe vânzător înainte ca piaţa să se închidă, şi aducea banii pe care îi vedeam în mâna lui. Îi număra de câteva ori şi-i punea într-un săculeţ mic de pânză cu o sforicică şi-şi punea sacul în jurul gâtului. Cu banii ăştia de la piaţă a putut el să renoveze casa.

Îmi plăcea mult să mă urc în camionetă pentru că era un moment de pauză. Eu nu făceam nimic pe drum, şedeam liniştită. Dar, odată ajunşi la piaţă, trebuia să ne grăbim, să cărăm lăzile în viteză. Tatăl meu voia să arate că soţia şi fiica lui muncesc din greu. Eu eram totdeauna cu mama. El nu aducea niciodată două surori împreună.

Când sora mea era cu ei, mă duceam după apă ca să spăl curtea, s-o usuce soarele. Pregăteam de mâncare şi făceam pâine. Aşezată pe pământ, puneam făina într-o farfurie mare cu apă şi sare, şi frământam cu mâna. Apoi lăsam aluatul sub un prosop alb, aşteptând să crească. Mă duceam să

aţâţ focul, ca să fie bine încălzit. Încăperea cu cuptor era mare, cu acoperişul de lemn, iar în interior cuptorul de fier ardea în permanenţă. Jăraticul se păstra mult timp, dar trebuia întreţinut focul, în special când pregăteam pâinea.

Este minunat un aluat care creşte… adoram să fac pâine. Făceam o gaură în aluat ca să arate bine, înainte de a-l băga în cuptor. Şi ca să nu se lipească de mâini, le afundam într-un sac cu făină şi mângâiam acest aluat care devenea alb şi dulce. Şi obţineam o mare *galette* superbă, o pâine drăguţă şi rotundă, şi un suport care trebuia să aibă mereu aceeaşi formă. Dacă nu, tatăl meu mi l-ar fi aruncat în faţă.

Odată pâinea coaptă, curăţam cuptorul şi adunam cenuşa, când ieşeam de acolo, părul, faţa, sprâncenele şi genele îmi erau cenuşii. Mă scuturam ca un câine plin de purici.

Într-o zi, eram în casă şi am văzut fum ieşind din acoperişul încăperii cu cuptor. Am alergat cu sora mea ca să văd ce se întâmplă şi am început să strigăm că a luat foc. Tata a venit cu apa. Erau flăcări şi a ars tot. În interiorul cuptorului, era ceva ca rahatul de capră, negru cu totul. Uitasem o pâine în cuptor şi curăţasem prost cenuşa. Rămăsese jarul care declanşase focul. Era vina mea. Nu ar fi trebuit să uit bucăţica aia de pâine, şi mai ales nu trebuia să uit să trag cenuşa cu o bucată de lemn şi să scot jăraticul.

Eram răspunzătoare de incendiul din cuptorul de pâine, era cea mai mare dintre catastrofe.

Şi tatăl meu m-a bătut ca niciodată. Am căpătat lovituri de picioare, lovituri de baston pe spinare. M-a tras de păr, m-a pus în genunchi şi m-a târât cu faţa prin cenuşă, umedă – din fericire. Mă sufocam, îmi curgea saliva, cenuşa îmi intra pe nas şi în gură, şi aveam ochii roşii. M-a făcut să mănânc cenuşă drept pedeapsa. Plângeam când m-a lăsat în pace şi eram neagră cu totul, cu ochii roşii. Fusese o greşeală foarte gravă din partea mea

şi, dacă sora şi mama mea nu ar fi fost acolo, cred că tata m-ar fi aruncat în foc înainte de a-l fi stins.

A trebuit să reconstruim cuptorul cu cărămizi şi lucrul a durat mult timp. În fiecare zi aveam parte de o insultă, de o vorbă urâtă. Mă strecuram în grajd cu spatele aplecat, măturam curtea cu capul plecat. Cred că tatăl meu mă detesta într-adevăr şi totuşi, pornind de la greşeala aia, am lucrat bine cu adevărat.

Spălam rufele după-amiaza, înainte să cadă noaptea. Mă ocupam de toată lenjeria din casă, scuturam pieile de oaie, măturam, făceam mâncare, hrăneam animalele, curăţam grajdul. Momentele de repaus erau foarte rare.

Nu ieşeam niciodată seara. Tata şi mama ieşeau adesea, se duceau la vecini, la prieteni. Şi fratele meu ieşea, dar noi – niciodată. Noi nu aveam prietene, sora cea mare nu venea niciodată să ne vadă. Singura persoană străina de casă pe care o vedeam uneori era o vecină, Enam. Ea avea o pată pe ochi, oamenii râdeau de ea şi toată lumea ştia că nu fusese măritată niciodată.

De pe terasă, eu vedeam vila familiei de oameni bogaţi. Ei stăteau pe terasă cu lumini aprinse şi eu îi auzeam cum râd, vedeam că mănâncă afară, chiar până seara târziu. Dar la noi stăteam închise în camere, ca iepurii în cuşti. În sat, îmi amintesc doar de familia asta de bogaţi, nu foarte departe de mine şi de Enam, fata bătrână şi totdeauna singură, stând afară în faţa casei. Singura mea distracţie era drumul cu camioneta, când mergeam la piaţă.

Momentele de odihnă erau aşa de rare… Când nu munceam pentru noi, ne duceam să-i ajutăm pe ceilalţi săteni şi ei făceau la fel pentru noi.

Erau mai multe fete puţin mai mari sau mai mici ca vârstă în sat şi ne urcau într-un autocar ca să ne ducem să strângem conopidă de pe un câmp întins. Cum îmi mai aduc aminte de câmpul ăla! Era atât de mare, că nu i se vedea capătul şi aveai impresia că n-o să-l culegi niciodată pe tot! Şoferul era atât

de scund, încât îşi punea o perniţă pe scaun ca să conducă. Avea un cap caraghios rotund, minuscul, cu părul ras.

Toată ziua am tăiat conopide, în patru labe, toate fetele aliniate, ca de obicei, supravegheate de o femeie în vârstă, cu un baston. Şi nici vorbă să lenevim. Le îndesam într-un camion mare. Odată ziua terminată, am lăsat camionul în locul ăla şi ne-am urcat în autocar ca să ne întoarcem în sat. Erau mulţi portocali de o parte şi de alta a drumului. Şi cum ne era tare sete, şoferul a oprit maşina spunându-ne să ne ducem să ne luăm fiecare câte o portocală şi să ne întoarcem repede.

„O portocală şi *halas!”* ceea ce vrea să însemne „una, nu două!”

Toate fetele ne-am urcat în maşină din mers. Şi şoferul care parcase pe o ulicioară, a băgat în marşarier. Apoi a oprit brusc motorul, a coborât şi a început să strige atât de tare, încât toate am ieşit din maşină, înnebunite.

O călcase pe una dintre fete. Capul ei era sub o roată. Cum eu stăteam chiar în faţă, m-am aplecat, i-am ridicat capul, crezând că este încă vie. Dar ea a rămas lipită de pământ şi eu am leşinat de groază.

Pe urmă, îmi aduc aminte că eram din nou în autocar pe genunchii femeii care ne supraveghea. Şoferul se oprea în faţa fiecărei case ca să lase fetele pentru că nu aveai dreptul să te întorci singură, nici măcar în sat. Când am coborât, la mine, supraveghetoarea i-a explicat mamei că sunt bolnavă. Mama m-a culcat şi mi-a dat ceva să beau. A fost drăguţă cu mine în seara aceea, pentru că femeia îi povestise tot. Ea era obligata să povestească fiecărei mame despre accident şi şoferul o aştepta. Poate pentru că trebuia ca toată lumea să spună la fel?

E ciudat că i se întâmplase tocmai acestei fete. Când culegeam conopida, ea era întotdeauna în mijlocul rândului, niciodată pe margini. Or, la noi,

când o fată este astfel protejată de celelalte fete, asta înseamnă că ea vrea să fugă. Şi remarcasem că fata asta era întotdeauna încadrată, că ea nu trebuia să-şi schimbe locul pe şir. Pentru mine era ciudat, mai ales că nimeni nu vorbea cu ea. Nu trebuia nici s-o privim pentru că ea era o *sharmuta* şi, dacă am fi vorbit cu ea, am fi fost tratate şi noi ca nişte *sharmuta.* Oare şoferul a strivit-o dinadins? Rumoarea a durat foarte mult. Poliţia a venit să ne întrebe, ne-au adunat pe câmpul unde se întâmplase. Erau trei poliţişti şi asta însemna ceva pentru noi – să vedem bărbaţi poliţişti. Nu trebuia să-i privim în ochi şi trebuia să-i respectăm, eram foarte impresionate. Am arătat exact locul. M-am aplecat. Era un cap – imitaţie şi eu l-am ridicat cu mâna. Mi-au spus: *„Halas, halas…!”* Se terminase.

Ne urcasem în maşină. Şoferul plângea! Conducea repede şi într-un mod bizar. Maşina făcea salturi pe drum şi-mi amintesc că supraveghetoarea îşi ţinea sânii cu mâinile pentru că şi ei săltau. Bietul om a făcut închisoare. Pentru noi şi pentru tot satul, asta nu era un accident.

Mult timp după asta eu am fost bolnavă. Mă revedeam ridicând capul strivit al acestei fete şi mi-era frică de părinţii mei, în legătură cu tot ce se povestea despre ea. Ea făcuse, se pare, ceva ce nu trebuia, dar nu ştiu ce. În orice caz, se spunea că era o *sharmuta.* Nu dormeam noaptea, vedeam tot timpul capul acela zdrobit, auzeam scrâşnetul roţilor când maşina a dat înapoi. Niciodată nu o voi uita pe această fată. În ciuda tuturor suferinţelor pe care le-am îndurat, această imagine mi-a rămas în minte. Ea avea aceeaşi vârstă ca şi mine, părul tuns scurt, o coafură foarte drăguţă. Era ciudat şi faptul că avea părul scurt. Fetele din sat nu-şi tundeau niciodată părul. Ea – de ce? Era diferită de noi, îmbrăcată mai drăguţ. Ce o fi făcut din ea o *sharmuta?* Nu am ştiut niciodată. Dar în ceea ce mă priveşte am ştiut.

Pe măsura ce treceau anii, aşteptam să fiu cerută în căsătorie, sperând din tot sufletul. Dar nimeni nu o cerea pe Kainat, şi ea nu părea neliniştită în privinţa asta. Ca şi când se resemnase deja cu ideea că avea să rămână fată bătrână, ceea ce găseam că era îngrozitor pentru ea, ca şi pentru mine, care trebuia să-mi aştept rândul.

Începuse să-mi fie ruşine să mă duc la nunţile altora, de frică să nu-şi bată joc de mine. A fi măritată însemna pentru noi cea mai mare libertate posibilă. Totuşi, chiar căsătorită, o femeie îşi riscă viaţa la cea mai mică abatere. Îmi amintesc de o femeie care avea patru copii. Soţul ei era funcţionar la oraş, pentru că avea întotdeauna o vestă pe umăr. Când îl zăream de departe, mergea totdeauna foarte repede, încălţările parcă lăsau un văl de nisip în urma lui.

Femeia se numea Suheila şi într-o zi am auzit-o pe mama spunând că în sat se povesteau tot felul de chestii despre ea. Oamenii credeau că avea o relaţie cu proprietarul magazinului, pentru că ea se ducea adesea să cumpere pâine, legume şi fructe. Poate pentru că ea nu avea o grădină tot atât de mare ca a noastră. Poate că ea îl vedea pe acest om pe ascuns, aşa cum mama mea făcuse cu Fadei. Într-o zi, mama mi-a povestit că fraţii ei intraseră la ea şi-i tăiaseră capul. Şi că-i lăsaseră corpul pe jos şi că se plimbaseră prin sat cu capul acela tăiat. Ea mai spunea că atunci când bărbatul ei se întorsese de la muncă, a fost fericit că femeia lui era moartă, pentru că era bănuită că avusese o legătură cu patronul magazinului, deşi nu fusese prea frumoasă şi avea deja patru copii.

Eu nu i-am văzut pe bărbaţii ăştia plimbându-se prin sat cu capul surorii lor, doar am ascultat povestirea mamei mele. Eram deja destul de matură pentru a înţelege, dar nu mi-a fost frică. Poate tocmai pentru că nu văzusem nimic. Mi se părea că, în familia mea, nimeni nu era o

sharmuta, că lucrurile astea nu mi se vor întâmpla niciodată mie. Femeia asta fusese pedepsită, era normal. Oricum, mult mai normal decât o fată de vârsta mea, strivită pe drum.

Eu nu înţelegeam că simplele bârfe, părerile vecinilor, minciunile chiar puteau face din orice femeie o *sharmuta* şi asta s-o ducă la moarte, pentru onoarea altora.

Este ceea ce se cheamă o crimă de onoare, *Jarimat al Sharaf* şi, pentru bărbaţii din ţara noastră, asta nu înseamnă o crimă în adevăratul sens al cuvântului.

SÂNGELE MIRESEI

Părinţii lui Hussein au venit s-o ceară pe Nura. Au venit de mai multe ori ca să discute despre asta, pentru că atunci când îţi căsătoreşti o fiică, la noi, o vinzi pe aur. Părinţii lui Hussein au venit cu aurul, au pus acest aur pe un platou frumos, aurit şi tatăl lui Hussein a spus: „Iată jumătate pentru Adnan, tatăl, şi cealaltă jumătate pentru fiica sa, Nura".

Daca nu este suficient aur, se mai discută. Cele două jumătăţi sunt importante, pentru că în ziua căsătoriei, fata va trebui să arate la toată lumea aurul pe care tatăl ei l-a obţinut ca s-o vândă.

Nu este a Nurei toată această cantitate de aur pe care o va purta în ziua nunţii. Nenumăratele brăţări, colierul, diadema, ea are nevoie de toate astea pentru onoarea sa şi a familiei sale. Nu este pentru viitorul ei sau pentru ea însăşi, doar se va putea plimba prin sat şi oamenii vor discuta, când o văd, despre cât aur a adus ea părinţilor ei. Dacă fata nu are bijuterii în ziua căsătoriei, este extrem de ruşinos pentru ea şi familia ei. Tatăl meu uita să ne spună asta, când striga că fetele lui nu-i aduc nici măcar beneficiul pe care îl are de pe urma unui miel. Când îşi vinde o fată, el are dreptul la jumătate din aur! Aşadar, el poate negocia. Discuţia se poartă fără noi, doar între părinţi. Când afacerea este încheiată, nu se semnează nicio hârtie, doar cuvântul dat contează. Numai cel al bărbaţilor.

Femeile nu au dreptul să spună nimic, nici mama mea, nici cea a lui Hussein, nici măcar viitoarea mireasă. Nimeni nu a văzut încă aurul, dar toată lumea ştie că nunta e ca şi făcută, pentru că a venit familia lui Hussein. Dar noi nu trebuie să deranjăm, nu trebuie să ne arătăm, trebuie respectat negoţul bărbaţilor.

Sora mea Nura ştie că un bărbat a intrat în casă cu părinţii, aşa că ea se va mărita cu certitudine. Este foarte fericită. Îmi spune că are chef acum să se îmbrace mai bine, să-şi epileze sprâncenele, să aibă o familie a ei şi copii. Nura e timidă, dar are un chip drăguţ. Ea îşi face totuşi griji în timp ce părinţii discută, ar vrea să ştie cât aur au adus, se roagă la Dumnezeu ca ei să cadă de acord.

Nu ştie cine va fi viitorul ei soţ, nu-i ştie vârsta şi nici nu va întreba cum arată. Este jenant să pui întrebări. Chiar şi mie care aş putea să mă ascund undeva ca să văd ce mutră are. Poate că ei îi este frică să nu mă duc să le spun părinţilor.

După câteva zile, tatăl meu o cheamă pe Nura în prezenţa mamei şi-i spune: „Uite, tu te vei mărita în ziua cutare”. Eu nu eram de faţă, fiindcă nu aveam dreptul să fiu cu ei.

De fapt, nu ar trebui să spun: „Nu aveam dreptul”, aşa ceva nu există. Ăsta-i obiceiul, aşa e el şi cu asta – gata. Dacă tatăl tău îţi spune: „Rămâi în acest colţ toată viaţa”, vei rămâne în acest colţ toată viaţa. Dacă tatăl tău îţi pune o măslină într-o farfurie şi îţi spune: „Astăzi mănânci doar atât”, doar atât mănânci. Este foarte dificil să ieşi din pielea asta de sclavă supusă, pentru că te naşti cu ea, fiind fată, şi, pe tot parcursul copilăriei noastre, modul acesta de a nu exista, de a asculta de bărbat şi de legea lui este întreţinut, în permanenţă, de tată, de mamă, de frate, şi singura ieşire constă în a te mărita.

Când sora mea Nura a acces la acest statut atât de dorit, cred că aveam cel puţin cincisprezece ani. Dar poate că mă înşel, cu mult chiar, căci, dacă mă gândesc mai bine şi încerc să-mi pun ordine în minte, îmi dau seama că viaţa mea, pe atunci, nu avea niciunul din reperele care se cunosc în Europa. Nici o aniversare, nici o fotografie, este o viaţa de animal care mănâncă, munceşte cât mai iute cu putinţă, doarme şi ia bătaie. Apoi, ştii că eşti „coaptă”, adică în pericol de a atrage mânia

societăţii la cel mai mic pas greşit. Şi plecând de la această vârstă „coaptă” căsătoria este următoarea etapă. În mod normal, o fată este „coaptă” la vârsta de zece ani şi se căsătoreşte între paisprezece şi şaptesprezece ani, cel târziu. Nura se apropia de limita lui „cel târziu”.

Şi atunci familia a început să se pregătească de nuntă, să anunţe vecinii. Cum casa nu era destul de mare, aveam să închiriem curtea comună pentru eveniment. Este un spaţiu foarte plăcut, un fel de grădină înflorită unde cresc struguri şi un spaţiu pentru dans. Mai există şi o verandă acoperită care-ţi permite să stai la umbră şi care o va adăposti pe mireasă.

Tatăl meu a ales un miel. Se ia întotdeauna cel mai tânăr pentru că are carnea fragedă şi nu trebuie să-l prăjeşti prea mult. Dacă trebuie să prăjeşti mult o carne, se va spune că tatăl nu este foarte bogat, că el a tăiat o oaie bătrână şi că masa nu e cum trebuie. Reputaţia lui nu va fi bună în sat şi pentru fată va fi şi mai rău.

Aşadar, tatăl meu a ales mielul. Se duce în staul, observă, îl ia pe cel pe care l-a ales şi-l duce în grădină. Îi leagă picioarele ca să nu se mişte, ia cuţitul şi îi taie gâtul cu o singură lovitură. Ia apoi capul şi îl răsuceşte un pic pe o farfurie mare, ca să se scurgă sângele. Eu privesc sângele ăsta cu un uşor dezgust. Mielul încă îşi mişcă picioarele. Munca tatălui meu fiind terminată, vin femeile ca să se ocupe de carne. Ele trebuie să fiarbă apa ca să cureţe interiorul mielului. Nu se mănâncă maţele, dar ele servesc cu siguranţă la ceva, pentru că sunt puse deoparte, cu grijă. Pe urmă trebuie să scoţi pielea, şi mama e însărcinată cu treaba asta delicată. Pielea nu trebuie ruptă. Ea trebuie să rămână întreagă. Mielul e acum pe jos, bine golit şi curat. Cu cuţitul ei cel mare, mama separă pielea de carne. Ea taie carnea şi trage cu un gest precis. Bucată cu bucată, pielea se desface până când toata e desfăcuta de pe corp. Apoi o lasă să se

usuce pentru ca s-o vândă sau ca s-o păstreze. Cea mai mare parte a pieilor este vândută. Dar eşti rău văzut dacă vii la piaţa cu una singură. Trebuie să aduci mai multe ca să se vadă că eşti bogat. În ajunul nunţii, odată cu venirea serii, mama se ocupă de sora mea. Ia o tigaie veche, o lămâie, un pic de ulei de măsline, un gălbenuş de ou şi zahăr. Ea le amestecă pe toate astea în tigaie şi se închide în cameră cu Nura. Cu amestecul ăsta o s-o depileze. Trebuie scoşi toţi perii de la sex. Totul trebuie să fie gol şi curat. Mama mea spune că, dacă din nefericire uiţi un fir de păr, bărbatul pleacă fără să se uite măcar la nevasta lui, spunând că ea este murdară!

Această poveste cu firele de păr şi murdăria mă preocupa. Nu îţi depilezi nici picioarele, nici braţele, doar sexul. Şi sprâncenele, dar asta pentru frumuseţe. Când firele de păr apar pe corpul unei fete, este primul semn că a devenit femeie. Şi ea va muri cu firele astea de păr, pentru că aşa cum Dumnezeu ne-a făcut, tot aşa ne şi ia la El. Şi totuşi, toate fetele sunt mândre la ideea de a se depila… Este dovada că vor aparţine altui bărbat, în afara tatălui lor. Eşti cu adevărat cineva, fără firele alea de păr. Mie mi se pare mai degrabă o pedeapsă pentru că o aud pe sora mea ţipând. Când iese din cameră, un mic grup de femei care aşteaptă lângă uşă bat din palme şi strigă *youyous.* Este o mare bucurie: sora mea e gata de cununie, faimosul sacrificiu al virginităţii sale.

După treaba asta, ea se poate duce să se culce. Femeile pleacă la ele acasă pentru că au văzut că totul a fost făcut după toate regulile.

A doua zi, la răsăritul soarelui, se pregăteşte masa în curte. Trebuie ca toată lumea să vadă cum se pregăteşte mâncarea şi să estimeze numărul de farfurii. Şi mai ales nu trebuie ratată arderea unui pumn de orez, dacă nu, tot satul va vorbi despre asta. Jumătate din curte e folosită pentru pregătirea mâncării. Sunt acolo carnea, cuşcuşul, legumele,

orezul, puii şi multe dulciuri, prăjiturile pe care mama le-a făcut cu ajutorul vecinelor, pentru că singură nu ar fi făcut faţă la atâta treabă.

Odată farfuriile puse, oferite privirii tuturor, mama se duce s-o pregătească pe sora mea, împreună cu o alta femeie. Rochia este brodată în faţă, lungă până la călcâie, cu nasturi de mătase. Nura este superbă când iese din cameră, acoperită de aur, frumoasă ca o floare. Are brăţări, coliere şi mai ales, ceea ce contează cel mai mult pentru o mireasă, parura! Ea este făcută dintr-o panglică de piese de aur, legată în jurul capului. Părul ei, despletit, a fost dat cu ulei de măsline, ca să lucească. O să fie aşezată pe tronul ei. Este o masă pe care stă un scaun, acoperit cu o faţă de masă albă. Nura trebuie să se urce, să se aşeze şi să aştepte să fie admirată, până la venirea viitorului soţ. Toate femeile se împing ca să intre în curte, s-o admire pe mireasă şi să ţipe strigături.

Şi bărbaţii dansează afară. Ei nu se amestecă însă cu femeile în curte.

Nu ai nici măcar dreptul să stai la fereastră şi să îi priveşti cum dansează.

Acum vine soţul. Logodnica apleacă timid capul. Ea nu are încă dreptul să-l privească în faţă, dar este pentru prima dată când îl va vedea cum arată. Eu cred că mama i-a spus câte ceva despre alura lui, despre familie, munca, vârsta… dar nimic nu este încă sigur. Poate că pur şi simplu i-a spus doar că părinţii lui aduseseră aurul care trebuia.

Mama ia un voal şi-l pune pe capul surorii mele şi el vine ca un prinţ, frumos îmbrăcat. Se apropie de ea. Nura stă tot cu mâinile puse cuminte pe genunchi, cu capul aplecat sub voal, ca să arate buna ei educaţie. Acest moment este considerat ca fiind esenţial pentru viaţa surorii mele.

O privesc, ca toţi ceilalţi, şi o invidiez. Totdeauna am invidiat-o că este mai mare, că o însoţeşte pe mama peste tot, în timp ce eu… la

grajd cu Kainat. O invidiez că părăseşte această casă – ea e prima. Fiecare fată ar vrea să fie în locul miresei în acea zi, într-o frumoasă rochie albă şi acoperită de aur. Este atât de frumoasă! Nura nu este încălţată, este unica mea decepţie. Să fii desculţă pentru mine este o adevărată mizerie. Am văzut femei pe stradă, mergând la piaţă, purtând pantofi. Poate pentru faptul că bărbaţii poarta pantofi întotdeauna, încălţămintea este pentru mine simbolul libertăţii. Să mergi fără ca pietricelele şi spinii să-ţi găurească pielea… Nura are picioarele goale şi Hussein are pantofi foarte frumoşi daţi cu ceară, care mă fascinează.

Hussein se apropie de sora mea. Se pune pentru el, pe masa înălţată, un alt scaun acoperit cu o faţă de masă albă. El se aşază, ridică voalul alb şi chiuiturile răsună în curte. Ceremonia a avut loc. Bărbatul tocmai a descoperit chipul celei care a rămas pură pentru el şi care îi va dărui fii.

Ei rămân acolo, aşezaţi amândoi ca două manechine. Lumea dansează, cântă, mănâncă, dar ei nu se mişca. Li se aduce acolo de mâncare şi, ca să nu se murdărească, li se protejează frumoasele haine cu prosoape albe.

Mirele nu o atinge pe soţia lui, nu o îmbrăţişează, nu-i ia mâna. Nu se întâmplă nimic între ei, niciun gest de dragoste sau de tandreţe. Ei sunt imaginea căsătoriei şi asta durează mult timp.

Nu ştiu nimic despre bărbatul ăsta, nici vârsta lui, nici dacă are fraţi sau surori, ce face, sau unde locuieşte. Totuşi, este din sat de la noi. Nu te duci să-ţi iei nevastă de aiurea, doar din zona ta! Eu îl văd pe bărbatul ăsta pentru prima dată. Nu ştiam dacă e frumos sau urât, mic, mare, gras, orb, ciung, buzat sau nu, dacă are sau nu urechi, sau un nas mare… Hussein este un bărbat foarte frumos. Nu este foarte înalt, în jur de un metru şaptezeci, cu părul scurt şi creţ, foarte scurt, corpul mai degrabă rotund. Faţa lui negricioasă are aerul că este bine hrănit. Nasul foarte scurt, destul de lat cu nări

largi. Merge mândru, nu are aerul unui om rău la prima vedere, dar poate că este. Îl simt, din când în când, vorbeşte nervos.

Ca să-i facă pe musafiri să priceapă că festinul s-a terminat şi că trebuie sa plece, femeile cântă, adresându-se direct soţului, cumva astfel: „Apără-mă acum. Dacă nu mă ocroteşti, nu eşti bărbat…” Şi ultimul cântec obligatoriu: „Nu ieşi de aici dacă nu dansezi”.

Şi cei doi vor dansa ca să încheie ceremonia.

Soţul o ajută pe soţia lui să coboare – de data asta o atinge, ea îi aparţine – şi ei dansează. Unii nu dansează, sunt timizi. Sora mea a dansat mult cu soţul ei şi asta a fost minunat pentru cei din sat.

Soţul îşi aduce acum soţia la el, s-a lăsat deja noaptea. Tatăl mirelui i-a oferit o casă, dacă nu – nu este bărbat. Casa lui Hussein nu este foarte departe de cea a părinţilor lui, chiar în sat. Ei se duc pe jos, singuri. Plângând, noi îi privim cum pleacă. Chiar şi fratele meu este cu ochii în lacrimi. Plângeam pentru că ne-a părăsit, plângeam şi pentru că nu ştim cum îi va fi dacă ea nu va fi virgină. Nu suntem liniştiţi. Trebuie să aşteptăm momentul în care soţul ei va arăta cearşaful la balcon sau îl va atârna la fereastră la răsăritul soarelui, pentru ca oamenii să constate oficial prezenţa sângelui fecioarei. Acest cearşaf trebuie să fie vizibil pentru toată lumea şi cât mai mulţi oameni din sat trebuie să vină să vadă. Dacă nu există decât doi sau trei martori, nu este suficient. Dovada poate fi contestată, nu se ştie niciodată.

Îmi amintesc de casa lor, de curtea lor. Aveau un zid de piatră şi de ciment de jur împrejur. Toată lumea era în picioare, aşteptând. Deodată, cumnatul meu s-a arătat cu cearşaful şi asta a stârnit chiuituri. Bărbaţii fluierau, femeile cântau, aplaudau pentru că li s-a prezentat cearşaful. Este un cearşaf special care se pune pe pat pentru prima noapte. Hussein îl agăţa acum în balcon, cu cleşti

albi de fiecare parte. Căsătoria este albă, cearşaful este tot alb, cleştii sunt albi. Sângele este roşu.

Hussein salută mulţimea cu mâna şi intră în casă. Victorie.

Sângele oii, sângele fecioarei, mereu sânge. Îmi aduc aminte că la fiecare Aid tatăl meu omora o oaie. Umplea un lighean cu sânge şi băga o bucată de tifon înăuntru ca să vopsească poarta de la intrare şi gresia. Trebuia să intri ca să treci de aceasta poarta pictată de sânge până sus. Asta mă îmbolnăvea. De câte ori omora, eram bolnavă de frică. Când eram copil, mă obligau ca şi pe ceilalţi să îl privim pe tatăl nostru cum taie puii, iepurii, oile şi eu, şi sora mea eram convinse că el ar fi putut să ne sucească gâtul ca unui pui, să ne umple de sânge ca pe o oaie. Prima dată, eram atât de terorizată, încât m-am ascuns între picioarele mamei mele ca să nu văd, dar ea m-a obligat să privesc. Ea dorea ca eu să ştiu cum omoară tatăl meu ca să fac parte din familie cu adevărat, să nu-mi fie frică. Şi totuşi, mi-a fost frică întotdeauna, pentru că sângele era simbolul tatălui meu.

A doua zi după nuntă, contemplam şi eu, ca şi ceilalţi, sângele surorii mele pe cearşaful alb. Mama plângea, eu, de asemenea. Oamenii plâng mult în asemenea momente, pentru că trebuie să-ţi manifeşti bucuria, să saluţi onoarea tatălui care a păstrat-o fecioară. Şi mai plângeam şi de uşurare, pentru că Nura a triumfat în marea probă. Unica probă a vieţii ei. Nu-i mai rămăsese decât să-i dovedească faptul că îi putea dărui un fiu.

Eu speram acelaşi lucru şi pentru mine, era normal. Şi eu sunt foarte mulţumită că ea s-a măritat: după asta va fi rândul meu. În acel moment, în mod ciudat, eu nu mă gândesc la Kainat, ca şi cum sora mea cu un an mai mare decât mine, nu ar fi contat. Şi totuşi, ea trebuia să se mărite înaintea mea!

Pe urmă, ne întoarcem. Trebuie să facem curat în curte. Familia miresei va spăla vasele, va curăţa tot, va face curtea curată, sunt multe de făcut. Uneori, vin şi vecinii să dea o mână de ajutor, dar nu întotdeauna.

Din momentul în care s-a căsătorit, Nura n-a mai dat prea des pe acasă, de altfel, nici nu are motive să mai vină, pentru că ea este ocupată mult cu familia ei. Totuşi, la câteva zile după nuntă, în orice caz – la mai puţin de o lună, a revenit acasă ca să se vaite şi plângea. Cum eu nu aveam voie să întreb ce s-a întâmplat, am pândit în capul scării ca să încerc să înţeleg.

Nura i-a arătat urmele de la lovituri. Hussein a lovit-o în aşa hal, că avea urme şi pe faţă. Şi-a dat jos pantalonii ca să îi arate mamei fesele vineţii, şi mama plângea şi ea. Probabil că o apucase de păr şi o izbise de pământ, bărbaţii fac toţi aşa. Dar nu am auzit motivul pentru care o lovise Hussein. Uneori, este suficient ca tânăra soţie să nu ştie prea bine să facă de mâncare, să uite sarea, să nu fie sos pentru că ea a uitat să pună puţină apă… toate astea sunt suficiente ca s-o bată. Nura s-a plâns mamei că tatăl nostru este prea violent şi că o va trimite înapoi fără s-o asculte. Mama a ascultat-o, dar nu a consolat-o, i-a spus: „Este soţul tău, nu este grav, trebuie să te întorci acasă”.

Şi Nura s-a întors. Bătută. Ea s-a întors la soţul ei care îi mai dăduse o corecţie cu bastonul.

Nu aveai de ales. Chiar dacă ne strângeau de gât, nu aveam încotro. Văzând-o pe sora mea în starea asta, aş fi putut să cred că o căsătorie nu servea la nimic altceva decât ca să fii bătută ca şi înainte. Dar şi dacă aveam să fiu bătută, aş fi vrut să mă mărit, mai mult decât orice pe lume. Este un lucru bizar destinul femeilor arabe, cel puţin la mine în sat. Îl accepţi, în modul cel mai firesc cu putinţă. Nici nu ne trece prin gând să ne revoltăm. Ba chiar ignorăm ce este asta – revolta. Ştim să plângem, să ne ascundem, să minţim dacă trebuie

ca să evităm bastonul, dar să ne revoltam – niciodată. Pur şi simplu pentru că nu există niciun alt loc unde să poţi trăi decât la tată sau la soţ. Este de neconceput sa trăieşti singură.

Hussein nu a venit să-şi caute soţia. De altfel, ea nu a rămas la noi mult timp, mamei mele îi era foarte frică să nu cumva să vrea fata ei să se întoarcă acasă! Mai târziu, când Nura a rămas gravidă şi când speram să aibă un băiat, ea devenise prinţesa familiei, a soţului şi a noastră. Câteodată eram invidioasă. Ea era mai importantă decât mine în familie. Chiar şi înaintea căsătoriei ea vorbea mai mult cu mama, şi după – ele erau şi mai apropiate. Când se duceau să strângă fânul, ele petreceau mult timp împreună şi vorbeau mult amândouă. Se închideau amândouă într-o cameră, uşa era verde, îmi aduc aminte, şi eu treceam pe acolo. Eu eram singură, abandonată, pentru că sora mea era dincolo de uşa asta, cu mama, şi se depila. Încăperea mai servea la depozitarea grâului, a măslinelor şi a făinii.

Nu ştiu de ce această uşă mi-a revenit cu brutalitate în memorie. Eu treceam adesea prin ea, aproape în fiecare zi cu saci. S-a întâmplat ceva neliniştitor, dincolo de această uşă, dar ce? Cred că m-am ascuns printre saci, de frică. Mă revăd ca o maimuţă, ghemuită, în întuneric. Încăperea asta nu are multă lumină. Stau ascunsă acolo, cu fruntea la pământ. Podeaua este maronie, cu carouri foarte mici, tot maronii. Şi tatăl meu a aşezat un fel de pictură albă între dale. Mi-e frică de ceva. O văd pe mama. Are un sac pe cap. Tatăl meu i-a pus sacul acesta pe cap. Asta se întâmpla acolo sau în altă parte? Asta era ca s-o pedepsească? Sau ca s-o strângă de gât? Nu pot să strig. În orice caz, este tatăl meu, ţine sacul strâns. Îi văd profilul, nasul lui pe ţesătură. O ţine cu o mână de păr şi cu cealaltă ţine sacul.

Ea este îmbrăcată în negru. S-o fi întâmplat ceva cu câteva ore mai înainte? Ce anume? Sora mea a

venit acasă pentru că soţul ei a bătut-o. Mama a ascultat-o, oare o mamă nu trebuie să-şi plângă fiica? Ea nu trebuie să plângă, nu trebuie să încerce să o apere în faţa tatei? Mi se pare că amintirile se înlănţuie plecând de la uşa aia verde. Vizita surorii mele şi eu, ascunsă între sacii plini de grâu, mama şi tata o strânge de gât cu un sac gol. A trebuit să intru acolo ca să mă ascund. E un obicei al meu – să mă ascund. În staul, în cameră sau în dulapul de pe culoar unde se lasă pieile de oaie să se usuce, înainte de a fi vândute. Ele stau agăţate ca la piaţă, şi eu mă ascund acolo, chiar dacă mă sufoc, ca să nu fiu prinsă. Dar rar mă ascund între sacii din cămară, mi-e prea frică, să nu iasă şerpi de acolo. Dacă totuşi m-am ascuns, a fost pentru că îmi era frică să nu mi se întâmple şi mie ceva rău.

Poate că a fost ziua în care tatăl meu a încercat să mă sufoce cu o piele de oaie, într-o cameră de la etaj. Vrea să-i spun adevărul, să-i spun dacă mama l-a înşelat sau nu.

A îndoit blana. Şi mi-o pune pe cap. Prefer să mor decât s-o trădez pe mama. Chiar dacă am văzut-o cu ochii mei plecând cu un bărbat. Dacă spun adevărul, ne va omorî pe amândouă. Chiar şi cu cuţitul la gât, n-o pot trăda. Nu mai pot să respir. Mă lasă în pace sau scap? În orice caz, alerg să mă ascund jos, în spatele uşii verzi, între sacii ăştia nemişcaţi, care seamănă cu nişte monştri. Totdeauna mi-a fost frică de ei, în încăperea asta întunecoasă. Visam că tatăl meu va veni să golească grâul noaptea şi va umple sacii cu şerpi!

Iată cum, uneori, frânturi din viaţa mea trecută încearcă să-şi facă loc în memoria mea. O uşă verde, un sac, tatăl meu care vrea s-o sufoce pe mama sau pe mine, frica în timp ce stau pe întuneric cu şerpii.

Nu e mult de atunci, umpleam un sac mare – tip pubelă şi o bucată de hârtie din ambalajul de plastic a rămas agăţată sus. Încet-încet a coborât în

pubelă făcând un zgomot aparte. Am tresărit, ca şi cum un şarpe s-ar fi furişat afară din pubelă. Tremuram şi am început să plâng ca un copil.

Tata ştia cum să omoare un şarpe. Avea un baston special, cu două croşete la capăt. Îl prindea între ele şi şarpele nu se mai putea mişca. Şi apoi îl ucidea cu bastonul. Aşa cum era capabil să imobilizeze şerpii pentru a-i ucide, ar fi fost capabil să-i pună în saci ca să mă muşte când băgam mâna înăuntru ca să iau făină. Iată de ce mi-era frică de uşa asta verde, care mă fascina fiindcă mama mea şi sora mea se depilau acolo, fără mine. Şi pentru că eu nu fusesem cerută oficial în căsătorie.

Şi totuşi, ceva ajunsese la urechile mele, pe când aveam abia doisprezece sau treisprezece ani… O familie vorbise despre mine cu părinţii mei, oficial. Exista un bărbat pentru mine, undeva, în sat. Dar trebuia să aştept. Kainat era la rând, înaintea mea.

ASSAD

Am fost singura care am plecat în fugă, strigând când a alunecat calul şi el a căzut. Am permanent imaginea fratelui meu în faţa ochilor: avea o cămaşă verde, colorată, şi, deoarece era vânt, cămaşa îi flutura în spate. Era magnific pe calul lui. Îl iubeam atât de mult pe fratele meu, încât imaginea asta nu m-a părăsit niciodată.

Cred că eram şi mai drăguţă cu el, după dispariţia lui Hanan. Eram la picioarele lui. Mie nu-mi era frică de el, nu mă temeam că ar fi putut să-mi facă rău… Poate pentru că eram mai în vârstă decât el? Pentru că eram mai apropiaţi? Totuşi, ne bătea, chiar şi el, când tata nu era acolo. Odată s-a dat chiar şi la mama. Se certau, el o trăgea de păr, ea plângea… Îi revăd foarte clar, fără să-mi amintesc totuşi motivul acestei certe. Am avut întotdeauna această mare dificultate să pun cap la cap imaginile, să le găsesc o semnificaţie. Ca şi cum amintirile mele de atunci s-ar fi dispersat în mici fragmente, în noua mea viaţă pe care a trebuit s-o construiesc în Europa.

Este greu de înţeles astăzi, după tot ceea ce a făcut fratele meu, dar în momentul acela, odată teroarea depăşită, cu siguranţă n-am realizat că Hanan murise. Doar azi, revăzând scena care a răsărit brusc în memoria mea, nu mă pot gândi la altceva, legând evenimentele între ele, logic şi privind înapoi. Pe de o parte, părinţii mei nu erau acolo, ori de câte ori se petrecea o dramă, adică dacă o femeie este condamnată de familia ei, cel care trebuie s-o execute este singurul prezent. Pe urmă, nu am mai revăzut-o niciodată pe Hanan. Niciodată. Assad era turbat de furie, în acea seară, umilit că îl îndepărtaseră când îi năştea soţia, umilit de socrii săi. Oare vestea morţii copilului aşteptat i-a venit prin telefon? Hanan i-a spus ceva ce nu trebuia? Nu ştiu. Violenţele asupra femeilor

la părinţii mei şi în satul nostru, în general, erau atât de frecvente şi zilnice! Şi eu îl iubeam atât de mult pe Assad! Cu cât tatăl meu îl detesta mai mult pe fiul său, cu atât mai mult eu îl adoram pe acest frate unic.

Îmi aduc aminte de căsătoria sa ca de o sărbătoare extraordinară. Probabil că singura amintire a bucuriei adevărate în acest trecut nebun. Aveam în jur de optsprezece ani şi mă consideram bătrână. Chiar refuzasem să asist la o altă nuntă, fiindcă fetele îşi băteau joc de mine, în mod evident. Vorbe, înghionteli, râsete dezagreabile când treceam. Şi eu plângeam tot timpul. Câteodată îmi era ruşine să ies în sat cu turma, frică de privirile celorlalţi. Nu aveam o situaţie mai bună faţă de vecina cu pata pe ochi şi pe care toţi o respingeau. Mama îmi dăduse voie să nu merg la nunta unei vecine, ea îmi înţelegea disperarea. Atunci am îndrăznit să-i vorbesc tatălui meu: „E greşeala ta! Lasă-mă să mă mărit!”

El nu vrea, în continuare şi am luat pumni în cap: „Sora ta trebuie să se căsătorească mai întâi! Cară-te!” Am spus aceste lucruri doar o singură dată.

Dar toată familia a fost fericită pentru căsătoria fratelui meu, eu mai mult ca oricine. Ea se numeşte Fatma şi nu înţeleg de ce vine dintr-o familie străină, din alt sat. Poate pentru că nu era nicio familie cu fată de măritat, pe lângă noi? Tatăl meu a închiriat nişte maşini pentru nuntă. Una pentru femei şi una pentru bărbaţi, bineînţeles – cea pentru bărbaţi e cea din faţă.

Traversăm munţii şi de fiecare dată când luăm un viraj femeile chiuie ca să-i mulţumească lui Dumnezeu că ne-a apărat de râpa atât de periculoasă. Peisajul seamănă cu un deşert, drumul nu este asfaltat, e doar pământ uscat şi negru, şi roţile maşinii bărbaţilor fac un nor mare de praf, înaintea noastră. Dar toata lumea dansează. Eu am o tamburină şi acompaniez chiuiturile femeilor. Şi

eu dansez, dansez cu fularul meu, mă pricep foarte bine la aşa ceva. Toată lumea dansează, toată lumea e veselă, doar şoferul nu!

Nunta fratelui e o sărbătoare mai importantă decât cea a surorii. Soţia lui e tânără, frumoasă, mignonă şi foarte arsă de soare. Nu e, însă, un copil, are aproape aceeaşi vârstă cu Assad. În sat, la noi, au râs puţin de tatăl şi de mama mea pentru că fratele meu este „obligat" să se însoare cu o fată „coaptă" şi, de fapt, o necunoscută. El ar fi trebuit să se însoare cu o fată mai tânără decât el, nu e normal să te însori cu o femeie de aceeaşi vârstă! Şi de ce să mergi să cauţi în altă parte? Este o fată foarte frumoasă şi are norocul că are mulţi fraţi. Tatăl meu a dat mult aur ca s-o ceară, căci poartă multe bijuterii.

Nunta durează trei zile, cu dans şi sărbătoare. Şi la întoarcere îmi amintesc că şoferul a oprit maşina pe drum şi iarăşi am dansat. Mă revăd cu fularul meu şi cu tamburina, inima mea e fericită, sunt mândră de Assad. El este pentru noi ca bunul Dumnezeu şi este foarte ciudată această iubire pentru el, iubire care nu vrea să dispară. El este singurul om pe care nu-l pot urî, chiar dacă mă bate, chiar dacă şi-a bătut soţia, chiar dacă a devenit un asasin.

În ochii mei el este Assad *ahuia.* Assad fratele meu. *Assad ahuia.* Bună ziua, fratele meu Assad. Niciodată nu plec la muncă fără să-i spun: „Bună ziua, fratele meu Assad!" Un devotament adevărat. Copii fiind, noi am împărţit multe lucruri. Acum că este însurat şi că trăieşte la noi cu soţia lui, eu continui să-l servesc. Dacă nu are apă caldă pentru baie, eu mă duc să i-o încălzesc, curăţ baia, spăl şi-i aranjez lenjeria. Şi i-o cos dacă e nevoie, înainte de a o pune la locul ei.

În mod normal, nu ar trebui să-l iubesc şi să-l servesc cu atâta dragoste. Pentru că este ca toţi ceilalţi bărbaţi. La puţin timp după căsătorie, Fatma este bătută şi-l face de râs, întorcându-se la

părinţii ei. Şi, împotriva obiceiului, tatăl şi mama ei nu o aduc cu forţa înapoi la noi, în aceeaşi zi. Poate că ei sunt mai bogaţi, mai avansaţi ca noi sau, deoarece ea este singura lor fiică, ei o iubesc mai mult, nu ştiu. Cred că neînţelegerile între tatăl meu şi Assad de aici au pornit.

Fratele meu o voise pe femeia asta din alt sat, îl obligase pe tata să dea mult aur şi rezultatul era că această fată făcuse un avort, în loc să-i dăruiască un fiu, şi că ne dezonorase întorcându-se la ai ei! Eu nu am asistat la reuniunile de familie, desigur, şi nimic din memoria mea nu justifică deducţiile pe care le fac astăzi, dar îmi amintesc perfect de tatăl meu pe terasă cu coşuleţul cu pietre, aruncându-le una câte una în capul lui Assad. Şi de dulapul acesta pe care fratele meu îl împinsese la uşa camerei sale ca să-l împiedice pe tata să intre. Poate că Assad ar fi vrut toată casa doar pentru el şi atunci se comporta ca şi cum i-ar fi aparţinut deja. Eu cred că tata nu ar fi vrut ca Assad să aibă putere în casă. Ca el să-l priveze de autoritatea şi de banii săi.

Tata îi spunea adeseori fratelui meu: „Tu eşti încă un copil!”

Assad se revolta cu atât mai mult cu cât era sigur pe el şi mult prea răsfăţat de noi. El era prinţul casei şi, la noi, nu trebuie să-i spui unui bărbat că este un copil, este o umilire gravă! Şi el striga: „Eu sunt la mine acasă aici!” Tatăl meu nu suporta asta. În sat, oamenii se întrebau ce prostie făcuse Fatma, de ce se ducea atât de des acasă. Poate că fusese văzută cu un alt bărbat? Bârfele se răspândesc repede în cazuri din astea. Se spuneau lucruri rele despre ea, dar nu era nimic adevărat, era o fată drăguţă. Din păcate, dacă cineva spune o singură dată: „Ea este o păcătoasă”, pentru tot satul ea rămâne păcătoasă şi s-a terminat, orice om o va privi cu ochi răi.

Mama mea era nefericită din cauza asta. Uneori, încerca să-l calmeze pe tata, când el se „lua” de Assad:

— De ce faci aşa ceva? Lasă-l în pace!

— Am chef să-l omor! Tu încerci să-l aperi, o să te aranjez eu şi pe tine!

Am văzut-o pe Fatma întinsă pe jos, iar fratele meu o lovea cu piciorul în spate. Într-o zi am văzut-o că avea un ochi foarte roşu, iar faţa îi era toată vânătă, dar nu puteai să spui sau să faci nimic. Între violenţa tatălui şi cea a fiului, nu ne mai rămânea decât să ne ascundem ca să n-o încasăm şi noi.

Oare fratele meu îşi iubea soţia? Dragostea este un mister pentru mine, încă şi astăzi. La noi se vorbeşte doar despre căsătorie, nu despre dragoste. Despre ascultare şi supunere totală, nu de relaţii de iubire între un bărbat şi o femeie. Doar despre o relaţie sexuală obligatorie între o fecioară şi soţul ei care a cumpărat-o. Dacă nu – uitarea sau moartea. Atunci unde este iubirea?

Totuşi, îmi aduc aminte de o femeie, aceea care locuia în casa cea mai frumoasă din sat cu soţul şi copiii ei. Ei erau cunoscuţi pentru luxul şi pentru bogăţia lor. Copiii lor mergeau la şcoală. Era o familie mare, pentru că întotdeauna se căsătoreau verii între ei. La ei, exista peste tot gresie. Chiar şi drumul din exterior era împărţit în dale. La celelalte case erau pietricele sau nisip, uneori asfalt. Aici, însă, era o alee frumoasă, cu arbori în faţă. Aveau un om care îngrijea de grădină şi de curte, înconjurate de un gard din fier forjat care sclipea precum aurul. Casa asta putea fi văzută de departe. La noi se adoră tot ce sclipeşte. Dacă un bărbat are un dinte de aur înseamnă că este bogat! Şi când eşti bogat, trebuie să se vadă. Aceasta casă era modernă şi foarte nouă, superbă din exterior. Aveau două sau trei maşini, totdeauna parcate în faţa casei. Eu nu am intrat niciodată acolo, bineînţeles, dar când treceam pe lângă ea cu oile

mele, mă făcea să visez. Proprietarul se numea Hasan. Era un domn foarte voinic, foarte bronzat şi foarte elegant. Erau foarte legaţi, el şi soţia sa, tot timpul erau văzuţi împreună. Ea era însărcinată cu gemeni şi urma să nască. Din nefericire, naşterea a fost dificilă, gemenii au trăit, dar femeia a murit. Pace sufletului său, pentru că era foarte tânără. A fost singura înmormântare în care am văzut-o în sat. Ceea ce m-a emoţionat şi frapat era că toată familia ei striga şi plângea în urma coşciugului în care stătea trupul, şi soţul ei – mai tare ca toţi ceilalţi. De disperare, îşi rupsese cămaşa sa tradiţională, lungă şi albă, mergând în urma soţiei sale. Şi soacra lui îşi rupsese rochia. Am zărit sânii goi ai acestei femei în vârstă, care cădeau peste burtă, printre bucăţile de ţesătură smulse. Nu mai văzusem niciodată o asemenea disperare. Femeia asta, pe care o înmormântau, fusese iubită, moartea sa îndurera toată familia, tot satul.

Oare fusesem şi eu acolo sau am văzut înmormântarea de pe terasă? Mai degrabă, de pe terasă, pentru că eram prea mică. Plângeam şi eu, ştiu sigur. Era multă lume. Treceau încet prin sat. Şi bărbatul ăla, care îşi striga durerea, care îşi rupea cămaşa – astea nu le voi uita niciodată. Era atât de frumos cu strigătele de dragoste pentru soţia lui!

Era un bărbat cu multă demnitate şi cu ţinută.

Părinţii mamei mele şi ai unchiului meu locuiau în sat şi bunicul meu Munter era şi el întotdeauna foarte îngrijit. Era foarte înalt, ca şi fiul său, bărbierit, totdeauna bine îmbrăcat, chiar dacă purta costumul tradiţional. Avea totdeauna în mână „mătăniile” lui şi îşi număra perlele, una câte una, cu degetele sale lungi. Uneori, venea să fumeze o pipă cu tatăl meu şi părea că se înţeleg bine. Dar într-o zi, mama a părăsit casa noastră şi s-a dus să doarmă la părinţii ei, pentru că tatăl meu o bătuse prea rău. Şi ne-a lăsat singuri cu el. La noi, o femeie nu-şi poate lua copiii cu ea. Fete sau băieţi,

ei rămân la tatăl lor. Şi cu cât creşteam eu, cu atât mai mult o bătea şi ea pleca tot mai des. Şi bunicul Munter era cel care o aducea acasă cu forţa. Ea pleca uneori o săptămână, uneori o zi sau o noapte. O dată a plecat cel puţin o lună şi bunicul meu nu voia să-i mai vorbească tatălui meu.

Cred că, dacă mama mea ar fi murit, ea nu ar fi avut niciodată parte de o înmormântare ca a femeii aceleia şi tatăl meu nu ar fi plâns, nici nu ar fi strigat, rupându-şi cămaşa precum acel domn Hasan. El nu o iubea pe mama.

Ar fi trebuit ca eu să fiu convinsă că dragostea nu există deloc la noi, în orice caz, nu în casa noastră. În cele din urmă, eu nu îl iubeam decât pe fratele meu, în ciuda violenţei sale şi uneori a nebuniei. Şi surorile mele îl iubeau. Nura nu mai era acasă, dar Kainat era ca mine, îl proteja şi îl aplauda când el se urca pe cal.

În afara surorilor mai mici, prea mici ca să se gândească la căsătorie, nu mai rămâneam decât noi în casă. Două fete bătrâne. În ceea ce o priveşte pe Kainat, aveam sentimentul că ea se resemnase. Ea nu era urâtă, dar… nu prea drăguţă, nici prea surâzătoare. Kainat era diferită de mine. Noi eram două ţărănci prost îmbrăcate poate, rău pieptănate… Dar eu eram mică şi slabă, şi ea era destul de puternică, cu un piept prea mare. La noi, bărbaţii iubesc femeile foarte bine făcute, dar nu le plac în mod special sânii foarte mari. Ea nu era făcută să placă, era tristă din cauza asta şi nu putea face niciun efort ca să fie mai drăguţă. Kainat se îngrăşase, deşi mânca tot ce mâncam şi eu, nu era vina ei. Şi în orice caz, niciuna, nici cealaltă nu aveam posibilitatea de a ne face mai frumoase decât ne-a lăsat Dumnezeu. Cum? Nu aveam rochii frumoase, totdeauna în aceiaşi pantaloni albi sau gri, fără machiaj, fără bijuterii. Şi închise precum găinile bătrâne, ne frecam de pereţi, numărându-ne paşii, cu nasul în jos, de cum ieşeam din casă cu oile.

În timp ce Kainat nu are nicio speranţă şi îmi distruge şansele de a mă căsători, eu ştiu totuşi că un bărbat m-a cerut. Mama mi-a spus: „Tatăl lui Faiez a venit, te-a cerut pentru fiul său. Dar nu putem vorbi pentru moment despre nuntă, trebuie s-o aşteptăm pe sora ta”.

De atunci, îmi închipui că el aşteaptă şi îşi face griji din cauza refuzului părinţilor mei.

Fratele meu Assad îl cunoaşte. El locuieşte în casa din faţa noastră, peste drum. Ei nu sunt ţărani ca noi, nu-şi lucrează cine ştie ce grădina. Părinţii lui au avut trei fete şi doar Faiez a rămas necăsătorit. Nu mai erau alte fete în casă, şi din cauza asta casa nu era înconjurată de ziduri, ci de un gard frumos şi poarta nu era niciodată încuiată cu cheia. Zidurile sunt roz, iar maşina, parcată întotdeauna în faţa casei, este argintie.

Faiez lucrează în oraş. Eu nu ştiu cu ce se ocupă, dar îmi imaginez că stă într-un birou, ca şi unchiul meu. În orice caz, are un statut mai bun decât al lui Hussein, soţul surorii mai mari. Hussein e îmbrăcat întotdeauna în haine de muncitor, niciodată prea curate şi miroase urât. Faiez este eleganţa întruchipată într-o maşină frumoasă cu patru locuri, cu care pleacă în fiecare dimineaţa.

Atunci am început să-i pândesc maşina ca să-l privesc. Cel mai bun loc de observat era terasa unde scutur covoarele din lână, unde culeg struguri şi întind lenjeria. Dacă sunt foarte atentă, pot întotdeauna să găsesc ceva de făcut acolo sus.

Mai întâi am observat că îşi parca totdeauna maşina în acelaşi loc, la câţiva paşi de poartă. Deoarece nu puteam să rămân prea mult timp pe terasă ca să ghicesc la ce oră ieşea din casă, am stat mai multe zile înainte de a afla că pleacă pe la ora şapte în fiecare dimineaţă, moment în care mi-era destul de uşor să găsesc ceva de făcut acolo sus.

Prima dată când l-am văzut am avut noroc. Am curăţat repede grajdul şi am strâns fânul foarte uscat pentru o oaie care tocmai stătea să fete. Eram la doi-trei paşi cu fânul în braţe când a apărut. La fel de elegant ca şi unchiul meu, în costum, cu pantofi frumoşi, negru cu bej cu şireturi, cu o servietă în mână, părul foarte negru, tenul foarte bronzat şi cu o ţinută mândră.

Am plecat capul, ajungând cu nasul în fân. Am ascultat zgomotul paşilor săi până la maşină, zgomotul portierei care se închidea, cel al motorului şi al cauciucurilor pe pietriş. Nu am ridicat capul decât când maşina s-a îndepărtat, şi am aşteptat să dispară, cu inima bătându-mi în piept, cu picioarele tremurându-mi. Şi mi-am spus: „Îl vreau pe acest bărbat ca soţ, îl iubesc, îl doresc, îl doresc…”

Dar cum să fac? Cum să-l implor să meargă el însuşi să-l implore pe tatăl meu să încheie căsătoria? Dar mai întâi, cum să-i vorbesc? O fată nu vorbeşte cu un bărbat. Ea nu are dreptul nici măcar să-l privească în ochi. Îi este inaccesibil şi, chiar dacă mă vrea de soţie, nu el este cel care decide. Tatăl meu face asta, totdeauna el, şi el m-ar omorî dacă ar şti că eu am stat un minut în drum cu grămada mea de paie ca să-i atrag atenţia lui Faiez.

Eu nu speram atâtea pentru ziua aia, dar aş fi vrut ca el să mă vadă, să ştie că şi eu aşteptam. Atunci am decis să fac tot posibilul ca să-l întâlnesc pe ascuns şi să-i vorbesc. Cu riscul de a fi omorâtă cu lovituri de pietre sau bâtă. Nu mai voiam să aştept luni sau ani pentru ca sora mea Kainat să părăsească această casă, era prea nedrept. Nu îmi doream să îmbătrânesc şi mai mult şi să devin batjocura satului sau să îmi pierd orice speranţă de a pleca în lume cu un bărbat, de a mă elibera de violenţa tatălui meu.

În fiecare dimineaţă şi în fiecare seară voi fi pe terasă, să-mi pândesc iubirea, până când el îşi va

ridica privirea spre mine şi îmi va face un semn. Un surâs. Dacă nu, sunt sigură de asta, el va cere o altă fată, din satul asta sau din altă parte. Şi într-o zi, voi vedea o altă femeie urcându-se, în locul meu, în maşina asta.

Ea o să mi-l fure pe Faiez.

SECRETUL

Sunt conştientă că îmi risc viaţa pentru această poveste de dragoste care începe cu aproape douăzeci şi cinci de ani în urmă în satul meu natal din Cisiordania. Un sat neînsemnat, aflat atunci în teritoriul ocupat de israelieni şi al cărui nume nu pot nici astăzi să-l pronunţ. Căci şi acum îmi risc viaţa, chiar dacă sunt la mii de kilometri depărtare. Acolo, oficial, eu sunt moartă, existenţa mea este uitată de multă vreme, dar dacă astăzi m-aş reîntoarce, m-ar omorî a doua oară pentru onoarea familiei. Acesta este dreptul cutumiar.

Pe terasa casei, pândind apariţia omului pe care îl iubesc, sunt o tânără aflată în primejdie de moarte. Cu toate acestea, nu mă gândesc decât la un singur lucru: căsătoria.

E primăvară. N-aş putea spune în ce lună, probabil, în aprilie. În satul meu socotelile nu se fac la fel ca în Europa. Nu ştii niciodată cu precizie vârsta tatălui tău sau a mamei tale, nu-ţi ştii data naşterii. Se calculează timpul în funcţie de ramadan, de vremea recoltei sau de culesul smochinelor. Te ghidezi după soare pe toată durata unei zile de lucru, care începe şi se sfârşeşte cu el.

Cred că am vreo şaptesprezece ani, o să aflu mai târziu că am nouăsprezece în acte. Dar ignor existenţa acelei hârtii şi cum a fost întocmită. Este foarte posibil ca mama mea să fi confundat naşterea uneia dintre fiicele ei cu cea a alteia, în momentul în care a fost constrânsă să-mi dea o existenţă oficială. Sunt coaptă de la apariţia menstruaţiei, bună de măritat de-acum trei sau patru perioade de ramadan. Voi fi femeie în ziua căsătoriei mele. Maică-mea însăşi este încă tânără şi pare deja bătrână, tatăl meu este în vârstă pentru că nu mai are mulţi dinţi.

Faiez este cu siguranţă mai bătrân ca mine, dar ăsta este un lucru bun. Aştept de la el siguranţă.

Fratele meu Assad s-a însurat prea de tânăr cu o fată de vârsta lui şi dacă, din nefericire, ea nu-i dăruieşte un fiu, el va avea nevoie, într-o bună zi, de altă femeie.

Aud paşii lui Faiez pe prundişul drumului. Scutur covorul meu de lână peste marginea terasei, el îşi ridică ochii. Mă observă şi ştiu că a înţeles. Niciun semn, niciun cuvânt, mai ales, el se urcă în maşină şi pleacă. Prima mea întâlnire a durat atâta cât ai înghiţi o măslină, este o emoţie de neuitat.

În dimineaţa următoare, mă aventurez, mă prefac că alerg după o capră, pentru a trece prin faţa casei lui. Faiez îmi zâmbeşte şi, cum maşina nu demarează imediat, ştiu că mă priveşte cum mă îndrept spre păşune cu caprele. Aerul e mai răcoros dimineaţa, ceea ce îmi permite să port vesta mea de lână roşie, singura mea haină nouă, încheiată de la buric până la gât, cu care par mai frumoasă.

Dacă aş putea dansa în mijlocul oilor, aş face-o. A doua mea întâlnire a durat mai mult, căci întorcându-mă uşor la ieşirea din sat, văd că maşina încă nu a demarat.

Nu pot să merg mai departe cu semnalele astea. Este rândul lui acum să vadă cum va face ca să-mi vorbească pe ascuns. Ştie unde mă duc şi când anume.

În ziua următoare, părinţii au plecat în oraş, fratele meu este împreună cu soţia sa, iar Kainat se ocupă de grajd şi de surorile cele mici. Mă duc singură să strâng iarbă pentru iepuri. La distanţă de un sfert de oră de mers, Faiez este acolo, în faţa mea. M-a urmat în mod discret şi mă salută. Această prezenţă neaşteptată mă înnebuneşte. Mă uit împrejur, neliniştită că l-aş putea vedea venind pe fratele meu sau o femeie din sat. Nu vine nimeni, dar eu reperez adăpostul unui taluz destul de înalt pe marginea câmpului şi Faiez mă urmează. Mi-este ruşine, îmi privesc picioarele, îmi boţesc rochia şi trag de nasturii vestei, nu ştiu

ce să spun. El îşi ia o atitudine avantajoasă, cu un spic de grâu verde între dinţi şi mă examinează.

— De ce nu te măriţi?

— Trebuie să-l găsesc pe bărbatul vieţii mele şi mai întâi de asta trebuie să se mărite sora mea.

— Tatăl tău ţi-a vorbit?

— Mi-a spus că tatăl tău a venit să-l vadă, cu mult timp în urmă.

— Trăieşti bine la ai tăi?

— O să mă bată dacă mă vede cu tine.

— Vrei să ne căsătorim?

— Dar trebuie ca mai întâi să se mărite sora mea…

— Ţi-e frică?

— Da, mi-e frică. Tata este rău. E periculos şi pentru tine. Tata mă poate lovi şi poate să te lovească şi pe tine.

El rămâne aşezat în linişte în spatele taluzului, în timp ce eu mă zoresc să adun iarba. Are aerul că mă aşteaptă, deşi ştie prea bine că nu mă pot întoarce în sat cu el.

— Tu rămâi aici, eu o să mă întorc singură.

Şi umblu repede pentru a mă întoarce acasă, mândră de mine. Vreau să aibă o bună impresie, să mă considere o fată cuminte. Trebuie să fiu foarte atentă la reputaţia mea, pentru că eu sunt aceea care l-a atras.

N-am fost niciodată atât de fericită. Să fiu cu el, atât de aproape, chiar numai câteva minute, e minunat!

Simt minunea asta în tot trupul meu, fără să o pot defini limpede, în acel moment. Sunt mult prea naivă şi nu am primit mai multă educaţie decât o capră, dar această senzaţie de miraculos este cea a eliberării inimii mele şi totodată a corpului meu. Pentru prima oară în viaţă, sunt cineva pentru că am decis eu însămi să fac ceea ce fac. Sunt vie. Nu ascult nici de tatăl meu, nici de altcineva. Dimpotrivă, mă răzvrătesc.

Amintirea acelor clipe şi a celor ce vor urma este destul de clară. Pentru ce-a fost înainte, este aproape inexistentă. Nu mă văd, nu ştiu cu cine semăn şi dacă sunt drăguţă sau nu. Nu am conştiinţa de a fi o fiinţă umană, de a gândi, de a avea sentimente. Cunosc frica, setea, când e cald, suferinţa şi umilinţa de a fi legată ca un animal în grajd şi bătută până nu-mi mai simţeam spatele. Groaza de a fi sugrumată sau aruncată în fundul unei fântâni. Am primit, docilă, atâtea lovituri. Chiar dacă tatăl meu nu mai aleargă aşa de repede, el găseşte întotdeauna o modalitate să ne prindă. Este uşor pentru el să mă dea cu capul de peretele băii pentru că am vărsat apă pe jos. Este simplu să mă lovească peste picioare cu bastonul când ceaiul vine prea târziu. Nu te poţi gândi la tine însuţi când trăieşti în felul acesta. Prima mea întâlnire adevărata cu Faiez, în câmpul de grâu încolţit, îmi dă pentru prima oară în viaţă o idee despre ceea ce sunt. O femeie, nerăbdătoare să-l regăsească, care îl iubeşte şi este hotărâtă să devină soţia lui cu orice preţ.

În ziua următoare, pe acelaşi drum, aşteaptă să trec spre câmp şi vine să mă întâlnească.

— Te uiţi şi la alţi băieţi în afară de mine?

— Nu. Niciodată.

— Vrei să vorbesc cu tatăl tău despre căsătorie?

Îmi vine să-i sărut picioarele pentru asta. Aş dori să meargă acum, în momentul acesta, să alerge ca să îl anunţe pe tatăl său că el, Faiez, nu mai vrea să aştepte, că trebuie să mă ceară de la familia mea, să aducă pentru mine aur şi bijuterii şi să pregătească o mare petrecere.

— Am să-ţi dau de veste pentru data viitoare şi nu mai purta vesta asta roşie când te întâlneşti cu mine, bate la ochi, este periculos.

Zilele trec, soarele răsare şi apune, şi de dimineaţă până seara pândesc pe terasă un semn din partea lui. Sunt sigură că este îndrăgostit. La ultima noastră întâlnire, nu a venit. Am aşteptat

îndelung, peste un sfert de oră, cu riscul să întârzii acasă şi să fiu prinsă de tatăl meu. Eram neliniştită şi nefericită, dar data următoare a venit. L-am văzut venind de departe pe drum, mi-a făcut semn să mă ascund tocmai departe, în spatele taluzului, acolo unde nimeni nu ne poate vedea, pentru că ierburile sunt înalte.

— De ce n-ai venit?

— Am venit, dar m-am ascuns undeva mai departe, ca să văd dacă nu te întâlneşti cu altul.

— Nu mă uit la nimeni.

— Băieţii fluieră când treci.

— Ochii mei nu se uită nici la dreapta, nici la stânga. Sunt cinstită.

— Acum ştiu. L-am văzut pe tatăl tău. O să ne căsătorim în curând.

O făcuse, se dusese să-l vadă pe tatăl meu după a doua întâlnire. Şi chiar dacă data nu era încă fixată, anul nu se va încheia fără ca eu să fiu măritată.

E o vreme frumoasă şi caldă, smochinele încă nu s-au copt, dar sunt sigură că nu va trebui să aştept începutul verii şi recoltatul înainte ca mama să prepare ceara fierbinte pentru a mă depila.

Faiez se apropie de mine, foarte mult. Închid ochii. Mi-e un pic frică. Simt mâna lui pe ceafa mea şi mă sărută pe gură. Îl resping pe loc, fără a spune nimic, dar gestul meu vrea să spună: „Atenţie. Nu merge mai departe”.

— Pe mâine. Aşteaptă-mă, dar nu pe drum. Este prea periculos. Ascunde-te aici, în şanţ. O să vin să te găsesc după ce termin lucrul.

Pleacă primul. Aştept să fie destul de departe pentru a mă întoarce acasă ca de obicei, dar mai nervoasă de asta dată. Acest sărut, primul din viaţa mea, m-a răvăşit. Şi a doua zi, privindu-l cum se apropie de ascunzătoarea mea, îmi simt inima tremurând. Nimeni nu bănuieşte întâlnirile mele secrete. Dimineaţa, sora mea mă însoţeşte uneori pentru a mâna oile şi caprele, la păşune, dar de

cele mai multe ori ea pleacă să se ocupe de grajd şi de casă, astfel că după-amiaza rămân singură. Primăvara, iarba este înaltă, oile trebuie să profite – astfel că mai ales lor le datorez această înlesnire de a mă deplasa singură.

Este o falsă libertate pe care mi-o acordă familia mea, pentru că tatăl meu supraveghează întotdeauna de aproape momentul plecării mele şi când mă întorc. Satul, vecinii se află acolo spre a-mi aminti că nu am dreptul la nicio abatere. Comunic cu Faiez prin semne invizibile, de pe terasă. O mişcare a capului şi ştiu că va veni. Dar dacă se urcă în maşină foarte repede, fără a arunca o privire în sus, atunci nu va veni. În acea zi, ştiu că va veni, mi-a confirmat-o. Şi am sentimentul foarte puternic că se va întâmpla ceva.

Mi-e teamă că Faiez va voi mai mult decât o sărutare, dar în acelaşi timp parca aş dori-o fără a şti cu adevărat ce mă aşteaptă. Mi-este teamă că-l voi respinge dacă merge prea departe şi se va supăra. Îi acord încredere totodată pentru că el ştie că nu am dreptul să mă las atinsă înainte de căsătorie. Ştie prea bine că nu sunt o *sharmuta.* Şi mi-a promis căsătoria. Şi totuşi, mi-este frică, aşa singură la păşune, cu turma. Ascunsă în iarba înaltă, supraveghez în acelaşi timp şi animalele, şi drumul. Nu văd pe nimeni. Pajiştea e minunată, sunt flori. Oile sunt liniştite în anotimpul acesta, îşi petrec tot timpul păscând fără a încerca să fugă ca în plină vară, când iarba este mai rară.

Îl aşteptam să vină din dreapta. Faiez vine din partea cealaltă şi mă surprinde. E bine, este atent să nu fie văzut, mă protejează. Este atât de frumos! Poartă pantaloni strânşi pe corp din talie până la genunchi, şi largi jos. Aşa e moda pentru bărbaţii care se îmbracă după tipul celor din Occident. Are un pulover alb cu mâneci lungi, decoltat *en coeur,* care lasă să i se vadă părul de pe piept. Îl găsesc elegant, atât de şic alături de mine. L-am ascultat şi n-am mai îmbrăcat vesta roşie, ca să nu fiu

văzută de departe. Rochia mea e gri, *sarualul* la fel. Mi-am spălat hainele cu atenţie deoarece, muncind, ele se murdăresc adesea. Mi-am ascuns părul sub un fular alb, dar regret frumoasa mea jiletcă roşie, aş fi vrut să fiu mai drăguţă.

Ne aşezăm pe jos. El mă sărută. Pune mâna pe coapsa mea, eu nu-l las. Se supără. Pare rău când mă priveşte în ochi:

— De ce nu vrei? Lasă-te în voia mea!

Mi-e atât de frică să nu plece, să nu caute alta. Poate s-o facă oricând doreşte, este un bărbat frumos, viitorul meu soţ. Îl iubesc, n-aş vrea să cedez, mi-e prea frică, dar mai frică îmi e să nu-l pierd. Este singura mea speranţă. Atunci, îl las să facă fără să ştiu ce o să mi se întâmple şi până unde poate merge. El e acolo, în faţa ochilor mei, vrea să mă atingă, nimic altceva nu mai contează. Soarele nu va întârzia să coboare, nu mai e aşa de cald, nu-mi mai rămâne mult timp până să mă întorc cu turma. El mă împinge în iarbă şi face ce vrea. Nu mai spun nimic, nu mai fac niciun gest pentru a-l respinge. Nu este violent, nu mă forţează, ştie foarte bine ce face. Durerea mă ia prin surprindere. Nu mă aşteptam să mă doară, dar nu din cauza asta plâng. El nu spune nimic, nici înainte, nici după, nu mă întreabă de ce plâng şi nici eu nu ştiu de ce îmi curg atâtea lacrimi. Nici n-aş şti să-i spun, dacă m-ar întreba. Eu nu voiam. Sunt virgină, nu cunosc nimic despre dragostea dintre un bărbat şi o femeie, nimeni nu m-a învăţat. Femeia trebuie să sângereze cu bărbatul ei, asta e tot ce am învăţat din copilărie. El îşi vede de treabă în tăcere, până când sângerez şi iată că are un aer mirat, ca şi când nu s-ar fi aşteptat. Să fi crezut oare că am mai făcut-o şi cu alţi bărbaţi? Şi asta pentru că îmi mânam singură oile? Dar a zis-o el însuşi că mă supraveghease şi că eram o fată serioasă. Nu îndrăznesc să-l privesc în faţă, mi-e ruşine. Îmi ridică bărbia şi spune:

— Te iubesc.

— Şi eu te iubesc.

N-am înţeles, pe moment, că era mândru de el. Abia mult mai târziu l-am urât pentru că se îndoise de cinstea mea, pentru că profitase de mine atunci când ştia bine ce riscam. Nu voisem să fac dragoste cu el ascunsă într-un şanţ, visam ceea ce voiau toate fetele din satul meu. Să mă mărit, să fiu epilată cum se cuvine, să am o rochie frumoasă şi să merg la culcare în casă. Aş fi dorit ca la răsăritul soarelui el să le arate tuturor cearşaful alb, pătat. Aş fi vrut să aud şoşotelile femeilor. El a profitat de frica mea, ştia că voi ceda pentru a-l păstra.

Am alergat să mă ascund, ceva mai încolo, ca să-mi şterg sângele de pe pulpe şi ca să mă îmbrac la loc, în vreme ce el îşi repunea liniştit hainele în ordine. Apoi, l-am implorat să nu mă lase, să încheiem căsătoria cât mai devreme. O fată care nu mai e fecioară, e un lucru prea grav, totul s-a terminat pentru ea.

— Nicicând nu o să te părăsesc.

— Te iubesc.

— Şi eu te iubesc. Acum, tu te întorci acasă, îţi schimbi îmbrăcămintea şi te porţi ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. Şi, mai ales, să nu cumva să plângi acasă.

El a plecat înaintea mea. Nu mai plângeam, dar mi-era puţin rău. Sângele ăsta era dezgustător.

Să faci dragoste cu un bărbat, nu e deloc o sărbătoare. M-a durut, mă simţeam murdară, nu avusesem apă să mă spăl, nimic altceva decât iarbă ca să mă şterg, simţeam încă arsura din pântece şi trebuia să adun oile pentru a mă întoarce acasă, cu pantalonul pătat. Să-l spăl pe ascuns. Mergând iute pe drum mă gândeam că nu mai sângerez, dar mă întrebam dacă o să-mi fie întotdeauna rău cu soţul meu. Oare o să fie întotdeauna atât de dezgustător?

La sosirea acasă, chipul meu ce exprimă? Nu plâng, dar sufăr în sinea mea şi mi-este frică. Îmi dau seama ce am făcut. Nu mai sunt virgină. Nu

mai sunt în siguranţă, atâta timp cât nu sunt măritată. În noaptea nunţii nu voi mai fi fecioară. Dar lucrul acesta nu e important, pentru că el ştie că eram virgină înainte de a fi cu el. O să mă descurc, o să mă tai cu un cuţit şi-mi voi pune sângele pe rufele de nuntă şi voi fi ca toate celelalte femei.

Aştept trei zile. Pândesc pe terasă ca Faiez să-mi dea un semn de întâlnire. De astă dată mă trage după el sub un mic adăpost făcut din pietre, de cealaltă parte a câmpului. Acolo se ascunde lumea de ploaie. Nu mai sângerez. Mă mai doare, dar mi-e mai puţin frică. El a revenit, asta e tot ce contează pentru mine. Este aici şi îl iubesc şi mai mult. Ceea ce face el cu corpul meu nu este important, iubirea mea pentru el este în mintea şi în sufletul meu. El e toată viaţa mea, toată speranţa mea de a părăsi casa părinţilor, de a fi o femeie care să umble pe stradă cu un bărbat, care se urcă alături de el în maşină pentru a merge prin magazine să-şi cumpere rochii şi pantofi, şi să facă piaţa.

Sunt mulţumită că sunt cu el, că îi aparţin… Este un bărbat, unul adevărat Am văzut bine că pentru el nu era prima dată, ştie cum se face. Am încredere în ce priveşte căsătoria, el nu ştie când, eu nici atâta, dar nu pun întrebări. În capul meu, este un lucru sigur.

Până atunci trebuie să fiu foarte atentă să nu mă denunţe cineva. Pentru următoarea întâlnire o să schimb drumul. Socotesc timpul care îmi va trebui în plus, şi între timp nu îndrăznesc să ies singură din casă pe poarta de fier. Aştept să fiu cu mama sau cu sora mea. Pândesc mereu plecarea lui Faiez, dimineaţa. De îndată ce aud zgomotul paşilor săi pe prundiş, mă apropii fuga de balustrada de ciment. Dacă afară este altcineva, întorc spatele; dacă nu e nimeni, aştept semnalul. Două întâlniri deja, de când nu mai sunt virgină. Nu ne putem vedea în fiecare zi, ar fi imprudent. Semnalul celei

de-a treia întâlniri nu apare decât la capătul a şase zile. Mi-este mereu teamă, dar am încredere în el. Supraveghez şi cel mai mic zgomot. Evit să stau pe marginea câmpului. Aştept, şezând în iarba din şanţ, cu băţul meu, privesc albinele plimbându-se pe florile sălbatice, visez la ziua apropiată când nu o să mai păzesc oile şi caprele, când nu o să mai rânesc bălegarul din grajd. Va veni, mă iubeşte şi, când va pleca din nou, îi voi spune ca şi prima şi a doua oară: „Nu mă părăsi”.

Facem dragoste pentru a treia oară. Trebuie să mă întorc să mulg oile şi vacile. Îi zic:

— Te iubesc, nu mă părăsi. Când revii?

— Nu ne putem vedea foarte curând. Să aşteptăm puţin. Trebuie să fim atenţi.

— Până când?

— Până când îţi voi da un semn.

La acel moment, povestea mea de dragoste dura de cincisprezece zile, timpul a trei întâlniri în câmp. Faiez are dreptate să fie prudent şi eu trebuie să am răbdare, să aştept ca părinţii mei să-mi vorbească, aşa cum i-au vorbit surorii mele Nura. Tatăl meu nu mai poate aştepta s-o mărite pe Kainat înaintea mea. Pentru că Faiez m-a cerut, iar ea este fată bătrână la 20 de ani, el poate să se debaraseze de mine, are încă doua fete! Kleadija şi Salima, cele mici, vor lucra la rândul lor cu mama şi se vor ocupa de turmă şi de recoltă. Fatma, soţia fratelui meu este din nou însărcinată, curând trebuie să nască. Şi ea poate lucra. Îmi aştept soarta cu puţină teamă încă, pentru că nu depinde de mine. Dar aştept de prea mult timp. Zilele trec şi Faiez nu-mi dă niciun semn. Sper totuşi, în fiecare seară, să-l văd apărând aşa cum ştia el s-o facă, venind de nicăieri, la stânga sau la dreapta şanţului în care mă ascund.

Într-o dimineaţă, în grajd, am o senzaţie bizară. Mirosul bălegarului îmi dă ameţeală. În timp ce gătesc carnea de oaie mi se face silă. Sunt nervoasă, îmi vine să plâng sau să dorm fără

motiv. De fiecare dată când Faiez iese de acasă, se uită în altă parte, nu-mi dă niciun semn. Timpul e lung, mult prea lung şi nu ştiu când am avut ciclul şi când trebuie să-mi vină. Am auzit-o adeseori pe mama întrebând-o pe sora mea Nura:

— Ai ciclu?

— Da, mamă.

— Atunci, nu este acum.

Sau alteori:

— N-ai avut ciclu? E bine, înseamnă că eşti însărcinată!

Şi mie nu-mi vine ciclul. Verific de mai multe ori pe zi. De câte ori merg la toaletă, la adăpost mă uit dacă este sânge. Uneori, mă simt atât de ciudat, încât speranţa revine. Dar de fiecare dată, nu este nimic. Şi mi-e aşa de frică, încât frica asta mă strânge de gât, ca şi când aş fi gata să vomit. Nu mă mai simt ca înainte, nu am chef să muncesc, să mă trezesc. Firea mea s-a schimbat.

Încerc să găsesc o explicaţie care să nu fie cea mai rea. Mă întreb dacă şocul de a nu mai fi virgină poate schimba în acest fel o fată. Poate că ciclul nu revine imediat. Nu pot să mă informez în legătură cu această explicaţie naivă. Cea mai mică întrebare despre acest subiect ar face să cadă asupra mea fulgerele Domnului.

Mă gândesc la asta în mod constant în orice moment al zilei şi mai ales seara, când adorm împreună cu surorile mele.

Dacă sunt însărcinată, tatăl meu o să mă înăbuşe sub cuvertura din piele de oaie. Dimineaţa, când mă scol, sunt bucuroasă că sunt în viaţă.

Mă tem ca nu cumva cineva din familie să-şi dea seama. Îmi vine să vomit în faţa farfuriei cu orez zaharat şi să adorm în grajd. Mă simt obosită, obrajii îmi sunt palizi, mama o să observe şi o să mă întrebe dacă sunt bolnavă. N-am fost niciodată bolnavă. Atunci, mă ascund, mă prefac că mă simt bine, dar îmi este din ce în ce mai greu. Şi Faiez nu se arată. Se urcă în maşină cu costumul său cel

frumos, cu servieta şi cu pantofii cei fini şi demarează atât de repede, încât nisipul face vârtejuri în urma lui. Vara începe. Încă de dimineaţă e foarte cald. Trebuie să duc animalele în zori şi să le aduc înapoi înainte ca soarele să ardă prea tare. Nu mai pot pândi pe terasă, deşi trebuie neapărat să-i vorbesc de căsătorie. Căci o pată ciudată mi-a apărut pe nas. O mică pată întunecată pe care încerc s-o ascund pentru că ştiu ce înseamnă. Nura a avut una la fel atunci când era însărcinată. Mama m-a privit cu un aer mirat:

— Ce ai făcut?

— Este henna, n-am fost atentă şi mi-am frecat nasul cu degetele.

Pusesem cu adevărat henna şi m-am mânjit intenţionat pe nas. Dar minciuna asta nu putea dura mult timp. Sunt însărcinată şi nu l-am văzut pe Faiez de mai mult de o lună.

Trebuie neapărat să-i vorbesc. Într-o seară, când soarele nu apusese încă, pun la încălzit apă în grădină ca să spăl rufele şi mă urc pe terasă cu ele, cam pe la ora când ştiam că se va întoarce acasă. De astă dată îi fac un semn cu capul şi insist făcând gesturi pentru a-l determina să înţeleagă: „Trebuie să te văd, mă duc într-acolo, trebuie să mă urmezi…”

El m-a văzut şi eu o pornesc, în loc să merg să îngrijesc o oaie bolnavă în grajd, cum am lăsat să se creadă. Oaia este cu adevărat bolnavă, aşteptăm să fete şi nu e pentru prima oară când aş rămâne lângă ea.

Am dormit chiar pe paie o noapte întreagă, de teamă că s-ar putea să nu o aud.

El ajunge la locul nostru de întâlnire la puţin timp după mine şi încearcă imediat să mă posede, convins că pentru asta l-am chemat.

Eu mă dau înapoi.

— Nu, nu pentru asta doream să te văd.

— Dar arunci, pentru ce?

— Vreau să-ţi vorbesc.

— Vorbim după aceea… Hai, vino!

— Tu nu mă iubeşti, nu ne putem vedea numai ca să discutăm?

— Ba da, te iubesc, te iubesc atât de mult, încât de câte ori te văd, mi-e poftă de tine.

— Faiez, prima oară eu nu voiam nimic, apoi tu m-ai sărutat şi eu am acceptat de trei ori şi acum nu mai am ciclu.

— Poate că este în întârziere.

— Nu, eu nu am avut niciodată întârzieri şi mă simt ciudat. I-a trecut pofta. O văd pe faţa lui: a devenit alb.

— Şi ce-o să facem?

— Trebuie să ne căsătorim repede, acum! Nu mai putem aştepta, trebuie să mergi să-l vezi pe tatăl meu, chiar dacă nu va fi petrecere, îmi e totuna!

— Lumea o să vorbească-n sat, aşa ceva nu se face!

— Şi cum vom face cu cearşaful care trebuie pus pe balcon?

— De asta nu te preocupa, o s-o fac, mă ocup eu. Dar nu se poate face o nuntă mică, am vorbit de o nuntă mare, o să facem o nuntă mare. O să vorbesc cu tatăl tău. Aşteaptă-mă mâine aici, la aceeaşi oră.

— Dar nu ştiu dacă o să pot. Tu eşti bărbat; faci ce vrei… Aşteaptă să-ţi fac semn. Dacă pot, o să mă vezi împletindu-mi părul. Dacă nu-mi scot voalul, nu vii.

A doua zi îmi asum un risc spunând că mă duc să caut iarbă pentru oaia bolnavă. Îi dau semnalul şi alerg la întâlnire, tremurând. Tata nu mi-a spus nimic, n-am auzit nimic. Mi-e atât de frică, încât nu mai am suflu. El ajunge cu o bună jumătate de oră după mine. Din prudenţă, îl atac:

— De ce n-ai venit să-l vezi pe tata?

— Nu îndrăznesc să-l privesc în faţă pe tatăl tău. Mi-e frică.

— Dar trebuie să te grăbeşti, au trecut două luni. Burta o să-mi crească şi atunci ce mă fac?

Şi încep să plâng. Atunci el îmi spune:

— Opreşte-te, nu mai plânge căci trebuie să te întorci acasă. Mâine îl voi vedea pe tatăl tău.

L-am crezut, atât de mult voiam să-l cred. Pentru că îl iubeam şi aveam şi motive întemeiate să sper, din moment ce el mă ceruse deja de la tatăl meu. Înţelegeam că îi este frică să-l privească în faţă. Nu era atât de simplu de explicat de ce voia să facă nunta aşa de curând. Ce argument putea să găsească în faţa neîncrederii şi a răutăţii tatălui meu, fără să dezvăluie secretul şi să-mi răpească cinstea, ca şi pe a lui în faţa familiei mele.

În acea seară mi-am făcut rugăciunea, ca de obicei.

Părinţii mei erau foarte credincioşi, mama se ducea destul de des la moschee. Fetele trebuiau să-şi facă rugăciunea de două ori pe zi, în casă. A doua zi, i-am mulţumit lui Allah că mai eram încă vie atunci când m-am trezit.

Maşina plecase când m-am dus pe terasă. Atunci, am muncit ca de obicei, am îngrijit oile, am curăţat grajdul, am mânat turma, am cules roşii.

Am aşteptat să vină seara. Mi-era aşa de frică încât am cules o piatră mare şi m-am lovit peste burtă, cu speranţa că sângele va repune lucrurile în ordine.

ULTIMA ÎNTÂLNIRE

S-a lăsat seara. Aştept cu disperare să-l văd venind pe Faiez, singur sau cu părinţii lui, dar ştiu bine că nu va veni. Este prea târziu pentru azi. Şi maşina nu este în faţa casei, iar storurile au rămas trase.

Pentru mine e o catastrofă. Îmi petrec noaptea fără să adorm, încercând să-mi imaginez că s-a dus să-şi vadă familia în altă parte şi că, dacă storurile sunt trase, este din cauza căldurii.

Este extraordinar cum memoria mea a păstrat întipărite aceste câteva săptămâni ale vieţii mele. Eu, căreia-mi vine atât de greu să-mi reconstitui copilăria altfel decât în imagini de cruzime, fără cel mai mic moment de fericire sau de pace, n-am uitat niciodată acele clipe de libertate furată, de teamă şi de speranţă. În acea noapte, mă revăd perfect sub cuvertura de oaie, cu genunchii sub bărbie, ţinându-mi pântecele cu ambele mâini şi ascultând cel mai mic zgomot în întuneric. Mâine el va fi aici, mâine nu va fi aici… mă va salva, mă va abandona… În capul meu este o hărmălaie de nedescris.

A doua zi dimineaţă văd maşina în faţa casei lui. Îmi spun: „Trăieşte!” Mai este o speranţă. N-am putut să merg să pândesc plecarea lui, dar seara când revine acasă, eu sunt pe terasă. Fac semnul cuvenit pentru o întâlnire în ziua următoare, înainte de apusul soarelui.

Şi, la sfârşitul după-amiezii, puţin înainte de apusul soarelui, mă duc să caut fân pentru oi. Aştept zece minute, un sfert de oră, sperând că poate s-a ascuns undeva mai departe. Recolta a fost culeasă, dar în unele locuri de pe câmp mai pot culege snopi buni pe care îi leg cu fire de paie. Îi aliniez pe marginea drumului, după ce i-am legat. Lucrez repede, dar am grijă să las trei snopi nelegaţi pentru a-mi da o preocupare dacă cineva

ar trece pe acolo, căci în acel loc sunt foarte la vedere. Nu aş avea decât să mă aplec asupra snopilor mei şi să-mi iau un aer foarte ocupat. Asta îmi dă un sfert de oră de răgaz înainte de a mă întoarce acasă. I-am spus mamei că o să aduc fânul într-o jumătate de oră. La acea vreme oile sunt deja în grajd, caprele şi vacile la fel, nu-mi mai rămâne decât să mulg şi să fac brânza pentru ziua următoare. Am folosit toate pretextele pentru întâlnirea aceasta. M-am dus la fântână să scot apă pentru animale, ceea ce presupune mai multe drumuri cu o găleata mare în echilibru pe cap. Iepurii au avut nevoie de iarbă moale, găinile de grăunţele pe care tocmai le culegeam… Voiam să ştiu dacă smochinele începeau să se coacă, aveam nevoie de lămâie pentru bucătărie sau să reaprind jăraticul în cuptorul de pâine.

Trebuie să te îndoieşti tot timpul de părinţii care se îndoiesc de fiica lor. O fată poate să facă multe lucruri… Se duce în curte? Dar ce poate să facă în curte? Nu şi-o fi dat întâlnire în spatele cuptorului de pâine – ca din întâmplare? Se duce la fântână? Şi-o fi luat găleata cu ea? Oare, animalele n-au avut destul de băut? Merge să aducă fân? Câţi snopi o să aducă oare?

În seara aceea, târăsc sacul meu de pânză de la un snop la altul. Îl umplu în viteză şi aştept, aştept. Ştiu că tata şade ca de obicei sub felinarul din faţa casei şi că aşteaptă cu cureaua, fumându-şi pipa ca un paşă, ca fiica sa să se întoarcă la ora stabilită.

Număr minutele. El are un ceas şi, dacă i-am spus o jumătate de oră, este o jumătate de oră fără un minut dacă nu vreau să încasez o lovitura de curea.

Nu-mi mai rămâne decât să leg cei trei snopi. Cerul capătă o culoare cenuşie, galbenul soarelui păleşte. Eu nu am ceas, dar nu-mi mai rămân decât câteva minute înainte de înnoptarea care vine atât de repede în ţara mea. S-ar zice că soarele este atât

de obosit să ne lumineze, încât cade ca o piatră lăsându-ne cu brutalitate în întuneric.

Mi-am pierdut speranţa. S-a terminat. M-a părăsit. Ajung acasă. Maşina lui nu este acolo. Mă trezesc a doua zi dimineaţa, maşina lui, într-adevăr, lipseşte.

Este cu adevărat sfârşitul. Nu mai există speranţa de a trăi şi eu am înţeles. A profitat de mine, era un moment bun pentru el. Nu şi pentru mine.

Îmi muşc degetele, dar e prea târziu. N-am să-l mai văd niciodată. La capătul unei săptămâni, nici nu mai încerc măcar să-l pândesc de pe terasă. Storurile casei roz sunt trase, a fugit cu maşina ca un laş. Nu pot cere ajutorul nimănui.

La trei sau patru luni, burta mea începe să crească. O ascund încă destul de bine sub rochie, dar îndată ce port o găleată sau vreo greutate pe cap, cu spatele îndoit şi cu braţele ridicate, trebuie să fac un efort considerabil ca să o fac invizibilă. Pata de pe nas, încerc s-o frec ca să o şterg, dar ea nu se duce. Nu mai pot reîncepe cu henna, mama mea nu m-ar mai crede.

Noaptea, groaza este şi mai mare. Adesea, mă duc să dorm cu oile. Pretextul este gata găsit când o oaie stă să fete, ea cheamă ca o fiinţă umană şi, daca nu este auzită, se întâmplă ca micuţul să se înăbuşe în pântecele mamei sale.

Mă gândesc uneori la acel animal al cărui pui se năştea foarte greu. A trebuit să-mi introduc braţul până-n pântecele ei, încet şi cu grijă, pentru a întoarce capul mielului într-o poziţie bună şi pentru a-l trage spre mine. Mi-era foarte frică să nu-i fac rău şi m-am luptat îndelung să scot viu mieluşelul. Mama nu reuşea să împingă, săraca, şi a trebuit să o ajut mult. Şi la o oră după aceea, a murit.

Mielul era o femelă. Mă urma ca un copil. De cum mă vedea plecând, mă striga. Mulgeam mai

întâi celelalte oi şi îi dădeam să bea cu biberonul. Trebuie să fi avut pe atunci vreo cincisprezece ani. Am ajutat să fete multe oi, dar acea amintire e singura pe care am păstrat-o. Micuţa mă urma în grădină, urca după mine scările casei. Pretutindeni unde mă duceam ea era în urma mea. Mama murise şi mielul era viu…

Este straniu să te gândeşti că oamenii îşi dădeau atâta silinţă pentru oi, în vreme ce mama mea îşi înăbuşea copiii. La vremea aceea, nu mă gândeam deloc la acest lucru. Era un obicei care trebuia admis. Astăzi, când mă chinui să mi se perinde prin memorie aceste imagini, mă revolt. Dacă aş fi fost conştientă cum sunt acum, aş fi sugrumat-o mai curând pe mama mea, pentru a o salva măcar pe una dintre acele fetiţe.

Pentru o femeie într-atâta de supusă, a-ţi omori fiicele este un lucru normal. Pentru un tată ca al meu, a tăia părul fiicei sale cu o foarfecă de tuns lâna este normal. A le lovi cu cureaua sau cu bastonul este normal, a le lega în grajd pentru toată noaptea în mijlocul vacilor este normal. Ce putea să-mi facă tata, aflând că sunt însărcinată? Sora mea Kainat şi cu mine socoteam că a fi legate în grajd era cel mai rău lucru care putea să ni se întâmple. Mâinile legate la spate, voalul peste gură ca să nu ţipăm şi picioarele legate cu funia cu care ne bătuse. Mute, treze toată noaptea, ne priveam pur şi simplu gândind acelaşi lucru… „Cât timp suntem legate, măcar suntem în viaţă.”

Şi tocmai tatăl meu este cel care vine înspre mine într-o zi când spălam rufe. Îl aud şchiopătând în spatele meu, şi bastonul lui lovind pavajul curţii. Se opreşte în spatele meu, eu nu îndrăznesc să mă ridic:

— Sunt sigur că eşti însărcinată.

Las să cadă rufa în albie, nu am puterea să-mi ridic ochii spre el. N-aş putea să-mi iau aerul acela mirat sau umil, n-aş reuşi să mint dacă l-aş privi.

— Ba nu, tată.

— Ba da! Uită-te la tine! Te-ai îngrăşat. Şi pata aia, mai întâi zici că e de la soare, apoi zici că e de la henna? Maică-ta trebuie să-ţi vadă sânii.

Aşadar, mama e aceea care şi-a dat seama. Iar el cel care dă ordinul.

— Trebuie să îi arăţi!

Şi tata pleacă cu bastonul lui fără a mai adăuga niciun cuvânt.

Nu m-a lovit. Eu n-am protestat, gura îmi e ca şi paralizată. Mă gândesc că de astă dată s-a zis, sunt moartă. Este acum rândul mamei. Îmi măsoară bazinul cu mâinile pe şolduri. E calmă, dar aspră.

— Acum, încetează cu spălatul rufelor! Arată-mi sânii!

— Nu, te rog, mamă, mă jenez.

— Mi-i arăţi sau îţi sfâşii rochia?

Atunci, desfac nasturii bluzei până la nivelul pieptului şi dau la o parte ţesătura.

— Eşti însărcinată?

— Nu.

— Ai avut ciclu?

— Da!

— Următoarea dată când ai ciclu, să-mi arăţi!

Am zis da, ca să fiu liniştită, să o calmez şi pentru siguranţa mea. Ştiu că va trebui să mă tai, să pun sânge pe o hârtie şi să i-l arăt la viitorul pătrar.

Părăsesc albia de rufe, plec din casă trecând prin grădină fără permisiune şi mă duc să mă ascund între crengile unui lămâi bătrân. Este stupid sa mă pun la adăpost în felul acesta, nu lămâiul este cel ce mă poate salva, dar mi-este atât de frică, încât nu mai ştiu ce fac. Tatăl meu m-a căutat foarte repede şi m-a găsit acolo, căţărată ca o capră în mijlocul frunzelor. N-are decât să mă tragă de picioare pentru a mă face să cobor.

Unul din genunchi îmi sângerează. Ia nişte frunze de salvie ca să le mestece şi aplică aceasta pastă pe rană ca să oprească sângerarea. E bizar. Nu înţeleg de ce, după ce m-a făcut cu atâta

brutalitate să cad, îşi dă osteneala să mă îngrijească, ceea ce nu a mai făcut niciodată. În acel moment, îmi zic că, în cele din urmă, nu este chiar aşa de rău. A crezut ceea ce i-am răspuns. Cu trecerea timpului, mă întreb dacă nu era numai pentru ca nu cumva din cauza acelui sânge să-mi servească la a face să se creadă că am avut ciclu…

M-am lovit la burtă când am căzut şi sper că trânta o să-l facă să-mi vină.

Puţin mai târziu, se ţine un consiliu de familie la care eu nu sunt îndreptăţită să asist. Părinţii mei i-au chemat pe Nura şi pe Hussein. Ascult din spatele zidului. Vorbesc toţi deodată şi îl aud pe tatăl meu spunând: „Sunt sigur că este însărcinată, ea nu vrea să ne spună, aşteptăm să ne arate ciclul…”

De îndată ce ei au terminat de vorbit, mă urc la etaj ca să mă prefac că dorm.

În ziua următoare, părinţii mei pleacă la oraş. Mi s-a interzis să ies. Poarta de la curte este închisă, dar eu trec prin grădini şi o şterg să mă ascund pe câmp. Cu o piatră mare încep să mă bat regulat peste burtă, prin rochie, spre a face să vină sângele. Nimeni nu m-a învăţat vreodată cum cresc bebeluşii în pântecele mamei. Ştiu că la un moment dat fătul se mişcă. Am văzut-o pe mama mea însărcinată, ştiu cât timp trebuie să treacă pentru ca să vină pe lume copilul, dar ignor tot restul. Începând de când un copil este viu? Pentru mine, este la naştere, pentru că în acel moment am văzut-o pe mama mea alegând dacă să-i lase sau nu în viaţă. Ceea ce eu sper cu ardoare, atunci când sunt însărcinată de aproape trei luni şi jumătate sau patru, este ca sângele să revină. Şi nu mă gândesc decât la asta. Şi nici nu-mi imaginez că acest copil din pântecele meu este deja o fiinţă umană.

Şi plâng de furie, de frică, pentru că sângele nu vine. Pentru că părinţii mei se vor întoarce acasă şi eu trebuie să fiu acolo înaintea lor.

Amintirea aceasta îmi este acum atât de dureroasă… mă simt atât de vinovată. Oricât mi-aş spune că eram ignorantă, terorizată de ceea ce avea să mă aştepte, este un coşmar când mă gândesc că mi-am maltratat astfel pântecele pentru ca acest copil să nu se nască.

Şi în ziua următoare, acelaşi lucru, mă lovesc peste pântece cu tot ce găsesc şi de câte ori pot. Mama mea aşteaptă. Mi-a dat o luna începând cu ziua în care m-a obligat să-i arăt sânii. Ştiu că socoteşte în minte şi în acest timp eu nu mai pot să ies din casă. Trebuie să rămân în perimetrul casei şi să mă mulţumesc cu treburile domestice. Mama mi-a spus: „Nu mai treci dincolo de poartă! Nu vei mai păzi oile, nu vei mai merge după fân”.

Aş putea să fug prin curţi şi grădini, dar unde să mă duc? N-am luat niciodată autocarul singură, nu am bani şi în orice caz şoferul nu m-ar lăsa să mă urc.

Trebuie să fiu în luna a cincea. Am simţit mişcând ceva în pântece şi stând în picioare mă izbesc cu burta de un zid, ca o nebună. Nu mai pot să mint şi nici să-mi ascund burta şi sânii, nu mai am scăpare.

Singura idee care îmi trece prin minte, singura posibilă, este să fug de acasă şi să mă refugiez la sora mamei mele. Locuieşte în sat. Ştiu casa ei. Şi atunci, într-o dimineaţă, când părinţii mei au plecat la târg, traversez grădina, trec prin faţa fântânilor, sar peste şanţ şi alerg până la ea. Nu-mi pun mari speranţe pentru că este rea, invidioasă pe mama mea pentru motive care îmi scapă. Dar tocmai de aceea, poate că mă va opri la ea şi va găsi o soluţie. Văzându-mă venind singură, ea se nelinişteşte mai întâi pentru părinţii mei. De ce nu au venit cu mine?

— Trebuie să mă ajuţi, mătuşă.

Şi îi povestesc tot, căsătoria prevăzută şi întârziată, lanul de grâu.

— Cine este?

— Îl cheamă Faiez, dar nu mai e în sat, îmi promisese…

— De acord. Am să te ajut.

Se îmbracă, îşi pune vălul şi mă ia de mână.

— Vino, o să facem un tur împreună.

— Dar unde? Ce vrei să faci?

— Vino, dă-mi mâna, nu trebuie să fii văzută umblând singură.

Îmi imaginez că mă duce la o altă femeie, o vecină care are leacuri secrete pentru a face să revină sângele de la ciclu sau pentru a opri creşterea copilului în burta mea. Sau poate că o să mă ascundă undeva, până când voi fi eliberată.

Dar ea mă duce înapoi acasă. Mă trage ca pe un măgar care nu vrea să se urnească din loc.

— De ce mă duci acasă? Ajută-mă, te implor!

— Pentru că acolo e locul tău, ei sunt cei care se vor ocupa de tine, nu eu.

— Te implor, rămâi cu mine! Tu ştii ce o să mi se întâmple!

— Aici e locul tău! M-ai înţeles? Şi nu mai ieşi niciodată din casă!

Mă obligă să trec poarta, îi cheamă pe părinţii mei, face stânga împrejur şi pleacă fără să se mai uite în urmă. Am văzut răutatea, dispreţul pe care le simţea faţă de ei. Trebuie să fi gândit: „Sora mea are un şarpe în casă, fata aceasta a dezonorat familia”.

Tatăl meu închide poarta, iar mama îmi aruncă o privire rea, cu un semn al bărbiei şi o mişcare a mâinii care vrea să spună: *„Sharmuta*… nenorocito… ai îndrăznit să te duci la sora mea!” Ele se detestă.

Când uneia i se întâmplă un necaz, cealaltă se bucură.

— Da, am fost la ea, credeam că poate să mă ajute, să mă ascundă…

— Intră! Urcă în cameră!

Tremur din tot corpul, picioarele mi s-au muiat. Nu ştiu ce mă aşteaptă, odată încuiată în cameră.

Nu reuşesc să fac niciun pas.

— Suad! Intră!

Sora mea nu-mi mai vorbeşte. Îi este la fel de ruşine ca şi mie, şi nu mai iese nici ea din casă. Mama munceşte ca de obicei, celelalte surori ale mele se ocupă de animale, pe mine mă ţin încuiată ca pe o ciumată. Îi aud vorbind, din când în când. Se tem că poate cineva m-a văzut prin sat, că lumea vorbeşte, încercând să-mi scap pielea şi să mă refugiez la mătuşa mea, am ruşinat-o îndeosebi pe mama. Vecinii ştiu, gurile vor vorbi, urechile vor asculta.

Începând cu acea zi, nu mai scot nasul afară. Pe uşa camerei mele, tatăl meu a instalat o nouă încuietoare care pocneşte ca un foc de puşcă în fiecare seară. Poarta de la grădină face acelaşi zgomot.

Spălând curtea, uneori, privesc această poartă şi simt că mă sufoc. Nicicând nu voi mai ieşi de aici. Nici nu-mi dau seama cât de stupidă este poarta aceasta, dat fiind că grădina şi taluzul din pietre care o protejează nu sunt obstacole de neînvins. Am trecut pe acolo de mai multe ori. Dar închisoarea este sigură pentru orice fată aflată în situaţia mea. Afară ar fi mai rău. Afară este ruşinea, dispreţul, aruncatul cu pietre, vecinele care m-ar scuipa în faţă, m-ar trage de păr pentru a mă readuce acasă. Afară, nici nu mă gândesc. Şi săptămânile trec. Nimeni nu mă întreabă, nimeni nu vrea să ştie cine mi-a făcut asta, cum şi de ce. Chiar dacă l-aş acuza pe Faiez, tatăl meu nu s-ar duce la el ca să mă mărite. Este vina mea, nu a lui. Un bărbat care a dezvirginat o femeie nu este vinovat, ea este aceea care a vrut-o. Mai rău, ea este aceea care a cerut-o! Care l-a provocat pe bărbat, pentru că este o târfă, o femeie fără onoare. Nu am nimic în apărarea mea. Naivitatea mea, iubirea mea pentru el, promisiunea lui de căsătorie, chiar şi prima cerere în căsătorie făcută tatălui meu, nimic din toate astea nu au valoare. La noi,

un bărbat care se respectă nu o ia în căsătorie pe fata pe care el însuşi a deflorat-o înainte de căsătorie.

El mă iubea? Nu. Şi dacă am comis o greşeală, este aceea de a fi crezut că l-aş putea reţine lângă mine făcând ceea ce voia el. Eram îndrăgostită? Mi-era teamă că el îşi va găsi pe alta? Sunt motive care nu contează… nici măcar pentru mine nu mai au sens.

Într-o seară, o nouă reuniune de familie: părinţii mei, sora mea mai mare şi soţul ei, Hussein. Fratele meu nu este acasă pentru că soţia lui urmează să nască şi el a plecat să stea cu ea la familia ei.

Ascult ascunsă după perete, terorizată. Mama mea se adresează lui Hussein.

— Nu îi putem cere asta fiului nostru, n-ar fi în stare, este prea tânăr.

— Eu pot să mă ocup de ea.

Tatăl meu vorbeşte la rândul său:

— Dacă trebuie să o faci, fă-o cum trebuie. La ce te gândeşti?

— N-avea grijă, găsesc eu un mijloc.

Maică-mea din nou:

— Trebuie să te ocupi de ea, dar trebuie să scapi de ea dintr-o singură lovitură.

O aud pe sora mea plângând şi zicând că nu vrea să audă de aşa ceva şi că vrea să se întoarcă la ea acasă. Hussein îi spune să aştepte şi adaugă pentru părinţii mei:

— Voi veţi ieşi. Plecaţi de acasă, nu trebuie să fiţi aici. Când vă întoarceţi, totul va fi gata.

Am auzit condamnarea mea la moarte cu propriile urechi şi m-am strecurat pe scară fiindcă sora mea tocmai urma să iasă. N-am auzit urmarea. Puţin mai târziu, tatăl meu a făcut înconjurul casei şi uşa de la camera fetelor a pocnit.

N-am dormit. Nu reuşeam să cred ceea ce auzisem. Îmi spuneam: „Este oare un vis? Să fie un coşmar? O vor face cu adevărat? Sau este

numai ca să mă înspăimânte? Şi dacă e aşa când o vor face? Şi cum anume? O să-mi taie capul?

Poate că mă vor lăsa să am copilul şi să mă omoare după aceea? Oare îl vor păstra dacă este băiat? Mama o să-l înăbuşe dacă este fată?

Sau mă vor omorî înainte?"

Atunci, a doua zi, m-am purtat ca şi când nu aş fi auzit nimic. Mă mişcam cu precauţie, dar nu credeam că se va întâmpla cu adevărat. Apoi mă apuca tremuratul şi credeam că se va întâmpla. Singura întrebare era când şi unde. Asta nu se putea face imediat… de altfel, Hussein plecase. Şi nu-l mi-l puteam imagina voind să mă omoare!

Maică-mea mi-a spus, în ziua aceea, pe acelaşi ton ca de obicei:

— Este timpul să speli rufe, taică-tu şi cu mine mergem în oraş.

Am înţeles ce urma să se întâmple. Ei părăsesc casa exact aşa cum le spusese Hussein.

Când mi-am reamintit recent de dispariţia surorii mele Hanan, mi-am dat seama că fusese acelaşi lucru. Părinţii ieşiseră, fetele erau singure în casă cu fratele lor. Singura diferenţă în ceea ce mă priveşte era aceea că Hussein nu era încă acolo. Am privit în curte, era mare, pavată în parte, restul, acoperit cu nisip. Împrejur un zid pe care se ridica un grilaj metalic foarte înalt, cu vârfuri. Şi într-un colţ, poarta cenuşie, metalică, aluneca, înspre curte, fără încuietoare sau cheie, cu un singur mâner pe exterior.

Sora mea Kainat nu spală niciodată rufele cu mine, nu este nevoie să fim două.

Nu ştiu ce treabă i s-a cerut să facă, nici unde se găseşte cu cele mici. Ea nu-mi mai vorbeşte. Doarme lângă mine, cu spatele întors de când am încercat să fug la mătuşa mea.

Mama aşteaptă sa strâng rufele pentru spălat. S-au adunat multe pentru că, de obicei, nu spălăm decât o dată pe săptămână. Dacă încep către două

sau trei după-amiază, nu voi fi terminat înainte de şase seara.

Merg mai întâi să iau apă de la fântână, tocmai în fundul grădinii. Aşez lemnele pentru foc, pun vasul cel mare deasupra şi vărs în el apă ca să-l umplu pe jumătate. Şi mă aşez pe o piatră, aşteptând să se încălzească apa.

Părinţii mei ies pe poartă, o încuie cu cheia de câte ori pleacă.

Eu sunt în partea cealaltă, în curte. Aţâţ jăraticul încontinuu. Focul nu trebuie să slăbească, apa să fie foarte fierbinte pentru muiatul rufelor. Apoi voi freca petele cu săpun din ulei de măsline şi mă voi întoarce la fântână pentru apa de limpezit.

Este o muncă grea şi obositoare pe care o fac de mulţi ani, dar în acel moment îmi este deosebit de penibilă.

Stau acolo, desculţă, aşezată pe piatră, într-o rochie de pânză cenuşie, ostenită şi îngrozită. Nici nu mai ştiu de cât timp sunt însărcinată, cu frica asta în pântece. Mai mult de şase luni, în orice caz. Mă uit la poartă din când în când, acolo, tocmai în fundul curţii imense. Mă fascinează.

Dacă vine, nu poate intra decât pe acolo.

FOCUL

Deodată, aud trântindu-se poarta. El e acolo, vine spre mine.

Revăd aceste imagini cu douăzeci şi cinci de ani mai târziu, ca şi când timpul s-ar fi oprit în loc. Sunt cele din urmă imagini ale existenţei mele dinainte, acolo, în satul meu din Cisiordania. Le revăd cu încetinitorul ca în filmele de la televizor. Revin neîncetat în faţa ochilor mei. Aş vrea să le şterg de îndată ce apare cea dintâi, dar nu mai pot opri filmul. Când poarta se tânteşte, e prea târziu să-l mai opresc, simt nevoia să revăd acele imagini pentru că încerc mereu să înţeleg ceea ce nu am priceput atunci. Cum a făcut? Oare aş fi putut să scap dacă aş fi înţeles?

El înaintează spre mine. Este cumnatul meu Hussein în ţinută de lucru, un pantalon vechi şi un tricou. Ajunge în faţa mea şi-mi spune:

— Salut, cum îţi merge? Ţine în gură o iarbă pe care o mestecă, zâmbind mereu. O să mă ocup de tine.

Zâmbetul acela… spune că se va ocupa de mine, nu mă aşteptam la aşa ceva. Zâmbesc şi eu puţin, spre a-i mulţumi, nu îndrăznesc să scot vreun cuvânt.

— Ai o burtă cam mare, ce zici?

Aplec capul. Mi-e ruşine să-l privesc. Aplec şi mai mult capul, fruntea mea îmi atinge genunchii.

— Ai o pată acolo. Ai pus henna pe ea, anume?

— Nu. Mi-am dat cu henna pe păr, n-am făcut-o anume.

— Ai făcut anume, ca să o ascunzi.

Mă uit la rufa pe care tocmai o limpezeam în mâinile mele care tremură.

Este ultima imagine fixă şi lucida. Rufa aceea şi mâinile mele care tremură. Ultimele cuvinte pe care le-am auzit de la el sunt: „Ai făcut anume, ca să o ascunzi”.

El nu mai spunea nimic, eu ţineam capul plecat, de ruşine, puţin uşurată că el nu mai pune alte întrebări.

Şi deodată, am simţit ceva rece curgându-mi pe cap. Şi imediat focul era pe mine. Am înţeles că era vorba de foc şi filmul se accelerează, total curge foarte repede în imagini.

Încep să alerg desculţă prin grădină, îmi dau cu pumnii în cap, ţip şi îmi simt rochia care fâlfâie în spatele meu. Oare focul a cuprins şi rochia?

Simt mirosul de petrol şi alerg, dar tivul rochiei mă împiedică să fac paşi mari. Groaza mă călăuzeşte – instinctiv – departe de curte. Alerg spre grădină pentru că nu există altă ieşire. Dar, după aceea, nu-mi mai amintesc aproape nimic. Ştiu numai că alerg în flăcări şi că urlu. Cum am făcut să scap? A alergat el în urmă mea? A aşteptat să cad ca să mă privească arzând?

Sigur m-am căţărat pe zidul mic al grădinii, ca să mă trezesc, apoi, fie în grădina vecinilor, fie pe strada. Erau acolo nişte femei, două mi se pare, deci era sigur pe stradă şi ele au încercat să stingă focul. Cu vălurile lor, presupun.

M-au târât până la fântâna din sat şi îmi amintesc apa care a şiroit deodată peste mine în timp ce eu urlam. Le aud ţipând, pe femeile acelea, dar nu mai văd nimic. Am capul aplecat pe piept, simt curgând apa rece, asta nu se mai opreşte şi eu ţip de durere pentru că apa aceasta rece mă arde. Sunt ghemuită, simt mirosul de carne friptă, fumul. Cred că am leşinat. Nu mai văd mare lucru. Mai sunt câteva imagini vagi, zgomote ca şi când aş fi fost în camioneta tatălui meu. Dar nu e tatăl meu. Ascult vocile femeilor, care plâng deasupra mea.

„Săraca”, „săraca…” Ele mă consolează. Sunt culcată într-o maşină. Simt hurducăturile drumului. Mă aud gemând.

Şi apoi, iarăşi nimic, şi apoi din nou zgomotul motorului şi vocea femeilor. Continui să ard, ca şi când focul ar fi încă pe mine. Nu pot să ridic

capul, nu-mi pot mişca trupul, nici braţele, ard, ard tot timpul, put a benzină, nu înţeleg nimic din zgomotul acela de motor, din lamentările femeilor, nu ştiu unde mă duc. Dacă deschid puţin ochii, nu văd decât o bucată mică din rochie sau din piele. E întuneric şi pute. Eu ard mereu şi totuşi nu mai este foc pe mine. Dar, cu toate acestea, ard. În mintea mea, eu alerg mereu, cu focul pe mine.

Voi muri. E bine. Poate că am şi murit. S-a sfârşit totul.

PE MOARTE

Sunt pe un pat de spital, ghemuită pe un cearşaf, ca un câine de vânătoare. O infirmieră a venit să-mi smulgă rochia. A tras de ea cu brutalitate, durerea m-a paralizat. Nu văd aproape nimic, bărbia îmi este lipită de piept, nu pot s-o ridic. Nu pot să mişc nici braţele. Durerea mă apasă pe cap, pe umeri, pe spate, pe piept. Miros urât. Infirmiera este atât de rea, că mi se face frică atunci când o văd intrând. Nu-mi vorbeşte. Vine să smulgă bucăţi din mine, îmi pune o compresă şi pleacă. Aşadar, ar putea să mă facă să mor, ar face-o, sunt sigură. Sunt o fată murdară şi dacă m-au ars este că am meritat-o pentru că nu sunt măritată şi sunt însărcinată. Ştiu bine ce gândeşte.

Întuneric. Comă. Cât timp, zile sau nopţi?…

Nimeni nu vrea să mă atingă, nu se ocupă nimeni de mine, nu mi se dă nimic să mănânc ori să beau, aşteaptă să mor.

Şi eu mi-aş dori să mor, atât de ruşine îmi este că mai trăiesc. Atât de mult sufăr. Nu eu mă mişc, e femeia aceea rea care mă întoarce să-mi smulgă bucăţi din mine. Nimic altceva. Aş vrea să mi se pună puţin ulei pe piele pentru a-mi calma arsura, aş vrea să mi se scoată cearşaful pentru ca aerul să-mi dea puţină răcoare. Este şi un doctor. Am zărit pantaloni şi un halat alb. El a vorbit, dar eu nu am înţeles. E mereu aceeaşi femeie rea care vine şi pleacă. Pot mişca picioarele şi mă servesc de ele pentru a ridica cearşaful din când în când. Pe spate mă doare, pe o parte mă doare: Dorm cu capul mereu lipit de piept. Capul aplecat, ca atunci când eram în flăcări.

Braţele mele sunt ciudate, puţin depărtate de corp şi paralizate amândouă. Mâinile sunt la locul lor, dar nu-mi folosesc la nimic. Aş vrea atât de mult sa mă scarpin, să-mi smulg pielea ca să nu mai sufăr.

Mă obligă să mă ridic. Umblu cu infirmiera aceea. Mă dor ochii. Îmi văd picioarele, mâinile care îmi atârnă de fiecare parte, mozaicul. O urăsc pe femeia aceasta. Ea mă conduce într-o sală şi ia un furtun ca să mă spele. Spune că miros atât de urât, că-i vine să vomite. Eu put, plâng, stau acolo ca un deşeu imund, ca o putreziciune pe care se aruncă apă. Ca un rahat în closet, se trage apa şi gata! Mori. Apa îmi jupoaie pielea, eu ţip, plâng, implor, sângele îmi curge până la vârfurile degetelor. Ea mă obligă să stau în picioare. Sub jetul de apă rece ea smulge bucăţi de carne neagră, bucăţi din rochia mea arsă, gunoaie urât mirositoare care fac o mică grămăjoară în fundul cabinei de duş. Miros atât de tare a putreziciune, a carne arsă şi a fum, încât ea şi-a pus o mască şi din când în când iese din sala de baie, tuşind şi blestemându-mă.

O dezgust, ar trebui să crap ca un câine, dar departe de ea. Însă de ce nu mă omoară ea? Revin în patul meu, fierbinte şi îngheţată în acelaşi timp, şi ea aruncă cearşaful peste mine, ca să nu mă mai vadă. „Crapă, îmi spune privirea ei. Crapă odată şi să te aruncăm de aici.”

Tata este aici cu bastonul. Este furios, bate în podea, vrea să ştie cu cine sunt însărcinată, cine m-a adus aici, cum s-a întâmplat. Are ochii roşii. Plânge bătrânul, dar mă sperie bastonul lui şi nu reuşesc măcar să-i răspund. O să adorm sau o să mor, sau o să mă trezesc, tatăl meu era acolo, acum nu mai este.

Dar nu am visat, vocea lui mai răsună încă în capul meu: „Vorbeşte!”

Am reuşit să mă aşez puţin, ca să nu-mi mai simt braţele lipite de cearşaf, cu capul sprijinit pe o pernă. Nimic nu mă ajută, dar aşa pot să văd cine trece pe coridor, uşa este întredeschisă. Aud pe cineva, observ nişte picioare goale, o rochie lungă şi neagră, o siluetă mică, aşa ca a mea, subţire, aproape slabă. Nu este infirmiera. Este mama.

Cele două cozi date cu ulei de măsline, voalul ei negru, această frunte ciudată, bombată între sprâncene şi care se uneşte cu nasul, ai zice că e o pasăre de pradă. Îmi provoacă frică. Se aşază pe un taburet cu sacul ei negru. Şi începe să plângă, să-şi sufle nasul, să-şi şteargă lacrimile cu o batistă, tot legănând din cap.

Plânge de necaz şi de ruşine. Se plânge pe ea şi întreaga familie. Şi văd ura din privirea ei.

Îmi pune întrebări, strângându-şi la piept sacul. Ştiu acest sac, îmi e familiar. Îl ia totdeauna cu ea când iese ca să meargă la piaţă sau pe câmp. Pune în el pâine, o sticlă de apă, uneori lapte. Mi-e frică, dar mai puţin decât în prezenţa tatălui meu, ca întotdeauna. Tatăl meu mă poate omorî, dar ea nu. Geme în timp ce îmi vorbeşte, iar eu îi răspund şoptind.

— Uită-te la tine, fiica mea. Nu aş mai putea niciodată să te mai aduc la noi acasă, aşa cum eşti, tu nu mai poţi trăi acasă, te-ai văzut?

— Nu reuşesc să mă văd.

— Eşti arsă. Ruşinea apasă pe întreaga familie. Acuma nu mai pot să te aduc înapoi. Spune-mi cum ai rămas însărcinată? Cu cine?

— Faiez. Nu ştiu numele tatălui său.

— Este Faiez vecinul?

Reîncepe să plângă şi să-şi tamponeze cu batista ochii bulbucaţi ca şi când ar vrea s-o înfunde în cap.

— Unde ai făcut-o? Unde?

— Pe câmp.

Se strâmbă, îşi muşcă buzele şi plânge mai tare.

— Ascultă-mă, fata mea, ascultă, ar fi mai bine să mori, e mai bine dacă mori. Fratele tău e tânăr, dacă tu nu mori, o să aibă probleme.

Fratele meu o să aibă probleme. Ce fel de probleme? Nu înţeleg.

— Poliţia a venit acasă la noi să vadă familia. Toata familia. Pe tatăl tău şi pe fratele tău, şi pe mama ta şi pe cumnatul tău, toată familia. Dacă tu

nu mori, fratele tău o să aibă probleme mari cu poliţia.

Probabil că paharul l-a scos din sacul ei, pentru că împrejurul meu nu este nimic. Nicio masă lângă pat, nu văd nimic. Nu, n-am văzut-o scotocind în sac, l-a luat de pe marginea ferestrei, este un pahar de spital. Dar n-am văzut cu ce l-a umplut.

— Dacă nu bei asta, fratele tău va avea probleme, poliţia a venit la noi.

L-o fi umplut pe când eu plângeam de ruşine, de durere, de frică. Plângeam pentru multe lucruri, cu capul aplecat şi cu ochii închişi.

— Bea paharul ăsta… eu sunt aceea care ţi-l dau.

Niciodată nu voi uita paharul acela mare, plin ochi cu un lichid transparent ca apa.

— Tu o să bei asta şi atunci fratele tău n-o să mai aibă probleme. E mai bine aşa, mai bine pentru tine, mai bine pentru mine şi mai bine pentru fratele tău.

Ea plângea. Şi eu. Îmi amintesc că lacrimile îmi curgeau pe arsurile bărbiei, de-a lungul gâtului devorându-mi pielea.

Nu reuşeam să-mi ridic mâinile. Ea şi-a pus mâinile sub capul meu, m-a ridicat apoi spre paharul pe care îl ţinea în mână. Nimeni nu-mi dăduse până atunci să beau. Ea apropia paharul acela mare de gura mea. Aş fi vrut să-mi înmoi măcar buzele, atât mi-era de sete. Încercam să-mi ridic bărbia, dar nu izbuteam.

Dintr-odată, a venit doctorul şi mama mea a tresărit.

A luat paharul cu un gest brusc, l-a aşezat cu brutalitate şi a strigat foarte tare:

— Nu!

Am văzut lichidul risipindu-se pe marginea ferestrei. Se prelingea de-a lungul paharului, transparent, limpede ca apa. Doctorul a luat-o pe mama mea de braţ şi a scos-o din cameră. Priveam mereu paharul, l-aş fi băut şi de pe jos, l-aş fi lins

pur şi simplu, ca un câine. Mi-era sete, atât de a bea cât şi de a muri.

Doctorul s-a întors şi mi-a spus:

— Ai avut noroc că am ajuns la timp. Mai întâi tatăl tău şi acum şi mama ta! Nimeni din familia ta n-o să mai vină pe aici!

A luat paharul cu el şi mi-a repetat:

— Ai avut noroc… Nu mai vreau să văd pe nimeni din familia ta!

— Fratele meu Assad, aş dori să-l văd pe fratele meu, el este drăguţ.

Nu mai ştiu ce mi-a răspuns. Eram ciudată, totul se învârtea în capul meu. Maică-mea îmi vorbise de poliţie, de fratele meu care ar putea avea neplăceri?

De ce el, dacă Hussein era cel care îmi dăduse foc? Paharul acela era ca să mă facă să mor. Mai rămăsese încă o pată, pe marginea ferestrei. Mama voia să mor şi eu doream acelaşi lucru. Şi totuşi, am avut noroc, zicea doctorul, că eram tocmai pe punctul de a bea otrava aceea invizibilă. Mă simţeam eliberată, ca şi când moartea m-ar fi vrăjit, iar doctorul a făcut-o să dispară într-o secundă. Mama mea era o mamă excelentă, cea mai bună dintre mame, ea îşi făcea datoria dăruindu-mi moartea. Era mai bine pentru mine. Nu trebuia să fiu salvată din foc, să fiu adusă aici ca să sufăr şi să treacă atât de mult timp până când o să mor, ca să mă eliberez de ruşinea mea şi a întregii mele familii.

Fratele meu a venit după trei sau patru zile. Nicicând nu voi uita punga aceea transparentă de plastic, prin care vedeam nişte portocale şi o banană.

Nu mâncasem şi nu băusem nimic, de când eram acolo. Nu puteam şi, oricum, nimeni nu încercase să mă ajute. Nici chiar doctorul nu îndrăznea s-o facă. Înţelesesem că mă lăsau să mor, pentru că nu trebuia să se intervină în povestea asta a mea. Eram vinovată în ochii

tuturor. Suportam soarta tuturor femeilor care mânjesc onoarea bărbaţilor. Mă spălaseră numai pentru că puţeam, nu ca să mă îngrijească. Mă păstrau acolo, pentru că era un spital unde trebuia să mor, fără să mai creez alte probleme părinţilor mei şi întregului sat.

Hussein îşi făcuse rău treaba, mă lăsase să fug, cu focul pe mine.

Assad nu m-a întrebat nimic. Îi era frică şi era grăbit să se întoarcă în sat.

— O să merg pe câmp, ca să nu mă vadă nimeni. Dacă părinţii află că am venit să te văd, o să am probleme.

Dorisem să vină şi totuşi eram neliniştită, văzându-l că se apleacă asupra mea. Am văzut în ochii lui că îl dezgustam cu arsurile mele. Nimeni, nici chiar el, nu s-a preocupat să afle cât de mult sufeream, cu pielea asta care crăpa, putrezea, supura, devorându-mă lent, ca veninul unui şarpe, pe toată partea superioară a trupului meu, pe craniul fără păr, pe umeri, pe spate, pe braţe, pe sâni.

Am plâns mult. Oare, pentru că ştiam că este pentru ultima oară că îl vedeam? Să fi plâns pentru că doream atât de mult să-i văd copiii? Aşteptau ca soţia lui să nască. Am aflat, mai târziu, că avusese doi băieţi. Toată familia trebuie s-o fi admirat şi felicitat.

N-am putut să mănânc fructele. Singură mi-era imposibil şi punga a dispărut.

Nu mi-am mai revăzut niciodată familia. Ultima imagine a mamei mele este aceea cu paharul cu otravă – cea a tatălui meu, lovind furios cu bastonul în pământ, a fratelui meu, cu punga lui de fructe.

În toiul suferinţei mele, eu încercam încă să înţeleg de ce nu văzusem nimic atunci când focul a ajuns pe capul meu. Era un bidon cu benzină lângă mine, dar era închis cu dopul. Nu l-am văzut pe Hussein când l-a luat. Stăteam cu capul aplecat, în

timp ce el îmi spunea că „se va ocupa de mine” şi timp de câteva secunde m-am crezut salvată, datorită surâsului său şi a acelei ierbi pe care o mesteca liniştit. În realitate, el vrea să-mi câştige încrederea, ca să se asigure că nu o să-i scap. Prevăzuse totul în ajun, împreună cu părinţii mei.

Dar de unde-a luat focul? Din jăratic? N-am văzut nimic. A folosit un chibrit ca să facă totul atât de repede? Aveam întotdeauna o cutie de chibrituri la îndemână, dar nici aşa ceva n-am văzut. Atunci – poate o brichetă din buzunarul lui… Numai timpul cât să simt lichidul rece pe păr şi eram deja în flăcări. Dar aş dori atât de mult să ştiu de ce n-am văzut nimic!

Noaptea, când stau culcată pe pat, e un coşmar fără sfârşit. Stau în întuneric de mormânt, văd perdele în jurul meu, dar fereastra parcă a dispărut. O durere stranie, ca o lovitură de cuţit în burtă, picioarele îmi tremură… voi muri. Încerc să-mi revin, fără să reuşesc. Braţele îmi sunt în continuare înţepenite, două răni infecte, care refuză să mă servească. Nu e nimeni, dacă sunt singură, atunci cine mi-a înfipt cuţitul în burtă?

Simt între coapse ceva straniu. Îndoi un picior, apoi pe celălalt, caut cu laba piciorului, încerc să degajez singură obiectul acela care mă sperie. Nu-mi dau seama, la început, că sunt pe cale să nasc. Cu amândouă picioarele pipăi în întuneric. Împing fără să ştiu corpul copilului, încet, pe sub cearşaf. Apoi, rămân nemişcată, epuizată de efort. Îmi apropii coapsele şi simt copilaşul lipit de mine. Mişcă puţin. Îmi opresc respiraţia. Cum de-a ieşit aşa de repede? O lovitură de pumnal în burtă şi iată-l? Să adorm din nou este imposibil, copilul acesta nu a putut să iasă singur fără să mă prevină. Sigur că am un coşmar.

Dar nu visez pentru că îl simt acolo, între genunchi, lipit de coapsele mele. Ele nu au ars, coapsele mele, simt lucrurile cu pielea de pe coapse.

Nu îndrăznesc să mă mai mişc, apoi ridic un picior cum aş face-o cu o mână, pentru a atinge… un căpşor micuţ, două braţe care se agită slab.

Cred că am ţipat. Nu-mi mai amintesc. Doctorul intră în încăpere, trage perdelele, dar eu sunt tot în întuneric. Trebuie să fie noapte afară. Nu văd decât o lumină pe coridor, prin uşa deschisă. Doctorul se apleacă, dă la o parte cearşaful şi pleacă luând copilul, fără ca să mi-l arate măcar.

Nu mai e nimic între coapsele mele. Cineva trage perdeaua. Nu-mi mai amintesc de nimic altceva. Cred că am leşinat sau am dormit mult, nu mai ştiu nimic. A doua zi şi în zilele următoare nu am avut decât o singură certitudine, copilul părăsise burta mea.

Nu ştiam dacă era viu sau mort, nimeni nu-mi spunea nimic şi eu nu îndrăzneam s-o întreb pe infirmiera aceea rea ce se făcuse cu acest copil.

Să mă ierte, nu eram în stare!

Ştiam că am născut, dar nu-l văzusem, nu-mi fusese adus în braţe, nu ştiam dacă era băiat sau fată. Nu eram, în acel moment, o mamă, ci o rămăşiţă de om, condamnată la moarte. Ruşinea mă copleşea.

Doctorul mi-a spus mai târziu că născusem la şapte luni un copilaş foarte micuţ, dar că era viu şi se afla acum la adăpost. Înţelegeam vag ceea ce-mi spunea, urechile mele arse mă făceau să sufăr îngrozitor! Partea de sus a trupului meu nu era decât o rană vie şi treceam de la comă la o stare de semiveghe, fără să simt zilele şi nopţile. Toată lumea spera să mă vadă murind şi se aştepta la asta.

Iar eu găseam că Dumnezeu nu mă lasă să mor, ci mă chinuie. Nopţile şi zilele se îngemănau în acelaşi coşmar şi, în rarele mele momente de luciditate, n-aveam decât o singură obsesie, să-mi smulg cu unghiile această piele infectă şi împuţită, care continua să mă devoreze. Din nefericire, mâinile nu mă mai ascultau.

Cineva a intrat în camera mea, odată, în mijlocul acestui coşmar. Am ghicit prezenţa sa mai mult decât am văzut-o. O mână de femeie a trecut ca o umbră pe deasupra feţei mele, fără s-o atingă. O voce de femeie, cu un accent curios, mi-a spus în arabă:

— O să te ajut… Ai încredere, o să te ajut, mă auzi?

Am zis da, fără să o cred, atât mi-era de rău în patul acela, abandonată dispreţului celorlalţi. Nu înţelegeam cum mai puteam fi ajutată şi, mai ales, cine ar putea să o facă.

Să mă ducă înapoi la familia mea? Nu mă mai voiau. O femeie arsă pentru onoare trebuie să ardă în întregime. Să mă ajute ca să nu mai sufăr, să mă ajute să mor, asta era singura soluţie.

Dar eu am zis da către vocea acelei femei şi nu ştiu cine este ea.

JACQUELINE

Mă numesc Jacqueline. La acea vreme, mă aflam în Orientul Mijlociu unde lucrez pentru o organizaţie umanitară, Terre des Hommes[1]. Cutreier spitalele căutând copii abandonaţi, handicapaţi sau malnutriţi. Lucrez în colaborare cu Crucea Roşie Internaţională şi diferite organizaţii care se ocupă de palestinieni şi israelieni. Am deschidere, aşadar, spre ambele comunităţi şi am numeroase contacte cu cele două populaţii. Trăiesc împreună cu ele.

Dar numai la capătul a şapte ani de prezenţă în Orientul Mijlociu, aud vorbindu-se despre tinere fete asasinate. Familiile lor le reproşează că s-au întâlnit cu un bărbat şi au vorbit cu el. Le suspectează uneori fără nicio dovadă, după spusele unuia sau altuia.

Se întâmplă ca aceste fete să fi avut cu adevărat o aventură cu un băiat, ceea ce este absolut de neconceput în comunitatea lor, fiind stabilit că taţii sunt cei care hotărăsc căsătoriile. Ascult spunându-se… Mi se spune… Dar până atunci nu fusesem niciodată confruntată cu vreun caz de acest gen.

Pentru un spirit occidental, ideea că unii părinţi sau fraţi pot să-şi asasineze fiica sau sora, numai pentru că s-a îndrăgostit, pare incredibilă, mai ales în vremea noastră. La noi, femeile sunt independente, votează, fac copii singure.

Dar eu sunt aici de şapte ani şi cred de îndată că este adevărat, chiar dacă nu am văzut niciodată şi chiar dacă este pentru prima oară că mi se vorbeşte despre aşa ceva. Trebuia să existe o mare încredere pentru a se vorbi despre un subiect „tabu” ca acesta şi care, mai ales, nu-i priveşte pe străini. Este o femeie aceea care se decide să-l evoce în faţa mea. O prietenă creştină cu care sunt foarte des în contact, pentru că ea se ocupă de copii. Ea vede, aşadar, multe mame care vin din toată ţara,

din toate satele. Ea seamănă cu *mukhtarul* sectorului; în sensul că le invită pe femei să bea o cafea sau un ceai şi discută cu ele despre ce se întâmplă prin satele lor. Este o formă de comunicare importantă în aceste locuri. Se bea zilnic cafeaua sau ceaiul, stând la taclale, aşa e obiceiul, şi deci un prilej pentru ea de a-i repera pe copiii aflaţi în mare dificultate.

Într-o zi, ea aude vorbindu-se într-un grup de femei: „În satul nostru avem o fată care se purta foarte urât, şi atunci părinţii ei au încercat să o ardă. Se zice că ar fi într-un spital, pe undeva”.

Aceasta prietenă are o anumită carismă, este respectată şi dă dovadă de un curaj enorm, cum o să-mi dau seama din cele ce au urmat.

În mod normal, ea nu se ocupă decât de copii, dar mama nu este niciodată departe de copil! Aşadar, pe la 15 septembrie a acelui an, prietena mea îmi spune:

— Asculta, Jacqueline, este o fată la spital care e pe moarte. Asistenta socială mi-a confirmat că a fost arsă de cineva din familia ei. Crezi că poţi face ceva?

— Ce mai ştii despre ea?

— Numai că este o fată care era însărcinată şi despre care satul spune: „Bine au făcut că au pedepsit-o, acum va muri în spital”.

— E monstruos!

— Ştiu, dar aici aşa este. Este însărcinată şi atunci, iată, trebuie să moară. Asta e tot. E ceva normal. Se zice: „Bieţii părinţi!” Lumea îi plânge pe ei, nu pe fată. De altfel, ea va muri cu siguranţă, după câte am auzit.

O poveste ca asta, e un semnal de alarmă pentru mine. În acea perioadă lucram în cadrul asociaţiei Terre des Hommes, conduse de un om fantastic: Edmond Kaiser. Prioritatea mea sunt copiii. N-am abordat niciodată, din acest motiv, acest gen de cazuri, dar îmi spun: „Jacqueline, mamă, trebuie să mergi să vezi îndeaproape, ce se întâmplă!”

Plec spre acest spital, pe care îl cunosc destul de puţin, pentru că l-am vizitat mai rar. Nu am probleme pentru că îmi e cunoscută ţara şi cutumele ei, mă descurc cu limba şi mi-am petrecut destul de mult timp prin spitale. Cer pur şi simplu să fiu condusă la fata care a fost arsă. Sunt îndrumată fără probleme şi intru într-o încăpere mare unde văd două paturi şi două fete. Pe dată am impresia că sunt într-o sală de „exil". Adică un loc unde se aduc cazurile care nu trebuie arătate. O cameră destul de întunecoasă, cu gratii la ferestre, două paturi şi atât.

Întrucât sunt două fete, o întreb pe infirmieră:

— O caut pe aceea care tocmai a născut.

— Ah, da, e aceea!

Asta e tot. Infirmiera pleacă. Nu se opreşte nici măcar pe coridor, nu mă întreabă cine sunt, nimic! Abia un gest vag către unul din paturi:

— E aceea!

Văd una cu părul scurt, ondulat, însă aproape ras, şi pe o alta cu părul mai lung şi băţos. Dar ambele fete au feţele negre, pline de funingine. Corpul le este acoperit cu un cearşaf. Ştiu că ele sunt acolo dintr-un anumit moment. Aproape douăsprezece zile, mi se spune. Este evident că ele nu pot vorbi. Două muribunde. Aceea care are părul lung este în comă. Cealaltă care a avut un copil abia îşi mai ridică pleoapele din când în când.

Nimeni nu circulă prin sala aceasta, nici o infirmieră, nici un medic. Eu nu îndrăznesc să vorbesc, cu atât mai puţin să le ating, iar mirosul care domneşte aici e infect. Am venit să văd una şi iată că descopăr două fete arse îngrozitor şi fără îngrijire. Ies ca să caut o infirmieră în alta parte decât în această cameră de izolare. Găsesc una:

— Aş dori să-l văd pe medicul-şef al spitalului.

Am obişnuinţa acestui gen de localuri spitaliceşti, nu e o noutate pentru mine. Medicul-şef mă primeşte bine, e mai curând simpatic.

— Uite, sunt aici două tinere arse. Dumneavoastră ştiţi că eu lucrez cu o organizaţie umanitară, poate că le-am putea ajuta.

— Ascultaţi-mă… nu vă sfătuiesc. Este una care a căzut în foc, iar cu cealaltă este o chestiune de familie. Sincer, nu vă sfătuiesc să vă amestecaţi.

— Doctore, munca mea totuşi este de a ajuta şi în special pe cei care nu sunt ajutaţi de nimeni. Puteţi să-mi spuneţi ceva mai mult?

— Nu, nu şi nu. Fiţi prudentă! Nu vă amestecaţi în acest gen de evenimente!

Când lucrurile stau aşa, nu trebuie să-i forţezi pe oameni. Rămân deci acolo, dar cobor din nou în sala de izolare şi mă aşez un moment. Aştept ca aceea care deschide puţin ochii să poată comunica. Starea celeilalte este mai neliniştitoare.

Cum o infirmieră trece tocmai atunci pe coridor, încerc să pun o întrebare:

— Fata aceasta, care are păr şi nu mişcă, ce i s-a întâmplat?

— Ah, a căzut în foc, este foarte rău şi va muri.

Nicio milă în diagnostic. O simplă constatare. Dar formula care constă în a spune că „a căzut în foc” nu poate să mă înşele.

Cealaltă se mişcă puţin. Mă apropii de ea şi rămân acolo un moment mai îndelungat, fără să spun nimic. Observ, încerc să înţeleg, ascult zgomotele de pe coridor, sperând că va veni cineva şi m-aş putea adresa lui. Dar infirmierele trec foarte repede, ele nu se ocupă absolut deloc de cele două fete. În mod evident, nu beneficiază de îngrijiri medicale. În fapt, există cu siguranţă ceva, dar eu nu îmi dau seama. Nimeni nu se apropie de mine, nimeni nu mă întreabă nimic.

Sunt totuşi o străină, îmbrăcată după moda occidentală, dar totuşi foarte acoperită, din respect pentru tradiţiile ţării unde lucrez. Este indispensabil pentru a fi primită oriunde. Ar putea cel puţin să mă întrebe ce fac acolo, dar în loc de asta, mă ignoră.

După un moment, mă aplec asupra celei care pare că poate să mă audă, dar nu ştiu unde să o ating. Cearşaful mă împiedică să văd unde a fost arsă. Văd că bărbia îi e complet lipită de piept. Este o bucată dintr-un singur bloc. Văd că urechile îi sunt arse şi n-a mai rămas mare lucru din ele. Trec o mână prin faţa ochilor ei. Ea nu reacţionează. Nu-i văd nici mâinile, nici braţele şi nu îndrăznesc să ridic cearşaful. Până în cele din urmă, nu ştiu cum să procedez. Trebuie totuşi să o ating undeva, pentru a-mi semnala prezenţa. Ca şi cu o muribundă, pentru a o face să înţeleagă că cineva este acolo, să simtă o prezenţă, un contact uman.

Picioarele îi sunt îndoite cu genunchii în sus, sub cearşaf, aşa cum se aşază femeile după moda orientală, dar pe orizontală. Îi pun mâna pe un genunchi şi ea deschide ochii.

— Cum te cheamă?

Ea nu răspunde.

— Asculta, eu te voi ajuta. Voi reveni şi te voi ajuta.

— *Aiua.*

Da, în arabă şi asta e tot. Ea închide ochii din nou. Nici nu ştiu măcar dacă m-a văzut.

Aceasta a fost prima mea întâlnire cu Suad.

Am plecat răvăşită. Urma să fac ceva, acest lucru era evident pentru mine! În tot ce am întreprins până acum am avut tot timpul sentimentul că sunt chemată. Mi se vorbeşte de o nenorocire, mă duc acolo, ştiind că voi face ceva pentru a răspunde acelui apel. Nu ştiu ce, dar o să găsesc.

Mă întorc, aşadar, să o văd pe prietena mea, care îmi dă câteva precizări noi, dacă se poate spune astfel, despre cazul acestei fete.

— Copilul pe care l-a avut i-a fost luat de serviciul social, la ordinul poliţiei. Tu nu vei putea face nimic. Ea e tânără, nimeni nu o să te ajute în

spital. Jacqueline, crede-mă, nu vei putea face nimic.

— Bine, vom vedea.

În ziua următoare, revin la spital. Ea nu este nici acum foarte conştientă, iar vecina ei de pat este tot în comă. Şi acest miros pestilenţial este de nesuportat. Ignor întinderea arsurilor, dar nimeni nu le-a dezinfectat. După încă o zi, unul din cele doua paturi este gol. Fata care era în comă a murit în timpul nopţii. Privesc patul, gol, dar necurăţat, cu o jale imensă. Este totdeauna o mare suferinţă când nu poţi să faci ceva. Şi îmi spun: „Acum, trebuie să mă ocup de cealaltă". Dar ea este pe jumătate inconştientă, delirează mai tot timpul şi nu înţeleg nimic din ceea ce încearcă să-mi răspundă.

Şi iată că apare ceea ce eu numesc miracolul. În persoana unui tânăr medic palestinian pe care îl vad aici pentru prima oară. Directorul spitalului îmi spusese deja: „Lăsaţi-vă păgubaşă, ea va muri oricum". Îi cer părerea acestui medic tânăr:

— Ce părere aveţi? De ce nu i se spală măcar faţa?

— Încercăm să o curăţăm cum putem, nu e uşor. Acest gen de cazuri este foarte dificil pentru noi, foarte complicat, din cauza cutumelor… mă înţelegeţi…

— Credeţi că ar putea fi salvată, că se poate face ceva?

— Dacă nu a murit până acum, mai sunt poate şanse. Dar fiţi prudentă cu acest gen de întâmplări, foarte prudentă.

În zilele următoare, o găsesc cu faţa ceva mai curată şi urme de mercuro-crom pe ici-colo. Medicul cel tânăr trebuie să fi dat instrucţiuni infirmierei, care face un efort, dar fără să se omoare cu firea. Suad mi-a povestit mai târziu că au apucat-o de păr pentru a o clăti într-o cadă şi că se comportaseră în felul acesta pentru că nimeni nu voia să o atingă. Mă feresc să critic, asta nu ar face

decât să înrăutăţească relaţiile mele cu acest spital. Revin să-l văd pe tânărul meu medic arab, singurul care îmi pare accesibil.

— Eu lucrez cu o organizaţie umanitară, pot să fac câte ceva şi atunci aş dori mult să ştiu dacă mai are o speranţă de viaţă.

— După părerea mea, da. S-ar putea încerca un anumit lucru, dar mă îndoiesc că el se face în spitalul nostru.

— Atunci poate că am putea-o transfera în alt spital?

— Da dar are o familie, părinţi şi este minoră, mă tem că nu se poate. Nu putem interveni, părinţii ştiu că ea este aici, mama ei a fost aici şi, de altfel, vizitele sunt interzise de când… Este un caz foarte special, va rog să mă credeţi.

— Ascultă, doctore, vreau să fac ceva. Nu ştiu care sunt interdicţiile, dar dacă îmi spuneţi că ea are o oarecare speranţă de viaţă, fie ea cât de mică, atunci eu nu pot să o abandonez.

Atunci tânărul medic mă priveşte, puţin mirat de încăpăţânarea mea. Se gândeşte desigur că nu am forţa necesară… una din aceste „umanitare” care nu înţeleg nimic din ţara aceasta. Eu îi dau treizeci de ani şi îl găsesc simpatic. Este înalt, subţire, brunet şi vorbeşte bine engleza. Nu seamănă deloc cu confraţii săi, mai curând închişi, de obicei, la cererile occidentalilor.

— Dacă pot, vă voi ajuta.

Bingo. În zilele următoare îmi vorbeşte despre starea pacientei. Întrucât el a fost educat în Anglia şi este destul de cultivat, îl pot aborda mai uşor. Merg ceva mai departe în investigaţiile despre Suad şi aflu că efectiv nu primeşte niciun fel de îngrijire.

— Este minoră, nu poate fi atinsă fără a cere avizul părinţilor ei. Iar pentru ei, ea este moartă şi nu aşteaptă decât asta.

— Dar dacă aş dori să o internez într-un alt spital unde ar fi îngrijită şi tratată mai bine, credeţi

că m-ar lăsa să o fac?

— Nu. Numai părinţii pot să permită aceast lucru şi ei nu o să vă autorizeze să o faceţi!

Mă întorc să o văd pe prietena mea, care e la originea aventurii şi îi împărtăşesc ideea mea:

— Aş dori să o transport altundeva Ce crezi? E posibil?

— Ştii, dacă părinţii vor ca ea să moară, n-ai să poţi face nimic. Este o chestiune de onoare pentru ei.

Sunt destul de încăpăţânată în astfel de situaţii. Nu mă mulţumesc cu un refuz, vreau să forţez lucrurile până găsesc o deschidere, fie chiar infimă. În orice caz, să merg până la capăt.

— Crezi că mă pot duce în satul acela?

— Rişti mult, acolo. Ascultă-mă bine. Tu nu ştii ce înseamnă un cod al onoarei imparabil. Ei vor ca ea să moară, pentru că, în caz contrar, onoarea lor nu este spălată şi familia este izgonită din sat. Vor trebui să plece, dezonoraţi, înţelegi? Tu poţi oricând să încerci să te arunci în gura lupului, dar după părerea mea, îţi asumi un risc major pentru a nu reuşi mare lucru. Ea este condamnată. Fără îngrijire medicală de atâta timp şi cu astfel de arsuri, ea nu va supravieţui, nefericita!

Dar această micuţă Suad deschide totuşi puţin ochii atunci când vin să o văd. Ea mă ascultă şi îmi răspunde câte puţin cu toată suferinţa ei înfricoşătoare.

— Ştiu că ai avut un copil. Unde e?

— Nu ştiu. L-au luat. Nu ştiu…

Cu ceea ce îndură şi cu ceea ce o aşteaptă, moartea anunţată cum se spune, înţeleg prea bine de ce copilul nu este problema ei majoră.

— Suad, trebuie să-mi răspunzi, pentru că vreau să fac ceva. Daca reuşim să ne descurcăm şi dacă te duc în altă parte, vii cu mine?

— Da, da, da. Vin cu tine. Unde mergem?

— Într-o altă ţară, nu ştiu încă unde, dar undeva unde să nu mai auzim vorbindu-se de toate astea.

— Da, dar ştii, părinţii mei…

— Vom vedea ce facem cu părinţii tăi. Vom vedea. De acord? Ai încredere?

— Da… Mulţumesc.

Atunci, înarmată cu aceasta încredere îl întreb pe tânărul medic dacă ştie unde se găseşte satul acesta faimos unde sunt puse să ardă ca torţele fetele vinovate că sunt îndrăgostite.

— Ea vine dintr-un mic cătun, cam la cincizeci de kilometri de aici. Este destul de departe, nu există drum asfaltat şi este periculos pentru că nu se ştie prea bine ce se petrece acolo. Nu există poliţie în unghere ca ăsta.

— Nu ştiu dacă pot merge acolo singură…

— Oh, nu! Nu vă sfătuiesc în niciun caz să o faceţi. Deja, numai pentru a găsi cătunul, vă veţi rătăci de zece ori. Nu există hărţi atât de detaliate…

Sunt eu naivă, dar nu de tot. Ştiu că este o adevărată problemă în a-ţi căuta drumul în asemenea locuri, atunci când eşti străin. Cu atât mai mult cu cât cătunul în discuţie este situat în teritoriul ocupat de israelieni. Eu, Jacqueline, Terre des Hommes sau nu, umanitară sau nu, creştină sau nu, pot întru totul să semăn cu o israeliancă venită să-i spioneze pe palestinieni. Sau invers, în funcţie de locul unde mă găsesc.

— Vreţi să-mi faceţi un serviciu să veniţi cu mine?

— Dar asta e nebunie curată!

— Ascultaţi, doctore, s-ar putea salva o viaţă… chiar dumneavoastră mi-aţi spus că mai este o speranţă dacă este dusă în altă parte decât aici…

A salva o viaţă. Argumentul are sens pentru el, doar este medic. Dar, totodată el este din această ţară, ca şi infirmierele, iar pentru infirmiere, Suad sau o altă fată ca ea, trebuie să moară…

Una deja nu a supravieţuit. Nu ştiu dacă avea vreo şansă să scape, dar în orice caz, nu a fost îngrijită. Aş avea mare poftă să-i spun acestui

medic simpatic că găsesc insuportabil să „las să crape” o fată tânără sub pretextul că aşa este obiceiul! Dar nu o voi face, pentru că ştiu că este el însuşi prins în acest sistem, faţă de spital, de directorul său, de infirmiere şi faţă de populaţia însăşi. Şi aşa este destul de curajos că stă de vorbă cu mine. Crimele de onoare sunt „tabu”.

Şi termin prin a-l convinge pe jumătate. Este realmente un om foarte bun, onest şi mă înduioşează când îmi spune cu un aer ezitant:

— Nu ştiu dacă am curajul…

— Vom încerca totuşi. Şi dacă nu merge, ne întoarcem.

— De acord, dar mă veţi lăsa să mă întorc dacă apare o complicaţie cât de mică.

Promit. Omul acesta, pe care îl voi numi Hasan îmi va servi, aşadar, ca ghid.

Sunt o tânără femeie occidentală care lucrează în Orientul Mijlociu cu Terre des Hommes ocupându-mă de copiii aflaţi în suferinţa, fie că sunt musulmani, evrei sau creştini. Este un exerciţiu de diplomaţie permanent şi complicat. Dar în ziua în care mă urc în maşina mea împreună cu medicul cel curajos alături, nu-mi dau seama cu adevărat de risc. Drumurile nu sunt sigure, locuitorii sunt bănuitori, iar eu îl atrag pe acest medic arab, proaspăt ieşit dintr-o universitate englezească, într-o aventură care ar fi rocambolescă dacă scopul propus nu ar fi atât de grav. Probabil că mă socoteşte total nebună.

În dimineaţa plecării, Hasan este cam verzui de frică. Aş minţi dacă aş spune că eu mă simt în largul meu, dar cu inconştienţa tinereţii mele, la acea vreme şi cu fermitatea angajamentului în serviciul celorlalţi, mă arunc înainte. Evident, nu suntem înarmaţi niciunul, nici celălalt.

Pentru mine este „à Dieu vatt”[21]; pentru el este „inch Allah!”

La ieşirea din oraş, rulăm într-un peisaj clasic de câmpie palestiniană, fragmentată în parcele care

aparţin ţăranilor. Sunt parcele înconjurate de ziduri joase de piatră seacă, cu o mulţime de şopârle mici şi de şerpi care circulă printre pietre. Pământul este ocru-roşu, punctat de smochini de Barbaria.

Şoseaua care iese din oraş nu este asfaltată, ci pavată. Ea leagă între ele cătunele de satele învecinate şi târgurile. Tancurile israeliene au netezit-o destul de bine, dar mai rămân destule gropi spre a face să scârţâie mica mea maşină. Cu cât ne îndepărtăm de oraş, cu atât întâlnim micile culturi agricole. Dacă parcela este destul de mare, ţăranii pun acolo grâu, dacă e mai mică, ei o fac păşune pentru turme. Câteva capre, câteva oi. Mai multe, daca ţăranul este bogat.

Fetele lucrează pe câmp. Ele merg foarte puţin sau chiar deloc la şcoală, iar cele care au şansa de a o face sunt „recuperate” foarte curând pentru a se ocupa de cele mai mici. Am înţeles că Suad era total analfabetă.

Hasan cunoaşte această şosea, dar noi am pornit în căutarea unui cătun despre care el nu a auzit vorbindu-se niciodată. Întrebăm din când în când pe unde să o luăm, dar cum maşina mea are o placă de înmatriculare israeliană, ea ne pune mai curând în primejdie. Suntem în Teritoriul Ocupat şi indicaţiile care ni se dau nu sunt neapărat sigure.

La un moment dat, Hasan îmi spune:

— Şi totuşi, nu este rezonabil, o să fim singuri de tot în cătunul acesta. Am prevenit familia printr-un telefon, dar Dumnezeu ştie cum ne vor primi. Tatăl singur? Sau întreaga familie? Sau tot satul? Ei nu pot înţelege demersul pe care îl faceţi!

— Le-aţi spus că fata va muri şi că venim să le vorbim despre aceasta?

— Dar tocmai asta nu vor ei să înţeleagă. Ei au ars-o, iar cel care a făcut acest lucru ne aşteaptă probabil la cotitură. În orice caz, ei vor spune că rochia ei a luat foc sau că a căzut pe jăratic cu capul înainte! Este complicat cu familiile…

O ştiu. Încă de la început, de aproape zece zile mi se repetă că o femeie arsă este ceva complicat şi că nu trebuie să mă amestec. Numai că, uite, eu mă amestec.

— Eu vă asigur că ar fi mai bine să facem cale întoarsă…

Stimulez curajul preţiosului meu însoţitor. Fără el, aş fi mers totuşi, dar o femeie singură nu circulă în aceste regiuni.

În cele din urmă, descoperim cătunul cu pricina. Tatăl ne aşteaptă afară, la umbra unui arbore uriaş, în faţa casei sale. Mă aşez pe jos, cu Hasan în dreapta mea. Tatăl şade sprijinit de trunchiul copacului, într-o poziţie familiară, cu un picior îndoit pe care stă bastonul. Este un om mic, roşcat, cu faţa foarte palidă, cu un fel de pistrui, puţin albinos. Mama rămâne în picioare, foarte dreaptă în rochia ei neagră, cu un voal de aceeaşi culoare pe cap. Faţa îi este descoperită. E o femeie de ce vârstă nu îmi pot da seama, cu trăsături ridate, cu privirea aspră. Tărăncile palestiniene au adeseori acea privire. Dar, cu cât îndură ele – copii, muncă şi sclavie – este normal.

Casa este de dimensiuni mai curând mijlocii, cu aspect foarte tipic în regiune, dar noi nu vedem mare lucru din ea. Văzută din exterior, pare a fi închisă. În orice caz, omul nu este sărac.

Hasan mă prezintă, după politeţile obişnuite.

— Iată, această doamna lucrează într-o organizaţie umanitară.

Şi conversaţia se angajează în stil palestinian între cei doi bărbaţi, mai întâi:

— Cum le merge turmelor? Dar recolta?… Vindeţi bine?

— E rău… începe iarna, israelienii ne fac o grămadă de probleme.

Se vorbeşte despre ploaie şi timp frumos destul de mult, înainte de a aborda scopul vizitei noastre. E normal. El nu vorbeşte de fiica lui, deci Hasan nu vorbeşte de ea şi nici eu. Ni se propune un ceai

– pentru că sunt o străină în vizită nu pot refuza ospitalitatea cutumiară – şi este timpul să plecăm. Salutări.

— O să mai venim să vă vizităm…

Nu forţăm nota şi plecăm. Pentru că aşa trebuie să începem, o ştim amândoi. Trebuie să intrăm puţin în atmosferă, să nu ne prezentăm ca duşmani sau ca anchetatori, să lăsăm timpul să lucreze pentru a putea reveni.

Şi iată-ne pe drum mergând spre oraş la patruzeci şi câţiva kilometri de el. Îmi reamintesc de „of-ul" pe care l-am scos.

— Nu a mers atât de rău, nu? Ne întoarcem în câteva zile.

— Vreţi cu adevărat să ne întoarcem?

— Da, pentru moment nu am făcut nimic.

— Dar, ce le puteţi propune? Dacă e vorba de bani, nu serveşte la nimic… nu contaţi pe aşa ceva. Onoarea e onoare.

— Vreau să contez pe faptul că fata este pe moarte. E, din păcate, adevărat, mi-aţi spus-o chiar dumneavoastră.

— Fără o îngrijire de urgenţă – şi urgenţa este de acum depăşită, ea nu are cu adevărat nicio şansă.

— Aşadar, pentru că ea ar putea rămâne aici, am să le spun că o duc eu în altă parte ca să moară acolo. Ar putea să le convină să scape de această problemă?

— Ea este minoră şi nu are acte, se cere acordul părinţilor. Ei n-o să se mişte pentru procurarea actelor, nu veţi reuşi…

— Ne întoarcem totuşi. Când sunaţi pe telefonul arab?

— În câteva zile, lăsaţi-mi puţin timp…

Ea nu are timp, micuţa Suad. Hasan, o fi el un doctor miracol pentru expediţia mea, dar el are o muncă la spital, o familie şi simplul fapt de a se amesteca într-o crimă de onoare poate să-i atragă neplăceri serioase. Îl înţeleg tot mai mult şi îi

respect prudenţa. Să atac un „tabu” de acest fel, să încerc să-l evit cu orice preţ este un lucru nou pentru mine şi îmi pun în joc toată energia. Dar el este cel care stabileşte contactele în sat pentru a anunţa vizitele noastre şi îmi imaginez puterea de convingere pe care trebuie s-o folosească pentru această sarcină simplă…

SUAD VA MURI

— Fratele meu, el e drăguţ. A încercat să-mi aducă banane, dar doctorul i-a spus să nu mai vină.

— Cine ţi-a făcut asta?

— Cumnatul meu, Hussein, soţul surorii mele mai mari. Iar mama mi-a adus otravă într-un pahar…

Ştiu acum mai mult despre povestea lui Suad. Ea îmi vorbeşte mai coerent, dar condiţiile din acest spital sunt teribile pentru ea. Au îmbăiat-o o dată ţinând-o de puţinul păr care i-a mai rămas. Arsurile se infectează, supurează şi sângerează în permanenţă. Am observat partea de sus a corpului ei: capul ei este mereu aplecat ca într-o rugăciune, cu bărbia lipită de bustul ei. Nu îşi poate mişca braţele. Benzina sau petrolul i-a fost vărsat pe creştetul capului. El a ars scurgându-se pe gât, pe urechi, pe spate, pe braţe şi pe partea de sus a pieptului. Ea s-a încovoiat aşa ca o mumie stranie, probabil în timpul cât au transportat-o şi este şi acum în aceeaşi stare, la mai mult de cincisprezece zile. Fără a mai pune la socoteală naşterea în stare de semicomă şi copilul care a dispărut. Asistenta socială trebuie să-l fi depus ca pe un biet pacheţel într-un orfelinat oarecare, dar unde? Şi cunosc prea bine viitorul ce-i aşteaptă pe aceşti copii nelegitimi. Este fără speranţă.

Planul meu este unul nebunesc. Vreau, într-o primă etapă, să o transport la Bethleem, oraş aflat la acea vreme sub control israelian, dar accesibil atât pentru mine cât şi pentru ea. Nu se pune problema să o duc într-un alt oraş. Ştiu în mod pertinent că acolo ei nu dispun de mijloacele necesare pentru cazurile foarte grele. Aceasta nu poate fi decât o etapă. Dar într-o a doua etapă, la Bethleem i s-ar putea acorda un minimum de îngrijiri elementare. A treia fază a planului:

plecarea spre Europa, cu acordul organizaţiei Terre des Hommes pe care nu l-am cerut încă.

Fără a mai socoti copilul pe care intenţionez să încerc să-l găsesc între timp.

Când tânărul meu doctor se urcă din nou în maşină pentru o a doua vizită la părinţi, este la fel de neliniştit. Aceeaşi primire, tot afară, sub copac, aceeaşi conversaţie banală pentru început, dar – de astă dată – eu vorbesc despre copiii pe care nu-i vedem niciodată.

— Aveţi mulţi copii? Unde sunt?

— Sunt la câmp. Avem o fiică măritată, are doi băieţi, avem şi un fiu însurat şi el are doi băieţi.

E bine că sunt băieţi. Trebuie să îl felicităm pe capul familiei. Şi să-l deplângem totodată.

— Ştiu că aveţi o fată care v-a adus multe necazuri.

— *Ya haram!* Este teribil ce ni se întâmplă! Ce mizerie!

— Este cu adevărat păcat pentru dumneavoastră.

— Da, e păcat. *Allah Karim!* Dar mare e Dumnezeu!

— Într-un sat este îngrozitor să ai probleme atât de delicate.

— Da, e foarte greu pentru noi.

Mama nu vorbeşte. Stă mereu în picioare, hieratică.

— Bine, oricum ea va muri în curând. E foarte rău.

— Da. *Allah Karim!*

Şi doctorul meu adaugă sigur de sine:

— Da, e cu adevărat foarte rău.

El a înţeles interesul meu în aceasta târguială stranie asupra morţii sperate a unei tinere fete. Mă ajuta şi amplifică printr-o mimică foarte explicită ideea morţii inevitabile a lui Suad, atunci când noi speram contrariul… El preia ştafeta. Tatăl îi încredinţează, în fine, mai clar, esenţa tuturor grijilor lor:

— Sper că vom putea rămâne în sat.

— Da, desigur. Oricum, ea va muri.

— Dacă vrea Dumnezeu. Asta e soarta noastră. Nu putem face nimic.

Dar nu spune nimic despre ce s-a întâmplat, niciun cuvânt. Atunci, la un moment dat, împing înainte un pion pe tabla de şah:

— Dar nu este totuşi păcat pentru dumneavoastră ca să moară aici? Cum o să faceţi înmormântarea? Unde?

— O să o îngropăm aici, în grădină.

— Poate că, dacă aş lua-o cu mine, ar putea muri în altă parte şi astfel nu aţi mai avea probleme.

Pentru părinţi, ideea că aş putea-o lua cu mine pentru a muri în altă parte nu le spune evident nimic. Ei n-au mai auzit niciodată în viaţă vorbindu-se de un asemenea lucru. Hasan îşi dă seama de aceasta şi insistă puţin:

— În fond, asta ar însemna mai puţine probleme pentru voi şi pentru sat…

— Da, însă noi o îngropăm, dacă vrea Domnul, şi spunem la toată lumea că am îngropat-o şi gata, asta e tot.

— Nu ştiu, mai gândiţi-vă. Poate că totuşi pot să o iau să moară în altă parte. Pot să fac acest lucru, dacă e bine şi pentru voi…

E îngrozitor, dar nu pot conta decât pe moarte, în acest joc morbid! A o readuce la viaţă pe Suad şi a vorbi despre îngrijiri medicale ar fi pentru ei o oroare. Atunci ne cer să stea de vorbă între ei. Un mod de a ne face să înţelegem că e timpul să plecăm. Ceea ce şi facem, după saluturile de rigoare, promiţând că vom reveni. Ce puteau gândi despre tentativa noastră în acel moment? Oare am negociat noi corect? Pe de-o parte Suad dispare, pe de alta îşi regăseşte onoarea în sat…

„Mare e Dumnezeu”, cum spune tatăl. Trebuie să avem răbdare.

În acest răstimp mă duc zilnic la spital pentru a încerca să fac să primească măcar îngrijirile minime. Prezenţa mea îi obligă să facă unele eforturi. Să dezinfecteze ceva mai mult, de pildă. Dar fără analgezice şi fără produse specifice, pielea bietei Suad rămâne o plagă imensă, insuportabilă pentru ea şi greu de privit pentru ceilalţi. Adeseori mă gândesc, ca într-un vis cu zâne, la spitalele din ţara mea, din Franţa, din Navarre sau de aiurea, unde cei arşi în proporţie atât de mare sunt îngrijiţi cu atâta precauţie şi îndârjire pentru a le face suportabilă durerea.

Şi revenim la negocieri, tot împreună, curajosul meu medic şi cu mine. Trebuie să batem fierul cât e cald, să propunem târgul, cu câtă diplomaţie, cu tot atâta fermitate:

— Nu ar fi bine ca ea să moară în ţară. Chiar şi la spital acolo, pentru voi tot nu e bine. Dar noi putem să o ducem departe, într-o altă ţară. Şi în felul acesta, s-a terminat, puteţi să spuneţi întregului sat că e moartă. Ea va muri într-o altă ţară şi niciodată nu o să mai auziţi vorbindu-se despre ea.

Conversaţia este mai mult decât tensionată în acest moment. Fără acte, orice acord cu ei nu serveşte la nimic. Sunt pe punctul de a reuşi. Nu întreb nimic altceva, nici cine i-a dat foc, nici cine e tatăl copilului. Poveştile astea nu contează deloc în negocieri, astfel că evocarea lor le-ar păta şi mai mult onoarea. Ceea ce mă interesează este să-i conving că fiica lor va muri, dar în altă parte. Şi trec în ochii lor drept o nebună, o străină excentrică, de care au totuşi interesul să se folosească, în cele din urmă.

Simt că ideea îşi croieşte drum. Dacă ei spun da, atunci, de îndată ce noi vom fi întors spatele, ei vor putea declara moartea fiicei lor întregului sat, fără niciun alt amănunt şi fără înmormântare în grădină. Vor putea să povestească tot ce vor vrea şi chiar că şi-au răzbunat onoarea în felul lor. Este o

nebunie, când gândeşti într-un raţionament de occidental… este realmente o nebunie să-ţi poţi atinge scopul în asemenea condiţii. Această târguială nu îi deranjează. Aici morala are o particularitate, ea se exercită împotriva fetelor şi a femeilor, voind să le impună o lege care nu prezintă interes decât pentru bărbaţii clanului. Această mamă o acceptă fără să crâcnească, dorind moartea şi dispariţia propriei fiice. Ea nu poate să facă altfel şi în sufletul meu ajung chiar să o plâng. Căci, de altfel, eu nu mă prea încarc cu stări sufleteşti. În oricare din ţările unde activez, fie că este în Africa, India, Iordania sau Cisiordania, sunt obligată să mă adaptez la cultura locală şi să respect cutumele ancestrale. Singurul scop este acela de a aduce ajutor celui sau celeia care are nevoie. Dar este pentru prima oară în viaţa mea când negociez viaţa unui om într-un asemenea mod. Ei cedează.

Tatăl mă pune să promit, ca şi mama, că nu o vor mai vedea niciodată! NICIODATĂ?

— Nu! Nicicând! NICIODATĂ.

Eu le promit. Dar pentru a-mi ţine promisiunea şi a o aduce pe Suad în străinătate, este nevoie ca ea să aibă acte.

— Am să vă cer ceva… Poate că e puţin mai greu de făcut, dar eu voi fi cu voi şi vă voi ajuta. Trebuie să mergem împreună la biroul care eliberează actele de identitate şi de călătorie.

Acest nou obstacol îi neliniştеşte pe loc. Orice contact cu populaţia israeliană şi mai ales cu administraţia constituie o problemă pentru ei.

— Trebuie să vă duc cu maşina până la Ierusalim, pe dumneavoastră şi pe doamna ca să semnaţi.

— Dar nu ştim să scriem!

— Nu face nimic, amprenta degetului este suficientă.

— Bine, vom veni cu dumneavoastră.

De astă dată, este administraţia cea pe care trebuie să o pregătesc pentru această afacere înainte de a mă întoarce să-i iau pe părinţi. Cunosc din fericire ceva lume la biroul de vize din Ierusalim. Acolo, pot să explic şi funcţionarii ştiu ce fac eu pentru copii. De altfel, cea pe care o salvez este Suad şi ea un copil. Suad mi-a spus că are şaptesprezece ani, dar ce importanţă are, ea este încă un copil. Le explic funcţionarilor israelieni că am să le aduc pe părinţii unei palestiniene care este grav bolnavă şi care nu trebuie lăsaţi să aştepte trei ore, existând riscul ca ei să plece fără să semneze nimic. Sunt oameni analfabeţi, care au nevoie de prezenţa mea pentru formalităţi. Îi voi aduce, aşadar, înarmaţi cu un certificat de naştere, dacă au cumva aşa ceva, şi administraţia nu va avea decât să confirme vârsta fiicei lor pe documentul de trecere a frontierei. Adaug, şi sunt din nou îndrăzneaţă, că fata aceea va pleca împreună cu un copil. Asta atunci când încă nu ştiam unde este copilul şi cum poate fi găsit.

Dar, pentru moment nu se pune problema: fiecare lucru la rândul lui. Singura mea îngrijorare este să-i pun în mişcare pe părinţi şi ca mica Suad să primească îngrijiri.

Evident, funcţionarul israelian mă întreabă:

— Dar tu cunoşti numele tatălui copilului?

— Nu, nu-l cunosc.

— Atunci, trebuie să scriem *nelegitim?*

Acest calificativ într-un act oficial mă enervează.

— Nu, nu se scrie nelegitim! Mama lui pleacă în străinătate şi acolo nu merge cu poveştile voastre de nelegitimitate!

Acest document de frontieră pentru Suad şi pentru copilul ei nu este propriu-zis un paşaport, ci numai un permis de ieşire din teritoriul palestinian cu destinaţia o ţară străină. Suad nu se va mai întoarce niciodată în acest teritoriu. Ceea ce

înseamnă că ea nu va mai avea nicio existenţă în ţara ei, eliminată de pe hartă, micuţa arsă. O fantomă.

— Îmi faceţi două permise de trecere, unul pentru mamă şi altul pentru copil.

— Copilul acesta, unde e?

— Am să-l regăsesc.

Timpul trece, dar – la capătul unei ore – administraţia israeliană îmi dă cale liberă. Şi începând cu ziua următoare mă duc să-i iau pe părinţi, de astă dată singură, ca un om mare. Ei se suie în maşină, tăcuţi, două măşti, şi iată-ne în Ierusalim, la biroul de vize. Un teritoriu inamic pentru aceşti oameni, unde, de obicei, sunt trataţi ca nişte nimeni.

Aştept, şezând alături de ei. Faţă de israelieni eu sunt într-un fel garanţia că oamenii aceştia nu au venit cu o bombă. Sunt bine cunoscută de când lucrez în mediile palestiniene şi israeliene. Deodată, funcţionarul care întocmeşte actele îmi face semn să mă apropii:

— Fata asta are nouăsprezece ani în certificatul de naştere! Tu mi-ai zis şaptesprezece!

— Să nu discutăm despre vârstă. Oricum ţie puţin îţi pasă dacă are şaptesprezece sau nouăsprezece ani…

— De ce n-ai adus-o aici? Trebuie să semneze şi ea!

— N-am adus-o pentru că e pe moarte într-un spital.

— Şi copilul?

— Ascultă, lasă asta! Voi îmi daţi un permis de trecere pentru fiica lor, în faţa părinţilor ei, ei semnează, iar pentru permisul copilului vă voi aduce toate detaliile şi voi reveni să-l iau.

Atunci când securitatea teritoriului nu este în cauză, funcţionarii israelieni sunt cooperanţi. La începuturile mele în activităţi umanitare, când munca mă purta prin Teritoriile Ocupate, ei au început prin a mă aresta. Mai apoi a trebuit să mă

descurc cu ei. Atunci când au înţeles că mă ocupam şi de copii israelieni grav handicapaţi din cauza căsătoriilor consanguine în unele comunităţi, lucrurile s-au îmbunătăţit. Din nefericire, anumiţi copii ai lor, ieşiţi din familii ultra-religioase, unde se căsătoresc veri primari între ei, se nasc mongoloizi sau grav handicapaţi. De altfel, aşa stau lucrurile şi în anumite familii arabe ultra-religioase. Munca mea este axată esenţial pe această problemă, în perioada respectivă, în ambele comunităţi. Ea îmi permite să mă mişc într-un climat de încredere, cu administraţia mai ales.

Biroul de permise de trecere este situat în afara zidului, în partea vechiului oraş al Ierusalimului. Iată-mă pornind pe jos, cu preţiosul document, cu părinţii în continuare muţi, în mijlocul soldaţilor israelieni înarmaţi până în dinţi, spre a ne urca în maşină. Astfel, cum i-am luat din sat, îi duc acum înapoi. Micul om roşcat cu ochi albaştri în *kaffiyeh* alb, cu bastonul şi nevasta lui, îmbrăcată toată în negru.

O oră de mers cel puţin între Ierusalim şi sat. Prima oară mi-a fost tare frică să-i întâlnesc cu tot aerul meu de războinătoare. Acum, nu mă mai tem de ei, nu îi mai judec, mă gândesc numai: „Bieţii oameni!” Suntem cu toţii obiectul unei fatalităţi care ne este proprie.

Ei m-au urmat atât la dus cât şi la întors fără să scoată un cuvânt. Le fusese puţin teamă să nu li se facă neplăceri, acolo, la israelieni. Eu le spusesem că nu au de ce să se teamă şi că totul va decurge bine. În afara câtorva vorbe esenţiale, nu am purtat cu ei o conversaţie veritabilă. Nu am văzut restul familiei şi nici interiorul casei lor. Îmi venea greu să cred, observându-i, că au voit să-şi omoare fiica. Şi totuşi, chiar dacă executantul era cumnatul, ei erau cei care au luat hotărârea… am resimţit acelaşi lucru mai târziu, după această primă experienţă, la alţi părinţi pe care i-am

întâlnit în aceleaşi circumstanţe. Nu reuşeam să-i consider asasini. Aceştia nu plângeau, dar i-am văzut pe alţii plângând, pentru că sunt ei înşişi prizonieri ai acestei cutume abominabile: crima de onoare.

În faţa casei lor, şi acum ferecată asupra secretului şi nenorocirii, ei coboară din maşină tăcuţi, iar eu plec în drumul meu. Nu ne vom mai revedea niciodată.

Îmi rămân multe de făcut. Mai întâi, să iau legătura cu „patronul" meu.

Edmond Kaiser este fondatorul organizaţiei Terre des Hommes. Încă nu i-am vorbit de tentativa mea nebunească. Înainte de a „finaliza", dacă pot să zic aşa, îmi trebuia rezolvată latura administrativă. Îl contactez, aşadar, pe Edmond Kaiser care nu a mai auzit niciodată vorbindu-se de acest gen de întâmplări, în acea vreme. Îi rezum situaţia:

— Uite, am o fată care a fost arsă şi are un copil. Intenţionez să o aduc la noi, dar nu ştiu unde este copilul. Eşti de acord cu asta?

— Evident că sunt de acord.

Ăsta era Edmond Kaiser. Un om formidabil, intuiţia urgenţei irevocabile. Odată întrebarea pusă, răspunsul nu se lăsa aşteptat. Puteai să-i vorbeşti cu toată simplitatea.

Mă grăbesc să o scot pe mica Suad din acea sală de izolare unde suferă ca un câine, dar unde avem şansa, ea şi cu mine, unui sprijin enorm în persoana doctorului Hasan. Fără bunătatea şi curajul său, Dumnezeu ştie dacă aş fi putut reuşi.

Am hotărât amândoi să o scoatem în timpul nopţii, pe o targă, cu discreţie. M-am pus de acord cu directorul spitalului ca nimeni să nu o vadă. Nu ştiu dacă au pretins că a murit în timpul nopţii, dar este probabil.

Am culcat-o pe bancheta din spate, este ora trei sau patru dimineaţa, şi iată-ne plecaţi spre un alt

spital. La acea vreme nu existau numeroasele baraje instalate de când cu Intifada. Călătoria se desfăşoară fără piedici şi ajung în zorii zilei la spitalul unde totul a fost deja prevăzut. Doctorul-şef este la curent şi am cerut să nu i se pună întrebări despre familie, sat sau părinţi.

Stabilimentul este mai bine echipat şi, în special, mai curat. Primesc ajutor din partea Ordinului de Malta. Suad este instalată într-o cameră. Voi veni să o vizitez în fiecare zi, aşteptând să primesc vizele pentru Europa şi, mai ales, să regăsesc copilul.

Ea nu-mi vorbeşte despre el. Se pare că faptul de a-l şti viu, undeva, îi este suficient, şi această aparentă indiferenţă este cu totul de înţeles. Suferinţă, umilinţă, angoasă, depresie: ea este incapabilă psihic şi fizic să se accepte în postura de mamă. Trebuie ştiut că modul în care este primit un copil nelegitim, provenit de la o mamă considerată vinovată şi deci arsă pentru salvarea onoarei, este astfel încât e cu mult mai bine ca el să fie separat de comunitate. Dacă aş putea lăsa pruncul acesta să trăiască în bune condiţii în ţara sa, m-aş hotărî să fac astfel. Pentru copil, ca şi pentru mamă, aceasta ar fi soluţia cea mai puţin penibilă. Dar, din nefericire, este imposibil. Acest copil ar trăi toată viaţa sub ruşinea prezumată a mamei sale, uitat într-un orfelinat unde ar fi dispreţuit. Am datoria să-l scot de aici, ca şi pe Suad.

— Când plecăm?

Nu se gândea, tot timpul, decât la plecare şi mă întreba la fiecare vizită.

— Când vom avea vizele. O să le avem, nu te nelinişti.

Ea se plânge de infirmierele care îi smulg pansamentele fără precauţie, urlă ori de câte ori cineva se apropie de ea şi se simte maltratată. Îmi dau seama că îngrijirea, chiar dacă mai igienică, nu este ideală. Dar cum să fac altfel, atâta vreme cât

vizele nu sunt încă gata? Şi acest fel de acte nu vine niciodată destul de repede.

Şi în acest răstimp, eu fac demersuri pentru a-l găsi pe micuţ, punându-mi în joc relaţiile. Prietena care mi-a semnalat cazul lui Suad ia contact, cam reticentă, cu o asistentă socială. Care se arată şi mai reticentă. Raportul prietenei mele este limpede:

— Ea mi-a răspuns că ştie unde e copilul, că este un băiat, dar că nu poate fi scos de acolo, este imposibil. Ea găseşte că greşeşti voind să te complici cu copilul. Şi este adevărat că el va reprezenta o sarcină suplimentară, pentru tine şi apoi pentru mamă!

Mă duc, aşadar, să-i cer părerea lui Suad:

— Cum îl cheamă pe fiul tău?

— Îl cheamă Maruan.

— Tu i-ai dat numele ăsta?

— Da, eu. Doctorul mi-a cerut.

Are momente de amnezie, alternând cu altele de luciditate, printre care mi-este adesea greu să mă descurc. A uitat împrejurările teribile ale naşterii, a uitat că i s-a spus că era un băiat şi nu-mi vorbise niciodată de numele lui. Şi, dintr-odată, la o întrebare simplă, răspunsul este prompt. Eu urmez în acelaşi sens:

— Ce părere ai? Eu cred că nu plecăm fără Maruan. Am să merg să-l caut, nu-l putem lăsa aici…

Ea priveşte în jos, penibil din cauza bărbiei mereu lipite de bust.

— Crezi?

— Da cred. În ce te priveşte, tu ai să ieşi, ai să fi salvată, dar eu ştiu în ce condiţii va trăi Maruan, va fi un infern pentru el.

El va fi pentru totdeauna fiul unei *sharmuta.* Fiul târfei. Nu i-o spun, dar ea trebuie să o ştie. Intonaţia acelui „Crezi?” îmi e suficientă. Este pozitivă.

Caut, aşadar, copilul. Vizitez mai întâi unul sau două orfelinate, încercând să reperez un bebeluş care trebuie să aibă în prezent aproximativ două luni şi care poartă prenumele de Maruan. Dar nu-l găsesc şi nu sunt nici în poziţia cea mai avantajoasă pentru a-l găsi. Asistenta socială nu iubeşte fetele de felul lui Suad. Este palestiniană, de familie bună, ceea ce nu împiedică tradiţiile să opereze. Dar fără ea, n-aş putea reuşi. Atunci, sub efectul insistenţelor mele şi mai ales pentru a-i face plăcere prietenei mele, ea îmi indică centrul unde a fost plasat. La acea vreme, este mai mult o gaură de şoarece decât un orfelinat. Şi a-l smulge de acolo este foarte complicat. El este prizonierul sistemului care l-a depus acolo.

Întreprind demersuri ale căror meandre ajung în fine la liman cu cincisprezece zile mai târziu. Întâlnesc intermediari de toate felurile. Cei care au opinia că şi copilul trebuie să suporte aceeaşi soartă ca şi mama sa, cei care sunt mai curând gata de a se debarasa de o problemă şi de o gură de hrănit. Unii dintre aceşti copii mor fără nicio explicaţie. Şi alţi intermediari, în fine, care au inimă şi care înţeleg îndârjirea mea. În cele din urmă, mă trezesc cu un copil de două luni în braţe, cu un cap minuscul, puţin în formă de pară, cu o mică gâlmă pe frunte, provocată de naşterea prematură. Dar sănătos tun, ceea ce este o performanţă din partea sa. N-a cunoscut nici incubator, nici tandreţe. Are numai urma unui uşor icter, obişnuită la nou-născuţi. Mă temusem să nu aibă probleme grave. Mama lui a ars ca o torţă cu copilul în pântece şi l-a adus pe lume în nişte condiţii groaznice. E cam slăbuţ, dar nu face nimic. Mă priveşte cu ochi rotunzi, fără să plângă, liniştit.

Cine sunt eu? Zorro? Ce proastă sunt, el nu ştie cine e Zorro…

Sunt obişnuită cu copiii care suferă de malnutriţie. La acea vreme, aveam şaizeci într-o

instituţie. Dar pe acesta îl iau la mine acasă unde am tot ce trebuie pentru el. Am trimis în călătorie copii atinşi de boli grave, pentru a fi operaţi în Europa, îl instalez pe Maruan pentru noapte într-un coş, îmbrăcat, hrănit. Am vizele. Am tot. Edmond Kaiser ne aşteaptă la Lausanne, cu direcţia C.H.U. — sectorul celor care au suferit arsuri grave.

Mâine are loc plecarea cea mare, transportul mamei se face pe o brancardă pentru a lua avionul din Tel-Aviv. Suad se lasă în voia mea ca o fetiţă. Ea suferă îngrozitor, dar când o întreb:

— Ţi-e bine? Nu te doare prea rău?

Îmi răspunde simplu:

— Da, mă doare. Nimic în plus.

— Dacă te întorc puţin, ţi-e mai bine?

— Da, e mai bine aşa. Mulţumesc.

Mereu „mulţumesc”. Mulţumesc pentru scaunul rulant la aeroport, un aparat pe care ea nu l-a mai văzut niciodată în viaţă. Mulţumesc pentru cafeaua cu un pai. Mulţumesc pentru instalarea ei într-un colţ pe timpul compostării biletelor. Întrucât port în braţe copilul care mă incomodează la formalităţi, totdeauna îndelungate, îi spun lui Suad:

— Ascultă, o să-l pun pe ăsta micu’ pe tine, nu te mişca… Ea are o privire puţin înspăimântată. Arsurile nu-i permit să-l ia în braţe. Ea reuşeşte abia să le apropie de fiecare parte a corpului copilului, ţeapănă de angoasă. Are o mişcare de teamă, atunci când îi încredinţez copilul. Este greu de suportat pentru ea.

— Rămâi aşa. Revin.

Sunt obligată să apelez la ajutorul ei, nu pot să împing scaunul rulant, să ţin copilul şi să mă prezint la toate ghişeele aeroportului unde trebuie să prezint paşaportul meu, vizele, permisele de liberă trecere şi să dau explicaţii despre straniul meu echipaj.

Şi este un coşmar, pentru că turiştii care trec pe lângă ea fac aşa cum face toată lumea când vede

un bebeluş: „O, cât e de frumos, puişorul! A, cât e de drăgălaş!”

Nici nu se uită la mamă, complet desfigurată, cu capul aplecat deasupra copilului. Are pansamente pe sub cămaşa de spital – era prea greu să fie îmbrăcată – una din vestele mele de lână şi o cuvertură pe deasupra. Ea nu-şi poate îndrepta capul spre a le mulţumi trecătorilor şi ştiu în ce măsură o panichează acest copil pe care ei îl găsesc atât de drăgălaş.

Depărtându-mă de ea pentru formalităţi, îmi spun că scena este suprarealistă. Ea stă acolo, arsă, cu pruncul în braţe. Ea a trăit infernul, el la fel, iar lumea trece surâzând: „O, ce copil frumos!”

În momentul îmbarcării, o altă problemă se pune: aceea de a o face să se urce în avion. Eu am mai montat deja un scaun rulant pe o scară de avion, dar de astă dată sunt încurcată de-a binelea. Israelienii au o tehnică. Ei aduc o macara imensă şi Suad se pomeneşte suspendată într-un fel de cabină la capătul acelei macarale. Cabina urcă încet, ajunge la nivelul uşii avionului şi doi oameni o recuperează.

Am rezervat trei locuri în faţă pentru a o putea culca, iar stewardesele au montat o perdea pentru a o sustrage privirilor celorlalţi pasageri. Maruan este în leagănul companiei de aviaţie. Zbor direct spre Lausanne.

Suad nu se plânge. Încerc să o ajut să-şi schimbe poziţia din când în când, dar nimic nu-i uşurează suferinţa. Pilulele analgezice nu servesc la mare lucru. Este puţin răvăşită, somnoroasă, dar încrezătoare. Aşteaptă. Nu pot să o fac să mănânce, abia pot să-i dau să bea cu un pai. Şi mă ocup să schimb copilaşul pe care ea evita să-l privească.

Ea suferă de atâtea lucruri atât de complicate! Habar nu are ce vrea să însemne Elveţia, ţara în care o duc spre a fi îngrijită. N-a văzut niciodată

un avion, niciodată o macara, nici atât de mulţi oameni diferiţi în agitaţia unui aeroport internaţional. Duc cu mine un fel de mică sălbăticiune analfabetă care n-a terminat să descopere nişte lucruri, poate înspăimântătoare pentru ea. Şi mai ştiu că suferinţele sunt departe de a se fi sfârşit. Va trebui să treacă mult timp pentru ca această supravieţuire să redevină o viaţă suportabilă. Nu ştiu nici măcar dacă va putea să fie operată şi dacă grefele sunt încă posibile. Apoi, va fi integrarea în lumea occidentală, învăţarea unei limbi şi toate celelalte. Când „scoatem" o victimă, ştim, aşa cum spune Edmond Kaiser, că ne asumăm o responsabilitate pentru o viaţă întreagă.

Capul lui Suad este alături de hublou. Nu cred că ar fi capabilă, în starea în care se află, să se gândească la tot ce o aşteaptă. Ea speră, fără să ştie cu precizie, ce anume.

— Vezi? Asta se cheamă nori.

Ea doarme. Anumiţi pasageri se plâng de miros, în ciuda perdelelor trase în jurul ei. Din ziua primei mele vizite la Suad, în acea sală de izolare şi de moarte, s-au scurs două luni. Fiecare centimetru de piele de pe bustul şi braţele ei este descompus într-o vastă plagă purulentă. Călătorii n-au decât să strâmbe din nas şi să-i adreseze stewardesei grimase de dezgust, mi-e totuna. Eu însoţesc o femeie arsă şi pe micuţul ei, într-o zi vor şti de ce. Ei vor mai şti că mai sunt şi alte femei, moarte sau muribunde în toate ţările în care legea bărbaţilor a instituit crima de onoare. În Cisiordania, dar şi în Iordania, în Turcia, în Iran, în Irak, în Yemen, în India, în Pakistan, dar până şi în Israel, ba chiar în Europa. Ei vor şti că puţinele care au scăpat sunt obligate să se ascundă toată viaţă, pentru ca asasinii lor să nu le găsească, oriunde în lume. Pentru că mai reuşesc uneori acest lucru. Vor şti că majoritatea asociaţiilor umanitare nu le iau în grijă pe motivul că aceste femei sunt cazuri sociale individuale, „culturale"!

Şi că în anumite ţări, legile îi protejează pe asasinii lor. Cazul lor nu se leagă de marile campanii angajate contra foametei, războiului, de ajutorare a refugiaţilor şi contra marilor epidemii. Pot să înţeleg şi să admit. Fiecare cu rolul lui în acest trist şantier mondial. Şi experienţa pe care tocmai am trăit-o demonstrează dificultatea şi timpul care sunt necesare pentru a te „implanta" discret într-o ţară, a-i repera pe cei care au scăpat crimelor de onoare şi a-i ajuta pe propriul risc.

Suad este prima mea „salvare" de acest fel, dar operaţiunea nu s-a sfârşit încă. A o împiedica să moară este una, a o face să retrăiască este alta.

ELVEŢIA

Culcată în avion, am putut privi drăguţa sa feţişoară, prelungă şi negricioasă, cu boneţica lui albă pe cap. Am pierdut noţiunea timpului şi am impresia că nu are decât trei săptămâni, când, de fapt, Maruan a împlinit deja două luni. Jacqueline mi-a spus că noi ajunseserăm la Geneva la 20 decembrie.

Mi-a fost frică atunci când ea l-a pus pe mine. Braţele mele nu puteau să-l ţină şi mă aflam într-o aşa stare de confuzie, ruşine şi suferinţă amestecate, încât nu realizam ce se întâmplă.

Dormeam mult. Nu-mi mai amintesc nici de coborârea din avion, nici de ambulanţa care m-a dus la spital. N-am înţeles unde mă aflam decât a doua zi.

Din acea zi extraordinară, nu am reţinut în cele din urmă decât chipul lui Maruan şi norii. Mă întrebam ce erau acele comice lucruri albe, de cealaltă parte a geamului, şi Jacqueline mi-a explicat că eram în cer. Înţelesesem prea bine că noi mergem în Elveţia, dar la acea vreme acest cuvânt nu însemna nimic pentru mine. Confund elveţian cu evreu, pentru că tot ce este în afara satului meu, adică spre nord, este o ţară inamică.

Nu aveam la acea vreme nicio idee despre lume, despre ţările străine, despre numele lor diferite. Nu-mi cunosc nici măcar propria ţară. Am crescut înţelegând numai un singur lucru: există satul meu şi restul lumii. Inamicul, spunea tatăl meu, şi acolo se mănâncă porc!

Urma, aşadar, să trăiesc într-o ţară inamică, dar cu toată încrederea pentru că „doamna” era acolo.

Oamenii din jurul meu, în acel spital, ignorau povestea mea. Jacqueline şi Edmond Kaiser nu spuseseră nimic. Eram o arsă de vie, singurul lucru care avea importanţă în acest serviciu.

M-au luat în îngrijire încă de a doua zi pentru o primă operaţie de urgenţă care a constat în a-mi dezlipi bărbia şi a-mi îndrepta capul.

Carnea era la vedere, cântăream treizeci şi patru de kilograme de arsuri şi de oase, iar piele – deloc. De câte ori o vedeam sosind pe infirmieră cu căruciorul de medicamente, plângeam dinainte. Totuşi, mi se dădeau calmante, iar infirmiera era foarte blândă. Ea tăia pielea moartă, cu delicateţe, luând-o cu o pensetă, îmi dădea antibiotice, eram scăldată în pomadă. Nu mai era oroarea duşurilor forţate, a cărnurilor smulse fără precauţie, aşa cum suportasem în spitalul din ţara mea. Apoi au reuşit să-mi destindă braţele, ca să le pot mişca. La început, ele atârnau de fiecare parte, blocate şi ţepene ca braţele unei păpuşi.

Am început să mă ţin pe picioare, să merg pe culoare, să mă servesc de mâini şi să descopăr această lume nouă a cărei limbă nu o vorbeam. Cum nu ştiam nici să citesc, nici să scriu, chiar în arabă, mă refugiasem într-o tăcere prudentă până când aş fi învăţat câteva cuvinte de bază.

Nu puteam să mă exprim decât cu Jacqueline şi Hoda care vorbeau amândouă araba. Edmond Kaiser era minunat. Îl admiram aşa cum nu am admirat niciun om în viaţa mea. El era tatăl meu *adevărat,* îmi dau seama acum, cel care hotărâse viaţa mea, care mi-a trimis-o pe Jacqueline.

Ceea ce m-a uimit, când am ieşit din camera mea pentru a merge să-l văd pe Maruan la creşă, era libertatea fetelor. Două infirmiere mă însoţeau. Erau machiate, coafate, cu fuste scurte şi stăteau de vorbă cu bărbaţii. Îmi spuneam: „Vorbesc cu bărbaţii, înseamnă că vor muri!” Eram aşa de şocată, că le-am spus-o lui Jacqueline şi lui Edmond Kaiser cu prima ocazie:

— Uită-te la fata de acolo, discută cu un bărbat! Au să o ucidă.

Am făcut cu mâna gestul de tăiere a capului.

— Ba nu, ei sunt în Elveţia şi lucrurile nu stau la fel ca acasă la tine, nu o să-i taie nimeni capul, e ceva absolut normal.

— Dar uită-te, i se văd picioarele, nu e normal să i se vadă picioarele.

— Ba da, e normal, şi-a pus un halat pentru lucru.

— Şi ochii. E grav să-ţi machiezi ochii?

— Deloc, aici femeile se machiază, ies în oraş, au dreptul să aibă un prieten. Dar nu la tine. Aici nu eşti la tine, eşti în Elveţia.

Nu izbuteam să realizez, să fac să-mi intre în cap. Cred că-i spărgeam capul lui Edmond Kaiser punându-i mereu aceleaşi întrebări. Prima dată îi spusesem: „Pe fata aceasta nu o să o mai revăd. Pentru că o să moară”. Dar în ziua următoare am văzut că ea era tot acolo şi eram bucuroasă pentru ea. Îmi spuneam: „Slavă Domnului că este în viaţă. E îmbrăcată în acelaşi halat alb, i se văd picioarele, deci ei au dreptate, aici nu se moare pentru atâta lucru”. Credeam că în toate ţările era la fel ca la mine. O fată care vorbeşte cu un bărbat, dacă e văzută, e moartă.

Eram şocată şi de felul în care mergeau fetele acestea. Erau zâmbitoare, se simţeau în largul lor şi umblau îmbrăcate ca bărbaţii… şi vedeam multe blonde:

— De ce sunt blonde? De ce nu sunt negricioase ca mine? Pentru că e mai puţin soare? Când se va face mai cald, vor deveni toate negre şi vor avea părul creţ? Uite, aia poartă mâneci scurte. Uite, acolo, cele două femei care râd. La noi, niciodată o femeie nu râde cu alta, niciodată o femeie nu poartă mâneci scurte… Şi au încălţăminte!

— Şi încă n-ai văzut totul!

Îmi amintesc de prima oară când am putut vizita oraşul, singură cu Edmond Kaiser. Jacqueline se întorsese din nou în misiune. Am văzut femei la restaurant, fumându-şi ţigara, cu braţele goale, cu

o piele frumoasă, albă. Nu vedeam decât blondele cu piele albă, care mă fascinau. Mă întrebam de unde vin. La noi, blondele sunt atât de rare, încât bărbaţii le apreciază foarte mult, deci gândeam că ele trebuie să fie în primejdie din această cauză. Edmond mi-a ţinut primul curs de geografie.

— Ele sunt născute albe, altele se nasc de alte culori, în alte ţări. Dar aici, în Europa, există şi negre, şi albe, şi roşcate cu pistrui pe faţă.

— Pete ca ale mele?

— Nu, nu arsuri ca ale tale. Unele foarte mici din cauza soarelui!

Priveam, căutam tot timpul o femeie ca mine şi îi spuneam lui Edmond Kaiser:

— Dumnezeu să mă ierte, mi-ar plăcea să întâlnesc o altă femeie arsă, dar n-am văzut niciuna! De ce sunt eu singura femeie arsă?

Şi astăzi încă păstrez sentimentul de a fi singura femeie arsă din lume. Dacă aş fi fost victima unui accident, nu ar fi fost acelaşi lucru. Este destinul şi nu poţi purta pică destinului.

Noaptea, aveam coşmaruri şi chipul cumnatului meu reapărea. Îl simţeam învârtindu-se în jurul meu, îl auzeam din nou spunându-mi: „O să mă ocup de tine…”

Şi alergam cu focul pe mine. Mă mai gândeam şi în timpul zilei, din senin, şi dorinţa de a muri revenea, ca să nu mai sufăr.

De altfel, toată viaţa o să mă simt arsă. Toată viaţa va trebui să mă ascund, să port mâneci lungi, eu care visez mâneci scurte ca femeile celelalte, să port cămăşi cu gulerul închis, eu care visez la decolteuri ca femeile celelalte. Ele au această libertate. Eu sunt prizonieră în pielea mea, chiar dacă umblu liberă, în acelaşi oraş liber.

Atunci, pentru că îmi doream, am întrebat dacă aş putea avea într-o zi un dinte de aur, strălucitor. Şi Edmond Kaiser mi-a răspuns surâzând:

— Nu, mai întâi te tratezi, apoi vom vorbi despre dinţii tăi.

La noi, un dinte de aur este ceva minunat. Tot ce străluceşte este minunat. Dar se pare că l-am surprins cu această cerere bizară. Nu aveam nimic al meu, eram culcată în permanenţă, eram plimbată numai din când în când între proceduri, n-am putut să fac un duş timp de mai multe săptămâni. Nu putea fi vorba să mă îmbrac înainte de a fi cicatrizată, eram în cămaşă, acoperită de pansamente. Nu puteam citi, pentru că nu ştiam. Nu puteam să vorbesc, pentru că infirmierele nu mă înţelegeau. Jacqueline le lăsase fişe cu cuvinte în arabă, scrise fonetic şi în franceză. A mânca, a dormi, toaletă, doare, nu doare, tot ce le putea fi util pentru a mă trata. Odată ridicată în picioare, stăteam adesea lângă fereastră. Priveam oraşul, luminile şi munţii deasupra. Era minunat. Contemplam acest spectacol cu gura căscată. Aveam poftă să ies şi să pornesc la plimbare, nu mai văzusem aşa ceva, era atât de frumos tot ce vedeam!

În fiecare dimineaţă, mă duceam să-l văd pe Maruan. Eram obligată să ies din clădire spre a merge la maternitate. Mi-era frig. Nu purtam decât cămaşa spitalului, închisă la spate, un capot şi încălţările de la spital. Împreună cu periuţa de dinţi tot primită, acestea erau singurele mele averi. Atunci, mergeam foarte repede, ca acasă, cu capul plecat. Infirmiera îmi spunea să merg încet, dar eu nu voiam. Voiam să o fac pe fudula pe afară pentru că eram în viaţă, chiar dacă mă mai temeam încă. Infirmierele şi medicii nu puteau face nimic împotrivă. Aveam impresia că sunt unica femeie arsă din această lume. Eram umilită, vinovată, nu mă puteam debarasa de acest sentiment. Uneori, singură în patul meu, mă gândeam că ar fi trebuit să mor pentru că o meritam. Îmi aduc aminte, atunci când Jacqueline m-a transportat de la spital până la avionul de Lausanne, că am avut impresia că sunt un sac de gunoi. Ar fi trebuit să mă arunce într-un colţ şi să mă lase să putrezesc. Aceasta

idee, ruşinea de a fi ceea ce eram, îmi revenea mereu în minte.

Atunci am început să uit viaţa mea dinainte, voiam să fiu altcineva în acea ţară. Să fiu ca aceste femei libere, să mă integrez, să învăţ să trăiesc aici cât mai curând cu putinţă. De-a lungul anilor, am înmormântat amintirea.

Satul meu, familia mea nu mai trebuiau să existe în mintea mea. Dar mai era Maruan şi infirmierele care mă învăţau să-i dau biberonul, să-l schimb, să fiu mamă câteva minute pe zi în limita puterilor mele fizice. Şi, să mă ierte fiul meu, îmi venea greu să fac ceea ce mi se cerea. Inconştient, eram vinovată de a fi mama lui. Cine putea să înţeleagă? Eram incapabilă să mi-l asum, să-mi imaginez viitorul lui alături de mine şi de arsurile mele. Cum să-i spun mai târziu că tatăl lui era un laş? Cum să fac ca el să nu se simtă vinovat el însuşi de ceea ce devenisem? Un corp mutilat, groaznic la vedere. Eu însămi nu mai reuşeam să mă închipui cum eram „înainte”. Să fi fost drăguţă? Oare pielea mea era catifelată? Braţele îmi erau suple şi pieptul seducător? Existau oglinzi, privirile celorlalţi. În ele mă vedeam urâtă şi demnă de dispreţ pe dinăuntru, ca şi pe dinafară. Un sac de gunoi. Eram încă în suferinţă. Se ocupau de corpul meu, mi se dădeau înapoi puterile fizice, dar în capul meu lucrurile tot nu erau în ordine. Nu numai că nu ştiam să-l exprim, dar cuvântul „depresie” îmi era total necunoscut. Am făcut cunoştinţă cu el după câţiva ani. Mă gândeam numai că nu trebuie să mă plâng şi am îngropat astfel douăzeci de ani din viaţa mea, atât de adânc, încât şi acum mi-e greu să fac să nu-mi „trezesc” amintirile. Cred că, de fapt, creierul meu nu putea face altfel pentru a supravieţui.

Apoi, timp de multe luni, au fost grefele.

Douăzeci şi patru de operaţii cu totul. Picioarele mele, care nu fuseseră arse, au servit ca piele de schimb. După fiecare intervenţie, trebuia să se

aştepte cicatrizarea şi apoi să se reînceapă. Până când n-am mai avut piele de dat.

Pielea grefată era încă fragilă, cerea enorm de multe îngrijiri pentru a o face suplă şi a o hidrata. Şi îmi mai cere şi astăzi.

Edmond Kaiser hotărâse că trebuie să mă îmbrac. M-a dus într-un mare magazin. Atât de mare şi de plin de încălţăminte şi de îmbrăcăminte, că nu ştiam unde să mă uit mai întâi. În ce priveşte încălţămintea, nu voiam papuci brodaţi ca pe la noi. Voiam, de asemenea, un pantalon adevărat, nu un *sarual.* Văzusem deja fete care îl purtau când mergeam la târg cu tatăl meu, în camionetă, ca să aducem fructe şi legume. Aveau pantaloni la modă, foarte largi în partea de jos, se numeau pantalonii „charleston". Erau fete rele şi eu n-aveam voie să port la fel, acolo.

N-am avut parte de „charlestonul" meu. Mi-a cumpărat o pereche de pantofi. Negri cu tocul jos, blugi şi un pulover foarte frumos. Eram decepţionată. Aşteptam hainele noi de nouă luni şi visam la ele. Dar am zâmbit şi am spus „mulţumesc".

Căpătasem obiceiul de a zâmbi oamenilor, fără încetare, ceea ce îi mira mult, şi mulţumeam pentru orice. Zâmbetul era răspunsul meu la gentileţea lor, dar, totodată, singura mea manieră de comunicare pe o lungă perioadă. Pentru a plânge, mă ascundeam… o veche obişnuinţă. A zâmbi era semnul unei alte vieţi. Aici oamenii erau zâmbitori, chiar şi bărbaţii. Doream să zâmbesc cât mai mult posibil. A spune „mulţumesc" era lucrul cel mai simplu. Nimeni nu-mi spusese „mulţumesc" înainte. Nici tatăl meu, nici fratele meu, nici altcineva, atunci când munceam ca o sclavă. Eram obişnuită cu bătaia, nu cu mulţumirile.

Găseam, aşadar, că „mulţumesc" denota o mare politeţe, un mare respect. Îmi făcea plăcere să-l spun pentru că mi se spunea şi mie. Mulţumesc

pentru pansament, pentru pastila de dormit, pentru cremă ca să nu mi se sfâşie pielea, pentru masă şi mai ales pentru ciocolată. Am devorat tablete întregi de ciocolată… Era aşa de bună, de reconfortantă!

Atunci i-am zis „mulţumesc” lui Edmond Kaiser pentru pantaloni, pantofi şi puloverul cel frumos.

— Aici eşti o femeie liberă, Suad, poţi face tot ceea ce îţi doreşte inima, dar te sfătuiesc să te îmbraci simplu, cu haine care ţi se potrivesc şi care nu irită pielea, şi să nu te faci remarcată.

Avea dreptate. În această ţară care mă primea cu atâta bunătate, eram încă o mică ciobăniţă din Cisiordania, incultă, fără educaţie şi fără familie, care mai visa încă la un dinte de aur!

Am părăsit spitalul spre a fi plasată într-un centru de găzduire, la sfârşitul anului sosirii mele.

Grefele continuau. Mă întorceam la spital pentru a suferi. Lucrurile nu mergeau întotdeauna prea bine în capul meu, dar oricum supravieţuiam. Nu puteam să cer mai mult. Învăţam franceza aşa cum puteam, expresii, bucăţi de frază pe care le repetam ca un papagal, fără să ştiu măcar ce este un papagal!

Jacqueline mi-a explicat, mai târziu, că la vremea când m-a adus în Europa, spitalizările mele repetate nu-mi permiteau să urmez cursuri regulate de franceză. Era mai important să-mi salvez pielea, decât să merg la şcoală. De altfel, nici nu mă gândeam la asta. În satul meu, erau două fete care luau autobuzul ca să meargă la şcoală, în oraş, şi lumea râdea de ele. Şi eu râdeam de ele, fiind convinsă, ca şi surorile mele că, mergând la şcoală, ele nu-şi vor găsi niciodată un bărbat!

În secret, cea mai mare ruşine a mea era aceea de a nu avea un soţ. Păstram mentalitatea din satul meu, ea era mai puternică decât mine. Şi îmi spuneam că niciun bărbat nu m-ar mai vrea. Or,

pentru o femeie din ţara mea, a trăi fără bărbat este o pedeapsa pe viaţă.

În casa unde fusesem primită împreună cu Maruan, toată lumea gândea că o să mă obişnuiesc cu această dublă pedeapsă de a fi urâtă la privit şi de a nu fi dorită de un bărbat. Mai gândeam că mă voi putea ocupa de fiul meu când voi putea lucra pentru a-l creşte. Doar Jacqueline şi-a dat seama că eram totalmente incapabilă de aşa ceva. Mai întâi pentru că mi-ar fi trebuit ani întregi ca să redevin o fiinţa umană şi să ajung să mă accept astfel cum eram. Şi în tot timpul acestor ani copilul ar fi crescut de capul lui. Apoi, pentru că, în ciuda celor douăzeci de ani ai mei, eu eram totuşi încă un copil. Nu ştiam nimic despre viaţă, despre responsabilităţi, despre independenţă.

În acel moment anume am părăsit Elveţia. Îngrijirile medicale erau terminate, puteam deci să merg să trăiesc în altă parte. Jacqueline a găsit o familie undeva, în Europa. Părinţi adoptivi pe care i-am iubit mult şi pe care îi numeam „tată” şi „mamă”, ca şi Maruan. Acest cuplu primea mulţi copii trimişi de Terre des Hommes. Unii rămâneau la ei multă vreme, alţii erau adoptaţi. Familia era tot timpul numeroasă. Trebuia să se ocupe de cei mai mici şi eu îi ajutam cum puteam. Într-o zi „mama” mi-a zis că mă ocup prea mult de Maruan şi prea puţin de ceilalţi. Această observaţie m-a mirat pentru că nu aveam sentimentul că mă consacram fiului meu. Eram prea pierdută pentru aşa ceva. Singurele mele momente de singurătate le petreceam plimbându-mă de-a lungul unui râu cu Maruan în căruciorul său. Simţeam nevoia să umblu, să fiu afară. Nu ştiam de ce aveam atâta poftă să umblu singură pe câmp, poate obişnuinţa turmei. Luam cu mine ca înainte un pic de apă şi ceva de mâncare, şi împingeam căruciorul umblând repede, dreaptă şi mândră. Parcă aveam dublă personalitate, mergeam repede ca la mine acasă, dar dreaptă şi mândră ca în Europa.

Am încercat tot ce mi-era cu putinţă pentru a face ceea ce spunea mama, adică să muncesc mai mult alături de ea pentru a-i îngriji pe ceilalţi copii. Eram cea mai mare, era normal. Dar odată închisă în acea casă, muream de poftă să o iau la sănătoasa, să merg să văd oamenii afară, să vorbesc, să dansez, să întâlnesc un bărbat spre a vedea dacă mai puteam fi o femeie.

Îmi trebuia aceasta dovadă. Eram nebună să sper aşa ceva, dar era mai presus de mine, voiam să încerc să trăiesc.

MARUAN

Maruan avea cinci ani când am semnat actele care permiteau familiei noastre de primire să îl adopte. Eu făcusem oarecari progrese în limba lor – tot nu ştiam să citesc şi să scriu, dar ştiam ce fac. Nu era un abandon. Noii mei părinţi urmau să-l crească pe micul băieţaş cât mai bine cu putinţă. Devenind fiul lor, urma să beneficieze de o educaţie veritabilă, să poarte un nume care să-l ferească de tot trecutul meu. Eu eram total incapabilă de a-i oferi un echilibru, îngrijiri medicale, o educaţie normală. Acum, după mulţi ani, mă simt vinovată că am făcut această alegere. Dar aceşti ani mi-au permis să-mi reconstruiesc o viaţa în care nu mai credeam, fără a fi încetat să sper, din instinct. Nu ştiu să explic prea bine aceste lucruri, fără a izbucni în lacrimi. De-a lungul tuturor acestor ani, am vrut să mă conving că nu sufăr de pe urma acestei separări. Dar nu-ţi poţi uita copilul, mai ales acest copil.

Eu ştiam că el este fericit, iar el ştia că eu exist. La cinci ani, nu putea ignora că avea o mamă adevărată, pentru că noi trăiserăm împreună la părinţii săi adoptivi. Nu ştiam cum i se explicase plecarea mea, dar familia primea numeroşi copii veniţi din lumea întreagă şi îmi amintesc că într-o anumită perioadă erau optsprezece în jurul mesei. Cei mai mulţi dintre ei, copii părăsiţi. Noi îi numeam cu toţii „tata” şi „mama”. Aceşti oameni formidabili primeau de la Terre des Hommes banii necesari pentru găzduirea provizorie a unor anumiţi copii şi, atunci când aceştia plecau mai departe, era întotdeauna dureros. Am văzut pe unii aruncându-se în braţele „mamei” sau „tatălui”, nu mai voiau sa-i părăsească. Dar această casă nu era pentru ei decât o haltă destinată să le redea sănătatea – cei mai mulţi rămâneau la părinţii noştri pe timpul necesar unei operaţii de urgenţă,

imposibil de realizat în ţara lor, unde ei se reîntorceau după aceea. Ei aveau, aşadar, o patrie şi o familie adevărată undeva în lume. Cei care nu puteau pleca nicăieri, ca Maruan şi ca mine, au fost adoptaţi. Legal, eram moartă în Cisiordania, iar Maruan nu exista acolo. El era născut aici, în cele din urmă ca şi mine, într-un 20 decembrie. Iar părinţii lui erau şi ai mei. Era puţin straniu, ca situaţie, şi atunci când am părăsit acest cămin familial după patru ani de viaţă în comun, mă consideram mai mult ca o soră mai mare a lui Maruan. Aveam douăzeci şi patru de ani. Nu mai puteam rămâne în grija lor. Trebuia să muncesc, să-mi câştig independenţa, să devin o adultă.

Dacă n-aş fi ales să-l las acolo spre a fi adoptat, n-aş fi putut să-l cresc singură. Eram o mamă depresivă, l-aş fi făcut sa poarte povara suferinţei mele şi ura familiei mele cisiordaniene. Ar fi trebuit să-i povestesc lucruri pe care doream atât de mult să le uit! Nu puteam, era mai presus de puterile mele. Nu aveam bani, eram bolnavă, refugiată şi constrânsă să trăiesc sub o falsă identitate tot restul vieţii, pentru că veneam dintr-un sat unde oamenii sunt laşi şi cruzi. Şi aveam totul de învăţat. Singura soluţie pentru mine era să mă avânt în această nouă ţară, cu obiceiurile ei, pentru a încerca să supravieţuiesc. În ceea ce îl priveşte pe Maruan, el va fi la adăpost de războiul meu personal. Îmi spuneam: „Sunt acum aici, trebuie să mă integrez în această ţară, nu am de ales”. Nu voiam ca ţara să mă integreze, eu eram aceea care se integra, care trebuia să se reconstruiască. Fiul meu vorbea limba, avea părinţi europeni, acte, un viitor normal, tot ceea ce eu nu avusesem şi nici nu aveam încă.

Am ales să supravieţuiesc şi să-l las pe el să trăiască. Ştiam că această familie va fi bună pentru el, întrucât trăisem acolo. De altfel, atunci când mi s-a vorbit de adopţie era vorba de alţi părinţi posibili, dar eu am refuzat. „Nu, nu o altă familie!

Maruan va rămâne aici sau nimic. Eu am trăit aici cu voi, ştiu cum va fi crescut, nu vreau să fie plasat într-o altă familie."

„Tata" şi-a dat cuvântul. Aveam douăzeci şi patru de ani şi o vârstă mentală care nu atingea cincisprezece ani. Rămăsesem blocată în copilărie, din prea multă nefericire. Fiul meu făcea parte dintr-o viaţă pe care trebuia să o uit, pentru a-mi construi alta. La acel moment, nu-mi explicam lucrurile atât de limpede, ba chiar dimpotrivă. Avansam zi după zi ca într-o ceaţă, după instinct. Dar de un lucru eram sigură: fiul meu avea dreptul la siguranţă şi la părinţi normali. Eu nu eram o mamă normală. Mă detestam, plângeam pe arsurile mele, pe această piele oribilă care mă condamna la viaţă. La început, în spital, credeam că toţi acei oameni minunaţi îmi vor reda pielea şi că voi redeveni ca înainte.

Când am înţeles că ei nu-mi puteau reda decât viaţa cu acest înveliş de coşmar pentru tot restul zilelor, m-am prăbuşit. Nu mai eram nimic, eram urâtă, trebuia să mă ascund ca să nu-i indispun pe ceilalţi.

În anii ce au urmat, reluându-mi încetul cu încetul gustul de a trăi, voiam să-l uit pe Maruan, fiind convinsă că are mai multe şanse decât mine. El mergea la şcoală, avea părinţi, fraţi, surori, era cu siguranţă fericit. Dar el rămânea acolo, într-un colţ al minţii mele.

Închideam ochii şi el era acolo. Mergeam pe stradă, el era acolo, în spatele meu, în faţă sau alături de mine, ca şi când eu aş fi fugit şi el m-ar fi urmărit. Aveam permanent acea imagine a copilului pe care o infirmieră mi-l punea pe genunchi şi pe care nu puteam să-l iau în braţe, pentru că eu fugeam prin grădină, cu focul pe mine, iar copilul meu ardea împreună cu mine. Un copil pe care tatăl său nu l-a vrut, ştiind prea bine că ne condamna la moarte pe amândoi. Şi când te

gândeşti că îl iubisem pe acel bărbat şi sperasem atât de mult de la el!

Mă temeam că nu voi mai găsi un altul. Din cauza cicatricelor mele, a feţei, a corpului meu şi a ceea ce eram eu însămi, în sufletul meu. Mereu aceeaşi idee că nu valoram nimic, acea teamă de a nu displăcea, de a vedea privirile care mă ocolesc.

Am început prin a lucra într-o fermă, apoi datorită lui „papa" am intrat într-o uzină care fabrica piese de înaltă precizie. Munca era curată şi câştigam bine. Verificam circuite imprimate, piese ale unor mecanisme. Exista un alt sector interesant în această uzină, dar se cerea să verifici piesele pe calculator şi eu nu mă simţeam în stare de aşa ceva. Am refuzat ucenicia pe acest post, pretinzând că preferam să lucrez în picioare la banda rulantă, nu aşezată. Într-o zi, şefa de echipă m-a chemat:

— Suad, vino cu mine, te rog.

— Da, doamnă.

— Aşază-te aici, alături de mine, ia mouse-ul acesta, am să-ţi arăt!

— Dar, n-am făcut niciodată aşa ceva, nu o să ştiu. Prefer banda rulantă…

— Şi dacă într-o bună zi nu mai este de lucru pe benzile rulante? Ce facem? Nimic? Nu mai e de lucru pentru Suad?

Nu îndrăzneam s-o refuz. Chiar dacă îmi era frică. De câte ori trebuia să învăţ un lucru nou aveam palmele umede şi picioarele îmi tremurau. Era panica totală, dar strângeam din dinţi. În fiecare zi, la orice oră a vieţii mele trebuia să învăţ câte ceva, fără niciun bagaj de cunoştinţe, incapabilă să scriu şi să citesc, ca toţi ceilalţi. Analfabetă fără să fi învăţat cuvântul! Dar voiam atât de mult să lucrez, încât dacă această femeie mi-ar fi spus să-mi bag capul într-o căldare cu apă şi să nu mai respir, aş fi făcut-o.

Atunci am învăţat să manevrez un mouse şi să „înţeleg" un ecran de calculator. Şi, la capătul

câtorva zile, treaba mergea. Erau toţi foarte mulţumiţi de mine. N-am lipsit niciun minut în trei ani, locul meu de muncă arăta întotdeauna impecabil – îl curăţăm înainte de plecare şi eram întotdeauna punctuală, înaintea celorlalţi. Fusesem „dresată” în copilărie, cu lovituri de baston, la muncă intensă şi la ascultare, la exactitate şi curăţenie. Era o a doua natură, singura care îmi rămânea dintr-o viaţă anterioară. Îmi spuneam: „Nu se ştie niciodată, dacă altcineva vine mâine, nu vreau să găsească locul murdar…”

Am devenit chiar puţin maniacă în privinţa ordinei şi a curăţeniei. Un obiect trebuie luat de la locul lui şi repus tot acolo, duşul se face zilnic, dinţii se perie de trei ori pe zi, părul se spală de două ori pe săptămână, unghiile se taie, iar lenjeria de corp se schimbă zilnic… caut puritatea pretutindeni, e foarte important pentru mine acest lucru, fără a putea să-l explic.

Îmi place să-mi aleg îmbrăcămintea, dar asta ştiu de ce: pentru că alegerea mi-a fost întotdeauna interzisă. Îmi place roşul, de exemplu, pentru că mama mea spunea: „Uite rochia ta, trebuie s-o pui”. Era urâtă şi cenuşie, dar, chiar dacă nu îmi plăcea, o îmbrăcam.

De aceea îmi plac roşul, verdele, albastrul, galbenul, negrul, maroul, toate culorile care îmi erau interzise. Cât priveşte forma, nu am de ales. Guler răsfrânt sau pe gât, bluză încheiată, pantalon. Şi părul despletit, să-mi acopere urechile. Nu pot arăta nimic.

Uneori, mă aşezam pe o terasă la cafenea, înfofolită în hainele mele, iarna ca şi vara, şi priveam lumea cum trece. Femeile în fuste scurte sau cu decolteu, cu braţele şi picioarele expuse privirilor bărbaţilor. Pândeam printre aceste priviri pe aceea care s-ar fi putut aţinti asupra mea şi nu o vedeam, atunci mă întorceam acasă. Până în ziua

în care am observat de la fereastra camerei un om căruia nu-i vedeam decât mâinile şi genunchii.

M-am îndrăgostit. Era singurul bărbat de pe tot pământul. Nu-l vedeam decât pe el, din cauza maşinii aceleia, din cauza celor doua mâini pe volan.

Nu m-am îndrăgostit de el pentru că era frumos, gentil, tandru, pentru că nu mă bătea sau pentru că eram în siguranţă cu el. M-am îndrăgostit pentru că şofa. Numai vederea maşinii lui garându-se în faţa imobilului făcea să-mi bata inima. Să fiu acolo, numai ca să-l văd urcându-se sau coborând din maşina aceea, atunci când pleca la lucru sau când se întorcea… îmi venea să plâng! Dimineaţa, mă temeam că nu va mai reveni seara.

Nu mi-am dat seama că era acelaşi lucru ca şi prima oară. A trebuit să mi-l semnaleze cineva, mai târziu, pentru ca eu să realizez. O maşină şi un bărbat care pleacă şi revine sub fereastra mea, pe care îl iubesc la început fără să i-o mărturisesc, pe care îl pândesc cu spaima de a nu mai vedea maşina revenind. Era simplu. La vremea aceea nu vedeam lucrurile aşa. Uneori, încercam să-mi rememorez trecutul, pentru a înţelege întâmplările vieţii mele, dar renunţam foarte repede, era prea complicat pentru mine.

Antonio avea o maşină roşie. Rămâneam la fereastră până când dispărea din raza mea vizuală… Apoi, închideam fereastra.

M-am întâlnit cu el, i-am vorbit, am aflat că avea o iubită pe care o cunoşteam, atunci am aşteptat. La început, am devenit prieteni. Au trecut cel puţin doi ani şi jumătate, dacă nu trei, până ce această prietenie să se transforme în altceva. Eu eram îndrăgostită, dar el… nu ştiu ce gândea despre mine. Nu îndrăzneam să-l întreb, dar făceam tot ce-mi stătea în putinţă pentru ca să-l fac să mă iubească, pentru a-l reţine lângă mine. Voiam să-i dau totul, să-l servesc, să-l răsfăţ, să-l hrănesc, să fac orice pentru ca el să mă păstreze!

Era singurul mod. Nu vedeam altul. Cum puteam să-l seduc? Cu ochii mei frumoşi? Cu picioarele mele nostime? Cu decolteul meu drăguţ?

La început am trăit împreună, fără să ne căsătorim şi mi-a trebuit un timp spre a mă simţi în largul meu. Fără lumină la dezbrăcare, numai lumânări. Dimineaţa, mă încuiam în sala de baie cât mai repede cu putinţă şi nu apăream decât înfăşurată într-un halat de baie din cap până la picioare. Şi asta a durat foarte mult timp. Încă şi acum, mă deranjează. Ştiu că nu sunt frumoase cicatricele mele.

Ne-am instalat, pentru început, într-o garsonieră în oraş. Lucram amândoi. El îşi câştiga existenţa în mod corect, eu – de asemenea. Aşteptam să mă ceară în căsătorie, dar el nu vorbea despre aşa ceva. Şi eu care visam la un inel, la o ceremonie, am făcut pentru Antonio ceea ce mama mea făcea pentru tatăl meu, ceea ce toate femeile din satul meu făceau pentru soţii lor. Mă sculam dimineaţa la cinci special pentru el, ca să-i spăl picioarele şi părul. Pentru a-i oferi hainele curate şi bine călcate. Pentru a-l vedea plecând la muncă, cu un ultim semn cu mâna, o bezea trimisă prin fereastră.

Şi îl aşteptam seara cu cina pregătită, până la miezul nopţii şi chiar până la ora unu dimineaţa dacă trebuia, numai ca să mănânc cu el. Chiar dacă mi-era foame, îl aşteptam, aşa cum văzusem că făceau femeile de la noi. Cu singura diferenţă că pe acest bărbat îl alesesem eu, că nimeni nu mi-l impusese şi că îl iubeam. Asta trebuie să fi fost destul de uimitor pentru el. Un bărbat occidental nu este obişnuit cu aşa ceva. La început mi-a spus: „E super! Îţi mulţumesc, asta mă ajută să câştig timp şi nu mai am griji”.

Era fericit. Când revenea acasă seara, se aşeza în fotoliul său şi eu îi scoteam pantofii şi şosetele. Îi dădeam papucii. Mă pusesem cu totul în serviciul lui, pentru a-l reţine acasă.

Mă temeam în fiecare zi să nu-şi găsească altă femeie. Şi când el se întorcea acasă seara şi când mânca ceea ce îi pregătisem, eram uşurată, fericită, până a doua zi.

Dar Antonio nu voia să se însoare şi nu voia nici copii. În vreme ce eu voiam. El nu era pregătit. I-am respectat opţiunea până când ar fi ajuns să fie pregătit. Am aşteptat în acest mod aproape şapte ani. Antonio ştia că avusesem un copil şi că era adoptat. Trebuia să-i povestesc în esenţă viaţa mea, să-i explic cicatricele şi arsurile, dar odată lucrul spus, n-am mai vorbit despre aceasta. Antonio găsea că am ales cea mai bună soluţie pentru el. Maruan aparţinea altei familii, nu mai aveam niciun cuvânt de spus în ceea ce priveşte viaţa lui. Mi se dădeau veşti despre el, destul de regulat, dar mi-era teamă să merg să-l văd.

Nu m-am dus acolo decât de trei ori în toţi aceşti ani. Pe vârful picioarelor. Ajunsesem să mă obişnuiesc cu aceasta culpabilitate suplimentară. Mă forţam atât de mult să uit, încât aproape reuşeam. Dar îmi doream cel puţin un copil. Era important să mă mărit mai întâi. Trebuia să-mi pot reface viaţa în bună ordine: un soţ, o familie. Aveam aproape treizeci de ani în ziua acelei căsătorii mult aşteptate. Antonio era pregătit, situaţia lui se ameliorase, puteam să ne mutăm într-un apartament. Şi el îşi dorea acum un copil. Era prima mea căsătorie, prima mea rochie, prima încălţăminte frumoasă.

O fustă lungă din piele, o bluză din piele, un taior din piele, vestă din piele, pantofi cu toc înalt. Totul era alb şi din piele. Pielea te face suplă şi costă şi mult. Îmi plăcea senzaţia aceea pe pielea mea. În magazine, nu puteam trece niciodată pe lângă o îmbrăcăminte din piele fără să o ating, să o pipăi, să-i încerc supleţea. Nu înţelesesem niciodată de ce, astăzi ştiu. Este ca şi când mi-aş fi schimbat pielea. Şi este totodată un mod de apărare, de a prezenta privirii celorlalţi o piele

frumoasă, nu pe a mea. Asemenea surâsului, un mod de a oferi fericire altora, dar nu neapărat a mea.

Căsătoria aceasta era bucuria vieţii mele. Prima pe care putusem să o cunosc înainte de aceasta, fusese prima mea întâlnire cu tatăl lui Maruan. Dar nu mă mai gândeam la asta. Era un lucru uitat, ascuns în alt cap decât al meu. Când am rămas însărcinată, eram într-al nouălea cer.

Laetiţia a fost cu adevărat un copil dorit. Îi vorbeam tot timpul de când era în burta mea, eram mândră s-o arăt şi purtam îmbrăcăminte strâmtă, mulată pe corp. Voiam ca toată lumea să ştie că aşteptam un copil, să-mi vadă inelul şi verigheta. Toată atitudinea mea, în acea vreme, era exact opusul a ceea ce trăisem prima dată, şi nu-mi dădeam seama de aceasta. Trebuisem să mă ascund, să mint şi să implor, să mă rog să mă mărit, pentru ca din burta mea să nu iasă un copil care să aducă dezonoarea familiei mele. Acum, iată, eram în viaţă, pe stradă, mergeam pe trotuar cu această burtă nouă, cu acest copil nou. Credeam ca am şters totul cu aceasta fericire. Credeam aceasta, pentru că o voiam din toate puterile.

Într-un colţ al minţii mele, Maruan era ascuns, mic de tot. Într-o zi, poate, voi fi în stare să-l înfrunt, să-i povestesc, dar nu încetasem încă să renasc.

Laetiţia a apărut ca o floare. Numai cât am apucat să-i spun medicului:

— Cred că am nevoie să merg la toaletă…

— Nu, este bebeluşul care soseşte…

O floare micuţă, cu părul negru, cu tenul mat. Ea a alunecat din burta mea cu o uşurinţă deosebită. Spuneau în jurul meu: „Pentru un prim copil, e magnific, rar se întâmplă să naşti atât de uşor…”

Am alăptat-o până la şapte luni şi jumătate, era un copil foarte cuminte. Mânca tot, dormea bine, nicio problemă de sănătate.

După doi ani, mi-am mai dorit un alt copil. Băiat sau fată, nu asta era problema. Dar îl doream atât de mult, încât el nu mai venea şi doctorul ne-a sfătuit să plecăm în vacanţă, Antonio şi cu mine, şi să nu ne mai gândim. Dar eu pândeam şi, la fiecare decepţie, o dată pe lună, izbucneam în lacrimi. Până când, în fine, o altă fetiţă s-a profilat la orizont.

Eram amândoi nebuni de bucurie la naşterea Nadiei.

Era încă foarte mică, atunci când Laetiţia m-a întrebat, mângâindu-mi mâna:

— Asta ce e, mamă? Buba? Ce e?

— Da, mama are o bubă, dar am să-ţi explic atunci când vei fi mai mare.

Ea n-a mai vorbit despre aceasta. Puţin câte puţin, îmi ridicam mânecile în faţa ei, ieşeam la iveală ceva mai mult. Nu voiam să o şochez, să o dezgust, aşa că procedam în mod progresiv.

Mi-a atins braţul, trebuie să fi avut cinci ani:

— Mama, ce e asta?

— Mama a fost arsă.

— Ce anume te-a ars?

— A fost cineva, un om.

— Este un om foarte rău!

— Da, foarte rău!

— Tăticu' ar putea să-i facă ceea ce ţi-a făcut el ţie?

— Nu, tăticul tău nu poate să-i facă ceea ce el i-a făcut mămicii tale, pentru că omul acela este departe, în ţara unde m-am născut, şi s-a întâmplat cu foarte mult timp în urmă. Mama îţi va explica atunci când vei fi şi mai mare.

— Dar cu ce te-a ars?

— Ştii, în ţara aceea, nu există maşini de spălat, ca aici, atunci mama lua apă, făcea focul…

— Cum făceai focul?

— Îţi aminteşti când ne-am dus cu tăticu' să căutăm lemne în pădure şi am făcut un foc pentru a

frige cârnaţii? Mămica ta făcea acelaşi lucra: avea un loc anume pentru aprinsul focului şi pentru încălzitul apei. Mămica spăla rufe şi un domn a venit şi a luat un produs foarte rău, care arde tot, poate arde şi o casă întreagă, a vărsat produsul pe părul mămicii tale şi i-a dat foc cu un chibrit. Iată cum a ars mămica ta.

— Este un om rău! Îl urăsc! O să mă duc să-l omor!

— Dar tu nu vei putea să te duci să-l omori, Laetiţia. Poate că bunul Dumnezeu l-a pedepsit deja. Pentru că pe mine el m-a pedepsit de-a binelea. Dar eu sunt cu adevărat fericită, pentru că sunt cu tăticu' şi cu tine. Şi apoi, eu te iubesc.

— Mami, de ce a făcut asta?

— E foarte mult de explicat… eşti prea mică.

— Ba da, vreau!

— Nu, Laetiţia. Mama ţi-a spus, îţi va explica totul la timpul său. Pentru că sunt lucruri grave, foarte greu de explicat, şi tu n-ai înţelege pentru moment. Tot ce mămica ţi-a spus acum este suficient.

În aceeaşi zi, după masa de seară, şedeam într-un fotoliu, iar ea stătea în picioare lângă mine. M-a mângâiat pe păr şi a început să-mi ridice puloverul. Îmi dădeam seama ce voia şi asta mă îmbolnăvea.

— Ce faci, Laetiţia?

— Aş vrea să-ţi văd spatele.

Am lăsat-o să o facă.

— Ah, mamă, nu prea e moale pielea ta. Uite a mea ce fină este!

— Da, pielea ta e foarte moale pentru că este pielea ta adevărată, în vreme ce pielea mămicii nu este moale pentru că are o mare cicatrice. De asta tu trebuie să fii atentă cu chibriturile. Ele sunt ale tatei şi sunt numai pentru a aprinde ţigaretele tăticului. Dacă te atingi de ele, o să arzi ca mămica. Promiţi? Focul poate omorî.

— Ţi-este frică de foc? Spune, mămico!

Acea frică nu puteam să o ascund, ea izbucnea la cea mai mică ocazie. Chibriturile erau chinul meu. La fel e şi acum.

Laetiţia a început să aibă coşmaruri, o auzeam agitându-se prin somn, ea ţipa: „Aii! Aii!” Şi o vedeam strângând cu toate puterile plapuma ei. Odată, a căzut din pat. Speram ca lucrurile să se liniştească, dar într-o zi mi-a spus:

— Ştii, mamă, noaptea vin să văd dacă dormi.

— De ce faci asta?

— Ca nu cumva să fii moartă.

Am dus-o la medicul meu. Eram neliniştită pentru ea, îmi reproşam că i-am spus prea mult. Dar medicul mi-a zis că am avut dreptate când i-am spus adevărul, însă trebuia să fiu foarte atentă în continuare.

Şi pe urmă, a fost rândul Nadiei. Aproximativ la aceeaşi vârstă. Dar ea a reacţionat total diferit. N-a avut coşmaruri, nu-i era frică pentru mine, dar nu se simţea prea bine. Vedeam că ţine totul în ea. Şedeam împreună şi ea suspina.

— De ce suspini, draga mea?

— Nu ştiu, aşa.

— Inima care tânjeşte, n-are tot ce îşi doreşte. Ce ai vrea să-i spui mămicii tale şi nu îndrăzneşti?

— Sunt mici de tot urechile tale! Ai urechi mici pentru că nu ai mâncat destul?

— Nu, draga mea. Mămica are urechile mici pentru că a fost arsă.

I-am explicat Nadiei, în acelaşi mod. Voiam ca fiicele mele să înţeleagă aceleaşi lucruri, aceleaşi cuvinte. Aşadar, am folosit acelaşi limbaj, acelaşi adevăr şi cu Nadia.

Asta i-a făcut rău. Nadia nu a zis, ca sora sa, că vrea să-l omoare pe cel care a făcut acest lucru, ea a cerut să atingă, să pipăie. Aveam cercei, pe care îi port adesea pentru a ascunde ceea ce mi-a rămas din urechile mele.

— Poţi să atingi. Numai să nu tragi de cercei pentru că mă doare.

Mi-a atins uşor urechile şi a plecat în camera ei, închizând uşa.

Cel mai greu de suportat pentru ea trebuie să fi fost şcoala. Ele creşteau şi Antonio nu putea merge să le ia. Îmi imaginam întrebările celorlalţi copii. „De ce mama ta este aşa? Ce are mămica ta? De ce poartă mereu un pulover în timpul verii? De ce nu are urechi?”

Etapa următoare de explicaţii a fost cea mai dură.

Eu am simplificat-o, nemaivorbind despre Maruan. Am minţit. Întâlnisem un domn pe care îl iubeam şi care mă iubea, şi acest lucru nu era îngăduit de părinţii mei. Ei au hotărât că trebuia să ard şi să mor. Aşa era obiceiul în ţara mea. Dar doamna Jacqueline, care venea adeseori să ne viziteze acasă, m-a luat cu ea în Europa, ca să mă vindece.

Laetiţia era întotdeauna cea mai violentă, Nadia era însă tăcută. Laetiţia avea cam doisprezece ani când mi-a spus că voia să plece acolo şi să-i omoare pe toţi. Aproape aceleaşi cuvinte ca şi tatăl ei, când i-am povestit istoria mea şi naşterea lui Maruan: „Sper că o să crape toţi pentru ce ţi-au făcut!”

La rândul meu, am reînceput să am coşmaruri. Se făcea că eram culcată, dormeam şi mama venea cu un cuţit strălucitor în mână. Ea îl agita deasupra capului meu spunând: „O să te omor cu acest cuţit!” Şi cuţitul străluceşte, ca o lumină… Mama mea este aievea, este chiar aici, deasupra capului meu şi mă trezesc în sudori, terorizată.

Acest coşmar s-a repetat adesea. Mă trezeam întotdeauna în clipa când cuţitul strălucea cel mai tare. Lucrul cel mai insuportabil era de a o revedea pe mama. Mai mult decât moartea, mai mult decât focul, chipul ei mă bântuie. Ea a vrut să mă omoare, ea şi-a omorât pruncii, este capabilă de orice şi femeia asta este mama mea! Am ieşit din pântecele ei!

Mi-e atât de teamă să nu-i semăn, încât am decis într-o zi să mă supun unei noi operaţii, dar una estetică de astă dată. Una în plus, una în minus, ce mai contează… Aceasta urma să mă elibereze de o asemănare fizică pe care nu mai suportam să o văd în oglindă. O cocoaşă mică între sprâncene, la rădăcina nasului, la fel ca a ei. Nu o mai am şi mă consider mai drăguţă aşa. Cu toate acestea, coşmarul continuă să mă bântuie. Şi medicul nu putea face nimic. Ar fi trebuit poate să consult un psihiatru, dar ideea asta nu mi-a venit niciodată.

Într-o zi, m-am dus să văd o tămăduitoare pentru a-i expune cazul meu. Ea mi-a dat un cuţitaş minuscul şi mi-a spus:

— Puneţi-l sub pernă, cu lama închisă şi nu veţi mai avea acest coşmar.

Am făcut ceea ce mi-a zis şi cuţitul nu a mai revenit să mă terorizeze în timpul somnului.

Dar vai, mă gândesc mereu la mama mea.

TOT CEEA CE LIPSEŞTE

Aş fi vrut mult sa învăţ să scriu. Ştiu să citesc, dar numai cu litere de tipar. Nu pot înţelege o scrisoare scrisă de mână, pentru că nu am învăţat decât citind ziarele. Dar mi se întâmplă adesea să mă poticnesc la un cuvânt. Atunci le întreb pe fetele mele.

Edmond Kaiser şi Jacqueline încercaseră să-mi dea câteva noţiuni, la început. Doream mereu să învăţ pentru a fi ca toţi ceilalţi. Către douăzeci şi patru de ani, când am început să muncesc, am avut posibilitatea de a urma un curs, vreme de trei luni. Eram foarte mulţumită. Era greu, pentru că plăteam mult mai mult decât era salariul meu, şi atunci Antonio mi-a spus: „Nu-i nimic, pot să te ajut". I-am răspuns: „Nu, vreau să-mi plătesc singură cursul".

Voiam să reuşesc eu însămi, cu banii proprii. M-am oprit la capătul a trei luni, dar m-a ajutat mult. M-au învăţat să ţin creionul în mână, ca pe un copil de grădiniţă şi să-mi scriu numele. Nu ştiam să fac litera *a* nici pe *s*, nimic nu ştiam. Aşa că am învăţat alfabetul literă cu literă, odată cu limba. La capătul acestor trei luni, eram în stare să descifrez câteva cuvinte în ziar.

Atunci, am început să citesc horoscopul, pentru că mi-a spus cineva că sunt Balanţă! În fiecare zi, îmi descifram viitorul. Ceea ce înţelegeam nu era întotdeauna clar, dar îmi trebuiau texte sumare şi fraze scurte la început. A citi un articol întreg, asta era pentru mai târziu. Printre textele scurte erau şi anunţurile mortuare. Nimeni nu le-a disecat ca mine! „Familia X are durerea de a vă anunţa moartea doamnei X. Odihnească-se în pace!"

Am citit şi micile anunţuri matrimoniale, vânzările de autoturisme, dar pe acestea le-am abandonat foarte repede, cuvintele prescurtate nu erau pentru mine! Am vrut să mă abonez la un

cotidian, un ziar foarte popular, dar Antonio îl găsea stupid… Atunci zilnic, înainte de a intra la lucru, coboram în oraş şi începeam ziua bând o cafea şi citind ziarul. Îmi plăcea mult acel moment. Pentru mine, era cel mai bun mod de a învăţa. Şi, puţin câte puţin, atunci când lumea vorbea în jurul meu de un eveniment oarecare, puteam răspunde că şi eu îl cunoşteam, că îl citisem în ziar. Oamenii călătoresc, se duc, vin, vorbesc despre mare, restaurante, hoteluri, plaje. Vorbesc despre lumea largă şi eu nu puteam discuta deloc cu ei despre toate acestea. Acum, pot.

Cunosc puţină geografie a Europei, marile capitale şi câteva oraşe mai mici. Am văzut Roma, Veneţia şi Portofino. În Spania, am vizitat Barcelona cu părinţii mei adoptivi, dar nu am stat decât cinci zile.

Era în timpul vacanţei de vară. Era foarte cald şi aveam impresia că îi privez de plajă pe tata şi pe mama, obligându-i să rămână închişi în casă, aşa cum făceam eu. Atunci eu m-am întors acasă, iar ei au rămas. Un costum de baie este greu de imaginat, pentru mine. Ar trebui să fiu singură pe o plajă, aşa cum sunt singură în sala mea de baie.

Am văzut destul de puţine lucruri pe lumea aceasta. Este o bila rotundă, dar nu am fost niciodată învăţată să o înţeleg. De exemplu, ştiu că Statele Unite înseamnă America, dar nu ştiu unde este această Americă pe bila asta rotundă. Nici chiar Cisiordania nu ştiu unde să o situez.

Am încercat să mă uit în cărţile de geografie ale fetelor mele, dar nu ştiu de unde să încep pentru a-mi imagina toate ţările. Nu-mi dau seama de distanţe. Dacă cineva îmi spunea, de exemplu: „Ne întâlnim la cinci sute de metri de casa ta”, nu reuşesc să măsor în mintea mea cei cinci sute de metri. Îmi fixez reperul vizual la o stradă sau la un magazin pe care îl cunosc. Dar lumea nu reuşesc să mi-o imaginez deloc. Privesc la televizor şi

încerc să-mi amintesc unde se află Anglia, Madridul, Parisul şi Londra, Beirut şi Tel Aviv.

Îmi amintesc ca am lucrat pe lângă Tel Aviv cu tatăl meu. Eram încă mică, aveam vreo zece ani. Fusesem aduşi acolo ca să culegem conopidă. Era pentru un vecin care ne făcuse un serviciu cosind grâul împreună cu noi.

Era acolo o barieră care ne proteja de evrei, eram aproape pe teritoriul lor. Credeam că era suficient să treci de bariera aceea pentru a deveni evreu şi asta mă speria foarte tare. Amintirile care mi-au rămas din copilărie sunt toate legate de spaimă, acum mi-am dat seama.

Fusesem învăţată că nu trebuia să mă apropii de evrei pentru că erau nişte *halouf,* adică porci. Nu trebuia nici măcar să-i privesc. Pentru noi era, aşadar, un lucru oribil să fim acolo, atât de aproape de ei. Ei mănâncă altfel, trăiesc altfel. Nu pot fi comparaţi cu noi, suntem ca ziua şi noaptea, ca lâna şi mătasea. Aşa am învăţat eu. Lâna sunt evreii, mătasea sunt musulmanii. Nu înţeleg de ce mi s-au băgat în cap asemenea lucruri, dar nu puteam gândi altfel.

Când vedeai un evreu pe stradă – de altfel, ei nu veneau aproape niciodată – începeau de îndată încăierările cu pietre şi bucăţi de lemn. Mai ales nu trebuia să te apropii de el sau să-i vorbeşti, altfel deveneai şi tu evreu! Trebuie să înţeleg o dată pentru totdeauna că astea sunt prostii. Oamenii aceştia nu mi-au făcut niciun rău. Exista, de exemplu, o măcelărie evreiască foarte frumoasă în cartierul meu. Carnea este de cea mai bună calitate, am mâncat deja, dar nu îndrăznesc să intru singură ca să-mi cumpăr. Şi, atunci, mă duc la tunisian, pentru că este tunisian. De ce? Nu ştiu. Adesea îmi spun: „Suad, tu ai să te duci acolo să cumperi carnea aceea frumoasă, este carne ca oricare alta!”

Ştiu că până la urma o voi face. Dar mi-e încă teamă. Prea mult am auzit la mine acasă că nu

trebuie să ai niciun contact cu ei, că trebuie să-i ignori ca şi când nu ar exista pe fata pământului. Era mai mult decât ură. Ei erau cel mai rău duşman al musulmanilor.

Sunt născută musulmană şi continui să cred în Dumnezeu, sunt în continuare musulmană, dar astăzi nu mi-a mai rămas mare lucru din cutumele satului meu. Şi nu iubesc războiul, detest violenţa. Daca cineva îmi reproşează un anumit lucru, de exemplu, că îmi reneg religia musulmană vorbindu-i de rău pe oamenii din ţara mea – asta mi s-a întâmplat – în loc să mă bat, eu vorbesc, discut, încerc să-l conving pe celalalt, forţându-l să mă asculte pentru a-l ajuta să înţeleagă ceea ce nu a înţeles.

Mama mea se încăiera cu vecinele. Ea arunca în ele cu pietre sau le smulgea părul din cap. La noi toate încăierările sunt cu trasul de păr. Iar eu, mă ascundeam după poartă, în cuptorul de pâine sau în grajd cu oile. Nu voiam să văd aşa ceva.

Voiam să învăţ tot ceea ce nu ştiam. Să înţeleg diferenţele dintre oameni şi sper că aici copiii mei vor profita de şansa ce li se oferă. Nefericirea mea este aceea care le-a oferit această şansă, destinul este cel care îi protejează de violenţa din ţara mea, de războiul cu pietre şi de răutatea oamenilor. Nu vreau să li se bage în cap ceea ce au pus într-al meu şi ceea ce cu atâta dificultate fac să iasă de acolo. Încerc să reflectez şi îmi dau seama că, dacă mi s-ar fi spus că am ochi albaştri, fără a-mi da o oglindă, aş fi crezut toată viaţa că am ochii albaştri. Oglinda reprezintă cultura, educaţia cunoaşterea de sine însuşi şi a altora De exemplu, dacă mă uit într-o oglindă, îmi spun: „Ce mică eşti!”

Fără oglindă, aş umbla fără să-mi dau seama de acest lucru cu excepţia cazului în care aş fi alături de cineva înalt. Şi ce-aş gândi despre cel înalt dacă umblă şi el fără să ştie că este înalt?

Încep să înţeleg că nu ştiu nimic despre evrei, că n-am înţeles istoria lor şi că, dacă mai continui aşa, voi spune şi eu copiilor mei că evreul este un *halouf!* Le-aş transmite o prostie, în loc să-i fac să ştie şi să poată gândi cu mintea lor.

Într-o zi Antonio i-a spus Laetiţiei:

— Nu vreau să te măriţi, cândva, cu un arab.

— De ce, tată? Un arab, este ca tine, ca oricare altul, ca toată lumea.

Atunci i-am spus soţului meu:

— Va fi un arab, un evreu, un spaniol, un italian… important este ca ele să-l aleagă pe cel pe care îl iubesc şi să fie fericite. Pentru că eu nu am fost.

Îl iubesc pe Antonio, dar nu ştiu de ce mă iubeşte el, n-am avut niciodată curajul să-l întreb şi să-i spun: „Priveşte-mă de unde vin şi cum sunt acum. Am fost arsă, cum se face că tu mă vrei, pe mine, atunci când sunt atâtea alte femei?”

N-am încredere în mine. Uneori, îmi spun:

„Femeie speriată, şi dacă el va căuta o altă femeie, tu ce faci?”

E totuşi straniu. Când vorbesc cu el la telefon, îi pun întotdeauna aceeaşi întrebare: „Tu unde eşti acum, dragule?” Şi când îmi răspunde că este acasă, simt o uşurare. Port tot timpul în mine această teamă. Aceea a abandonului, că el nu se va mai reîntoarce la mine. Că voi aştepta singură în *angoasă,* aşa cum l-am aşteptat pe tatăl lui Maruan.

Am visat de multe ori, în ultimul timp, că Antonio era cu altă femeie.

Era un coşmar în plus. A început la două zile după naşterea Nadiei, fetiţa cea mică. Antonio era cu altă femeie. Mergeau împreună, braţ la braţ. Şi eu îi spuneam fiicei mele Laetiţia: „Du-te repede după tata!” Eu nu îndrăzneam să merg. Şi fiica mea îl trăgea pe tatăl său de haină: „Nu, tată! Nu te duce cu ea! Vino!” Trebuia să-l aducă spre mine, şi ea îl trăgea pe tatăl ei cât putea de tare! Nu există

un sfârşit al acestui coşmar. Nu ştiu niciodată dacă Antonio revine sau nu. Ultima oară, m-am trezit pe la ora trei dimineaţa şi nu l-am văzut pe Antonio. M-am sculat, el nu era în fotoliu, televizorul nu era aprins. Am sărit la fereastră pentru a verifica daca maşina lui era acolo, înainte de a-mi da seama că era lumină în biroul lui şi că el lucra.

Doream atât de mult să trăiesc în pace, să nu mai am coşmaruri! Dar sentimentele mele nu sunt niciodată calme: emoţii, angoasă, incertitudine, gelozie, nelinişte permanentă. Ceva s-a rupt în sufletul meu şi de cele mai multe ori oamenii nu-şi dau seama, pentru că eu zâmbesc întotdeauna din politeţe, din respect faţă de ceilalţi.

Dar când văd trecând o femeie nostimă, cu un păr frumos, picioare frumoase şi o piele frumoasă… Când vine vara, sezonul piscinei şi al îmbrăcămintei uşoare…

Deschid şifonierul: este plin de haine închise până în gât. Cu toate acestea îmi mai cumpăr şi altele, rochii decoltate, bluze fără mâneci. Ca să-mi fac o plăcere. Dar nu le pot purta decât cu o vestă şi ea încheiată până la gât. Celălalt strat al meu…

Şi sunt furioasă în fiecare vară. Ştiu că piscina se deschide pe 6 mai şi se închide la 6 septembrie, şi asta mă înnebuneşte. Aş dori să plouă, să nu fie niciodată mai mult de 25 de grade. Devin egoistă, dar este fără voia mea. Când e prea cald afară, nu ies decât dimineaţa la prima oră sau seara târziu. Urmăresc buletinul meteo şi mă trezesc spunând cu voce tare:

Cu atât mai bine, mâine nu e frumos afară.

Şi copiii ţipă:

— Este răutăcios ce spui, mamă! Noi vrem să mergem la piscină!

Şi când temperatura urcă la 30 de grade afară, eu mă închid în camera mea. Încui uşa cu cheia şi plâng. Dacă am curajul să ies cu cele două straturi de îmbrăcăminte ale mele, cel pe care aş vrea să-l

arăt şi cel care mă ascunde, îmi este frică de trecători. Ştiu ei oare cum sunt eu? Se întreabă ei de ce mă îmbrac şi vara ca iarna?

Iubesc toamna, iarna şi primăvara. Am norocul să trăiesc într-o ţară unde soarele arde cu putere numai trei sau patru luni pe an. N-aş putea trăi într-o ţară caldă, deşi sunt născută într-un asemenea loc. Am uitat acea ţară, orele în care soarele auriu pârjolea pământul, cele la care el devenea galben-stins pe cerul gri, înainte de a apune pentru noapte. Nu mai vreau soare.

Uneori privesc piscina de pe margine şi o urăsc. Spre nenorocirea mea, ea a fost construită pentru plăcerea locatarilor rezidenţi.

Ea este aceea care a declanşat această depresie blestemată.

Aveam patruzeci de ani. Era la începutul verii, o lună iunie care se anunţa caldă. Tocmai îmi făcusem cumpărăturile şi priveam afară, de la fereastră, femeile acelea, aproape goale în costum de baie. Una din vecinele mele, o fată frumoasă, tocmai venea de la piscină în bikini, desculţă, cu un *pareo* pe umeri, alături de iubitul ei, cu torsul gol. Eram singură, închisă în casă, obsedată de ideea că nu pot face ca ei. Nu era drept, era atât de cald. Atunci am deschis şifonierul şi am căutat. Am întins pe pat nu mai ştiu câte rânduri de îmbrăcăminte, până să găsesc ceva rezonabil şi mereu nu mă simţeam în largul meu. Mâneci scurte pe dedesubt, o altă cămaşă pe deasupra. Era prea cald. O altă cămaşă prea transparentă, chiar dacă este închisă până sus, nu merge. O fustă scurtă nu pot îmbrăca din cauza picioarelor mele care au servit ca rezervor de grefe.

Decoltată, cu mâneci scurte, nu pot din cauza cicatricelor. Tot ce înşiram pe pat erau nişte „nu pot”.

Transpiram, totul mi se lipea de piele.

M-am suit în pat şi am început să plâng de-a binelea. Nu mai răbdam să stau încuiată în casă pe aşa o căldură, atunci când ceilalţi erau afară cu pielea la aer liber. Puteam să plâng cât voiam, eram singură, fetele erau încă la şcoală, peste drum de casă. Apoi, m-am privit în oglinda din dormitor şi mi-am spus: „Uită-te la tine! De ce eşti aici? Tu nu poţi merge la plajă cu familia. Chiar dacă te duci, îi privezi de a sta în apă pentru că va trebui să vă întoarceţi din cauza ta. Fetele sunt la şcoală, dar când vor veni acasă, vor vrea să meargă la piscina. Din fericire pentru ele, au acest drept, tu însă nu! Tu nu poţi merge nici măcar la restaurantul piscinei, să iei o cafea, să bei o limonadă, pentru că ţi-este teamă să fii văzută de ceilalţi. Tu eşti îmbrăcată din cap până în picioare, s-ar spune că e iarnă şi că sunt 10 grade lângă această piscină. Te consideră o nebună! Nu eşti bună de nimic! Eşti aici, fără să fii. Eşti un obiect care stă închis în casă”.

Atunci m-am dus în baie, am luat un flacon cu somnifere pe care îl cumpărasem de la farmacie, fără reţetă, pentru că-mi era greu să adorm. Prea multe lucruri mi se perindau prin minte. Am golit tubul, am numărat comprimatele. Erau nouăsprezece şi le-am înghiţit pe toate.

La capătul câtorva minute, am avut o senzaţie bizară, totul se învârtea. Am deschis fereastra, plângeam privind în faţa mea, acoperişul şcolii Laetiţiei şi Nadiei. Am deschis uşa apartamentului vorbind singură, mă auzeam ca şi când aş fi fost pe fundul unui puţ. Voiam să mă urc la etajul şase şi să sar de pe terasă, mă îndreptam într-acolo ca prin somn şi vorbind singură.

— Ce se întâmplă cu ele dacă mor? Ele mă iubesc. Pentru ce le-am adus pe lume? Ca să sufere? Nu ajunge cât am suferit eu însămi? Nu vreau ca ele să sufere, părăsim viaţa această împreună sau deloc… Nu, ele au nevoie de mine. Antonio lucrează. El spune că lucrează, dar poate

că este la plajă, nu ştiu unde… Pe când el ştie foarte bine că eu sunt acasă pentru că e prea cald. Eu nu pot ieşi, nu mă pot îmbrăca aşa cum aş dori. De ce mi s-a întâmplat aşa ceva? Ce I-am făcut bunului Dumnezeu? Ce am făcut pe pământ?

Plângeam pe coridor. Nu mai ştiam unde sunt. M-am întors în apartament ca să închid fereastra, apoi am ieşit în hol în faţa cutiilor de scrisori, ca să aştept fetele. Apoi, nu-mi mai amintesc nimic, până la spital.

Am căzut leşinată din cauza medicamentelor. Mi s-a făcut o spălătură stomacală şi medicul m-a ţinut sub observaţie. A două zi, m-am trezit la spitalul de psihiatrie. Am văzut o doamnă doctor psihiatru, o femeie foarte amabilă. A intrat în cameră.

— Bună ziua, doamnă.

— Bună ziua, doctore.

Voiam să îi zâmbesc politicos, dar am izbucnit în lacrimi de îndată. Mi-a dat să înghit un calmant şi s-a aşezat lângă mine.

— Povestiţi-mi cum s-a întâmplat, de ce aţi luat comprimatele acelea. De ce aţi vrut să vă sinucideri?

I-am explicat cum e cu soarele, cu piscina, cu focul, cicatricele, dorinţa de a muri şi am reînceput să plâng. Nu reuşeam să înţeleg ce se produsese în mintea mea. Piscina, stupida piscină, ea să fi declanşat total? Voiam să mor din cauza unei piscine?

— Ştiţi că este a doua oară când scăpaţi din ghearele morţii? Mai întâi cumnatul, iar acum dumneavoastră. Găsesc că e cam mult şi, dacă nu ne ocupăm de dumneavoastră, s-ar putea să se repete. Dar eu sunt aici ca să vă ajut, da?

Am urmat o terapie timp de o lună şi apoi m-a trimis la un alt psihiatru, o dată pe săptămână, miercurea. Era pentru prima oară în viaţa mea, de la foc încoace, că puteam vorbi în faţa cuiva care nu era acolo decât ca să mă asculte vorbind despre

părinţii mei, despre nenorocirea mea, despre Maruan… Nu era deloc uşor pentru mine. În unele momente îmi venea să las total baltă, dar mă forţam pentru că ştiam că, de câte ori ieşeam de acolo mă simţeam bine.

De la un timp, am găsit-o prea autoritară. Simţeam că voia să-mi impună un drum de urmat. Ca şi când mi-ar fi zis să mă întorc la mine acasă prin dreapta, când eu ştiam foarte bine că puteam să ajung într-acolo şi prin stânga…

Mi-am spus: „Măi, să fie! Ea mă dirijează, dar nu e mama mea”. Începând chiar cu obligaţia mea de a mă duce la consultaţie în fiecare miercuri. Aş fi vrut să merg când doream sau când simţeam nevoia. Aş mai fi vrut ca ea să-mi pună întrebări, să-mi vorbească, să mă privească în ochi. Să nu vorbesc la pereţi, în vreme ce ea scria.

Timp de un an, am rezistat tentaţiei de a fugi. Şi am înţeles că nu eram realistă, că voind să mor negam existenţa celor două fiice ale mele. Eram egoistă să mă gândesc numai la mine, să vreau să plec fără să-mi pese de rest. E chiar nostim să spui „vreau să mor…” Dar ceilalţi?

Mă simt mai bine, dar uneori este foarte penibil. Mă apucă atunci când nu mă aştept. Mai ales vara. O să ne mutăm departe de piscină. Casa noastră va fi pe marginea şoselei, dar vara va veni întotdeauna. La munte sau în deşert, va fi totuşi vară.

Uneori îmi spun: „Doamne, mi-ar plăcea să nu mă mai scol mâine dimineaţă, mi-ar plăcea să mor şi să nu mai sufăr”.

Am alături de mine familia, prieteni, fac mari eforturi.

Dar mi-e ruşine de mine însămi. Dacă aş fi fost arsă într-un accident sau paralizată, mi-aş privi cicatricele altfel. Ar fi destinul, nimeni n-ar fi răspunzător, nici chiar eu.

Dar mi-a dat foc cumnatul meu şi aceasta era voinţa tatălui meu şi a mamei mele. Nu este destinul sau fatalitatea care m-a făcut aşa cum sunt. Ceea ce doare cel mai mult este că ei m-au privat de pielea mea, de mine însămi, nu pentru o lună, un an sau zece, ci pentru toată viaţa.

Şi asta revine din timp în timp. Era un western cu multe încăierări şi cai. Doi bărbaţi se băteau într-un grajd. Unul din ei, din răutate, a aprins un chibrit şi l-a aruncat în fin între picioarele adversarului său care a luat foc şi a început să fugă cu focul pe el. Am început să ţip, să scuip ce mâncam. Parcă eram nebună! Antonio mi-a spus:

— Dar nu, draga mea, este filmul, aşa e în film.

Şi a închis televizorul. M-a luat în braţe ca să mă liniştească, repetându-mi:

— Draga mea, este televiziune. Nu este cu adevărat, este cinematografie!

Dar eu eram cu mult timp în urmă, alergam cu focul pe mine. N-am dormit toată noaptea. Am aşa o groază de foc, încât cea mai mică flacăra mă crispează. Îl supraveghez pe Antonio când îşi aprinde o ţigară, aştept să se stingă chibritul sau ca flacăra brichetei să dispară. Din cauza aceasta, nu mă uit prea mult la televizor. Mi-e teama să nu văd pe cineva sau ceva care arde. Fetele mele sunt atente. De îndată ce observă ceva ce m-ar putea şoca, ele închid televizorul. Nu vreau ca ele să aprindă o lumânare. Totul în casă este electric. Nu vreau să văd foc la bucătărie şi nici în alta parte. Dar într-o zi, cineva s-a jucat cu chibrituri în faţa mea, râzând, spre a face o demonstraţie. Îşi pusese alcool pe un deget şi l-a aprins. Pielea nu ardea. Era în joacă.

M-am ridicat, cuprinsă în acelaşi timp de spaimă şi de furie:

— Fă asta în altă parte! Eu am fost arsă. Nu ştii ce înseamnă!

Un foc într-un şemineu nu-mi produce teamă, cu condiţia să nu mă apropii prea mult. Apa nu mă

deranjează cu condiţia să fie călduţă. Mi-e frică de tot ce e cald. Focul, apa caldă, cuptorul, plitele, caserolele, cafetierele atunci când sunt aprinse, televizorul care poate lua foc, prizele electrice rău plasate, aspiratorul, ţigările uitate, totul… Tot ce se poate întâmpla din cauza focului. În cele din urmă, fiicele mele sunt terorizate din cauza mea. Pentru că nu este normal ca o fată de paisprezece ani să nu poată aprinde o plită electrică din cauza mea. Dacă nu sunt acolo, nu vreau ca ele să folosească vreodată cuptorul, să pună apă la fiert pentru paste sau pentru ceai. Trebuie să fiu acolo, lângă ele, atentă, cu nervii încordaţi pentru a fi sigură că l-am stins cu mâna mea. Nu e zi în care să mă culc fără să fi verificat plitele electrice.

Trăiesc cu această frică, zi şi noapte. Ştiu că le îngreunez viaţa celorlalţi. Că soţul meu e răbdător, dar i se urăşte uneori de o teroare fără motiv. Că fetele mele ar trebui să poată ţine în mână o caserolă fără ca eu să tremur. Va trebui neapărat ca ele să poată face acest lucru într-o zi.

O altă frică m-a cuprins spre patruzeci de ani.

Ideea că Maruan devenise un bărbat în toată firea, că eu nu-l mai văzusem de douăzeci de ani, că ştia că sunt măritată şi că avea două surori, undeva. Dar Laetiţia şi Nadia, ele nu ştiau că au un frate.

Această minciună era o povară despre care nu vorbeam cu nimeni. Antonio ştia de existenţa lui încă de la început, dar nu vorbeam niciodată despre aceasta. Jacqueline ştia, dar îmi respecta minciuna. Ea îmi ceruse să particip la conferinţe, spre a vorbi despre crima de onoare în faţa altor femei. Jacqueline îşi continua munca, pleca în misiune şi revenea uneori victorioasă, alteori cu mâinile goale. Eram datoare să povestesc viaţa mea de femeie arsă, să depun mărturie în calitate de supravieţuitoare. Eram, practic, singura care puteam să o fac după toţi aceşti ani.

Şi continuam să mint, să nu dezvălui existenţa lui Maruan, convingându-mă că astfel încă îmi mai protejam copilul de aceasta oroare. Dar el era aproape un bărbat. Marea întrebare era de a şti dacă îmi prezervam mai curând ruşinea personală, vinovăţia de a-l fi dat spre adopţie sau pe Maruan însuşi.

Mi-a trebuit un timp până să înţeleg că toate se leagă. În satul meu, nu exista psihiatru, femeile nu-şi pun asemenea întrebări. Suntem vinovate numai că suntem femei.

Fetele mele au crescut, întrebările cu „de ce, manii?" au devenit crude.

— Dar de ce te-au ars, mamă?

— Pentru că voiam să mă mărit cu un băiat pe care îl alesesem şi pentru că aşteptam un copil.

— Şi copilul, ce a devenit? Unde este?

Rămăsese acolo, într-un orfelinat. N-am putut să le spun altceva.

MARTOR SUPRAVIEŢUITOR

Jacqueline mi-a cerut, aşadar, sa depun mărturie în numele asociaţiei Surgir. A aşteptat să fiu în stare să o fac, din punct de vedere emoţional, după depresia care mă desfiinţase brusc, atunci când am reuşit să-mi construiesc o viaţă normală, când m-au integrat în noua mea ţară, cu un loc de muncă, un soţ, copii şi siguranţă. Eram mai bine, dar mă simţeam încă fragilă, în faţa acelui public de femei europene. Urma să le vorbesc despre o lume total diferită, despre o cruzime inexplicabilă.

Am povestit istoria mea în faţa acestor femei, fiind aşezată pe o estradă, la o măsuţă, cu un microfon. Jacqueline era lângă mine. M-am avântat reluând totul de la început. Mi s-au pus întrebări: „De ce v-a dat foc?… Aţi făcut ceva rău?… V-a dat foc numai pentru că aţi vorbit cu un bărbat?”

Nu spun niciodată că aşteptam un copil. Mai întâi pentru că, însărcinată sau nu, e de-ajuns o bârfă prin sat sau un denunţ, pentru ca pedeapsa să fie aceeaşi. Jacqueline ştie asta. Dar mai ales, pentru a-l cruţa pe fiul meu, care nu ştie nimic din trecutul meu şi al său. Nu le spun adevăratul meu nume, anonimatul este o măsură de siguranţă. Jacqueline cunoaşte cazuri când familia a reuşit să regăsească o fiică la mii de kilometri distanţă şi să o asasineze.

O femeie din public s-a ridicat:

— Suad, chipul tău e frumos, unde sunt cicatricele?

— Doamnă, înţeleg foarte bine de ce îmi puneţi aceasta întrebare, mă aşteptam. Vă voi arăta unde sunt cicatricele.

M-am ridicat, de faţă cu toată lumea şi mi-am desfăcut cămaşa. Avea decolteu şi mâneci scurte. Mi-am arătat braţele, mi-am arătat spatele. Şi femeia aceea a început să plângă. Cei câţiva

bărbaţi prezenţi se simţeau stânjeniţi. Le era milă de mine.

În momentul când mă dau în spectacol, am impresia că sunt un fel de monstru, de clovn de bâlci. Dar lucrul acesta nu mă deranjează atât de mult în cadrul unei mărturii, pentru că e important pentru cei care asistă. Trebuie să-i fac să înţeleagă că sunt o supravieţuitoare. Eram pe moarte atunci când Jacqueline a ajuns în spitalul acela. Eu îi datorez viaţa, iar opera pe care se străduie să o continue cu Surgir are nevoie de un martor viu pentru a sensibiliza publicul la crima de onoare. Cei mai mulţi dintre oameni o ignoră. Pur şi simplu pentru că supravieţuitoarele sunt rare în lume. Şi pentru că, pentru siguranţa lor, ele nu au voie să se expună. Ele au scăpat de crima de onoare graţie asociaţiei, în mai multe ţări. Nu sunt numai Iordania sau Cisiordania, ci tot Orientul Mijlociu, India, Pakistanul…

Această parte a mărturiei îi revine lui Jacqueline. Ea este aceea care explică şi le spune că este imperativ să se ia măsuri de siguranţă pentru toate aceste femei.

În momentul primei mele mărturii, sunt în Europa de cincisprezece ani. Viaţa mea s-a schimbat cu desăvârşire, eu pot să-mi asum riscul pe care ele nu pot încă să şi-l asume. Întrebările personale se poartă apoi asupra noii mele vieţi, dar mai ales asupra condiţiei femeii în ţara mea. Un bărbat mi-a pus aceasta întrebare.

Eu, care adeseori am dificultăţi în a găsi cuvântul potrivit când e vorba despre propria viaţă plină de necazuri, mă ambalez de îndată ce este vorba despre alţii şi nu mai pot fi oprită.

— Domnule, o femeie acolo nu are, practic, viaţă. Multe fete sunt bătute, maltratate, sugrumate, arse, omorâte. Pentru noi, acolo, este absolut normal. Mama mea a vrut să mă otrăvească pentru „a încheia” opera cumnatului meu, şi pentru ea lucrul asta era normal, făcea

parte din lumea ei. Aceasta este viaţa normală pentru noi, femeile. Eşti ciomăgită, e normal. Eşti arsă, e normal, eşti sugrumată, e normal, eşti maltratată, e normal. Vaca şi oile, cum spunea tatăl meu, sunt mai bine tratate decât femeile. Dacă nu vrei să mori, trebuie să taci, să te supui, să te târăşti, să te măriţi virgină şi să naşti băieţi. Dacă n-aş fi întâlnit un anumit bărbat în drumul meu, asta e viaţa pe care aş fi avut-o. Copiii mei ar fi trăit ca şi mine, strănepoţii mei ca şi copiii mei. Dacă aş fi trăit acolo, aş fi devenit normală, ca şi mama mea care şi-a înăbuşit propriii copii. Poate că mi-aş fi omorât fiica. Poate că aş fi lăsat să fie arsă. Acum găsesc că este monstruos! Dar dacă aş fi rămas acolo, aş fi făcut la fel! Când eram în spital, acolo, pe moarte, încă mai credeam că aşa este normal. Dar când am venit în Europa, am înţeles, la vârsta de douăzeci şi cinci de ani, tot ascultând ce vorbeau oamenii în jurul meu, că există ţâri unde nu se ard femeile, unde fetele sunt acceptate la fel ca şi băieţii. Pentru mine lumea se oprea la marginea satului meu. Satul meu era minunat, era lumea întreagă până la târg. Dincolo de târg nu mai era normal, pentru că fetele se machiau, purtau rochii scurte şi decoltate. Ele erau cele care nu erau normale. Familia mea era! Noi eram pure ca lâna oilor, iar ceilalţi, cum treceai dincolo de târg, erau impuri!

— Fetele nu aveau dreptul să meargă la şcoală, de ce?

— Pentru ca să nu cunoască lumea. Cei mai importanţi erau părinţii noştri. Trebuie să faci ceea ce spun ei. Cunoaşterea, legea, educaţia veneau numai de la ei. Pentru acest motiv nu există şcoală pentru noi. Pentru ca să nu luăm autobuzul, să nu ne îmbrăcăm altfel, cu un abonament în mână, pentru a nu învăţa să scriem şi să citim, asta e un lucru prea inteligent, nu e bun pentru o fată! Fratele meu era singurul şi nepreţuitul băiat în mijlocul fetelor, îmbrăcat ca pe aici, în oraş,

mergea la frizer, la şcoală, la cinema, ieşea de ce? Pentru că avea un „ciucuraş” între picioare. A avut noroc, a avut doi băieţi, dar în cele din urmă nu el e cel care a avut cel mai mare noroc, ci fiicele sale. Ele au avut norocul imens de a nu se fi născut!

Fundaţia Surgir, Jacqueline, încearcă să le salveze pe aceste fete. Dar nu este uşor. Noi stăm aici cu braţele încrucişate. Eu vă vorbesc şi voi mă ascultaţi. Dar ele, acolo, suferă! Acesta este motivul pentru care depun mărturie pentru Surgir, despre crimele de onoare, pentru că ele continuă! Sunt vie şi sunt pe picioare graţie bunului Dumnezeu, graţie lui Edmond Kaiser şi Jacquelinei. Surgir înseamnă curaj, înseamnă să munceşti mult pentru a le ajuta pe aceste fete. Eu îi admir. Nu ştiu cum fac. Eu aş prefera să aduc hrană şi îmbrăcăminte pentru refugiaţi, pentru bolnavi, în loc să fac munca lor. Trebuie să te fereşti de toată lumea. Poţi să te adresezi unei femei care are un aer amabil şi care te va denunţa pentru că tu vrei să dai o mână de ajutor, iar ea nu e de acord. Jacqueline ajunge într-o ţară, este obligată să se comporte ca ei, să mănânce ca ei, să meargă şi să vorbească aşa ca ei… Ea trebuie să se contopească în acea lume, spre a rămâne anonimă.

— Mulţumesc, doamnă!

La început eram stânjenită, nu ştiam cum trebuie să vorbesc, acum Jacqueline era forţată să mă oprească!

Să vorbesc în faţa unui public, direct, nu mă incomoda prea mult. Dar de radio mi-a fost teamă, din cauza anturajului meu, a relaţiilor de la muncă, de fiicele mele, care ştiau, dar nu totul. Ele aveau aproximativ zece ani şi opt ani, aveau colege de şcoală, voiam să le cer să fie discrete dacă li se puneau întrebări.

— Ah, super, mi-ar plăcea mult să vin cu tine!

Aceasta reacţie a Laetiţiei era, în acelaşi timp reconfortantă, dar şi puţin neliniştitoare. Mama

vorbeşte la radio, e super. Mi-am dat seama că ele nu înţeleg miza acestei mărturii şi că în afară de cicatrice ele nu ştiau aproape nimic despre viaţa mea. Într-o zi sau alta, când ele vor fi mai mari, va trebui să le spun totul şi asta mă îmbolnăvea dinainte.

Era prima oară când vorbeam unei audienţe atât de largi.

Fetele mele au aflat deci prin această emisiune o nouă latură a poveştii mele. După ce a ascultat emisiunea, Laetiţia a avut o reacţie foarte violentă.

— Tu te îmbraci imediat, mamă, îţi iei valiza, mergem la aeroport şi ne ducem acolo, în satul tău. O să le fac acelaşi lucru. O să-i ardem! O să luam cu noi chibrituri şi îi vom arde, aşa cum ţi-au făcut ei ţie! Nu pot să te văd aşa…

Ea a fost sub supravegherea unui psiholog timp de şase luni, dar într-o zi mi-a declarat:

— Ştii, mama, tu eşti psihologa mea. Am noroc că vorbesc cu tine despre toate, de la A la Z. Tu îmi răspunzi la toate întrebările pe care ţi le pun. Deci, nu mai vreau să merg la psiholog.

N-am vrut s-o forţez. Am telefonat medicului şi am făcut bilanţul împreună. El gândea că ar mai fi avut nevoie de câteva şedinţe suplimentare, dar că pentru moment nu trebuie să o forţăm.

— Dar dacă vedeţi în continuare că ea nu se simte bine, că nu vorbeşte cu uşurinţă, că face o depresie, aş dori să mi-o readuceţi.

Mă tem că povestea vieţii mele le va apăsa greu în viitor. Ele se tem pentru mine şi eu pentru ele. Am aşteptat să fie destul de coapte la minte ca să înţeleagă tot ce nu le spusesem încă: viaţa mea de dinainte, în amănunt, bărbatul pe care îl voiam ca soţ, tatăl lui Maruan. Mă tem de aceste dezvăluiri mai mult decât de toate mărturiile ce mi s-ar putea cere. Va trebui, de asemenea, să le ajut să nu urască ţara de unde vin eu, şi care este pe jumătate şi a lor. Ele sunt într-o totală ignoranţă faţă de ceea

ce se petrece acolo. Cum să le împiedic să nutrească ură pentru bărbaţii din această ţară?

Pământul e frumos acolo, dar oamenii sunt răi.

În Cisiordania, sunt femei care se luptă pentru a obţine o lege care să nu fie cea a bărbaţilor. Dar bărbaţii sunt cei care votează legile.

Există în anumite ţări, în acest moment, femei care sunt în închisoare. Este singurul mijloc de a le pune la adăpost şi de a evita să fie omorâte. Nici în închisoare, ele nu sunt în totală siguranţă. Dar bărbaţii care vor să le omoare, ei sunt în libertate. Legea nu-i pedepseşte deloc sau aşa de puţin, încât ei au foarte repede mâinile libere pentru a spinteca, a arde, a-şi răzbuna pretinsa lor onoare.

Şi dacă cineva se prezintă într-un sat, într-un cartier pentru a-i împiedica să facă rău, chiar dacă ar fi înarmat cu o mitralieră, vor fi zece pe urmele lui dacă e singur, o sută dacă ei au venit zece! Dacă un judecător l-ar condamna pe un bărbat pentru crimă de onoare, ca pe un simplu asasin, acel judecător n-ar mai putea niciodată ieşi pe stradă, n-ar mai putea trăi într-un sat, ar trebui să fugă de ruşine pentru a fi pedepsit un „erou”.

Mă întreb ce o fi devenit cumnatul meu. Oare o fi stat la închisoare măcar câteva zile? Mama mea îmi vorbise de poliţie, de neplăcerile pe care le-ar putea avea fratele meu dacă eu nu muream. De ce poliţia nu a venit să mă vadă? Victima eram eu, arsă de gradul trei.

Cu ani în urmă, am întâlnit fete care veneau de departe, ca şi mine. Sunt ţinute ascunse. O tânără care nu mai avea picioare a fost agresată de doi vecini care au legat-o şi au aruncat-o sub tren. O alta pe care tatăl şi cu fratele ei au vrut să o masacreze cu lovituri de cuţit şi pe care au aruncat-o într-o pubelă. O alta pe care mama şi fraţii ei au aruncat-o pe fereastră: este paralizată.

Şi celelalte despre care nu se vorbeşte, cele care au fost găsite prea târziu, moarte. Cele care au reuşit să fugă, dar au fost prinse, în străinătate,

moarte. Cele care au putut scăpa la timp şi se ascund, cu sau fără copii, virgine sau mame.

N-am întâlnit o femeie arsă ca mine: ele nu au supravieţuit. Iar eu mă ascund şi acum, nu-mi pot spune numele, nu-mi pot arăta chipul. Nu pot decât să vorbesc, este singura armă care îmi mai rămâne.

JACQUELINE

Rolul meu, în prezent şi în anii care vor urma este de a continua să salvez alte Suad. Va dura mult, va fi complicat, anevoios şi necesită bani, ca întotdeauna. Fundaţia noastră se numeşte Surgir[3] pentru că trebuie să te iveşti la momentul potrivit pentru a le ajuta pe aceste femei să scape de la moarte. Noi lucrăm oriunde în lume, în Afganistan, ca şi în Maroc sau în Ciad. Peste tot unde putem interveni de urgenţă. O urgenţă care înaintează lent! Se anunţă că sunt înregistrate peste şase mii de cazuri de crimă de onoare pe an şi îndărătul acestei cifre se ascund toate sinuciderile, accidentele care nu sunt contabilizate…

În anumite ţări, femeile sunt trimise la închisoare atunci când au curajul să se plângă, pentru a putea fi protejate. Unele stau acolo de cincisprezece ani. Fiindcă singurele persoane care le pot scoate de acolo sunt tatăl sau fratele, adică tocmai cei care vor să le asasineze. Atunci, dacă un tată cere eliberarea fiicei sale, este evident că guvernul nu acceptă! Există una sau două care, după câte ştiu eu, au ieşit totuşi; ele au fost omorâte după aceea.

În Iordania – şi nu e decât un exemplu – există o lege care spune că în majoritatea ţărilor: orice omor, crimă de drept comun trebuie pedepsită cu mulţi ani de închisoare. Dar pe lângă această lege, doua mici articole 97 şi 98 precizează că judecătorii trebuie să fie indulgenţi faţă de autorii unor crime de onoare. Pedeapsa este în general de la şase luni la doi ani de închisoare. Cei condamnaţi, uneori consideraţi eroi, nu o execută în întregime. Asociaţii locale luptă pentru ca aceste articole să fie abrogate. Alte articole au fost abrogate, dar nu 97 şi 98.

Noi colaborăm cu asociaţii de femei, pe plan local, asociaţii care de mai mulţi ani încoace au

pus în mişcare programe de prevenire a violenţei şi de însoţire a femeilor victime ale violenţei. Munca lor este anevoioasă şi adeseori contracarată de ireductibil… Dar, pas cu pas, lucrurile progresează. Femeile din Iran au progresat pe tărâmul drepturilor civice. Cele din Orientul Mijlociu au aflat că există în ţările lor legi care le privesc şi le acordă drepturi. Parlamentele sunt sesizate, anumite articole sunt amendate.

Puţin câte puţin, autorităţile recunosc aceste crime. Statisticile sunt publicate oficial în rapoartele Comisiei Drepturilor Omului din Pakistan. În Orientul Mijlociu medicina legală din multe ţări informează asupra numărului de cazuri cunoscute, iar asociaţiile locale anchetează cazurile de violenţă şi fac cercetări asupra raţiunilor istorice şi actuale ale păstrării acestor cutume arhaice.

Fie în Pakistan, care înregistrează numărul cel mai important de tinere fete şi de femei omorâte, fie în Orientul Mijlociu sau în Turcia, esenţial este de a face să regreseze aceste cutume care se propagă orbeşte.

Într-un trecut recent, autorităţi precum sunt regele Hussein sau prinţul Hasan s-au pronunţat deschis împotriva acestor crime care, spuneau ei, „nu sunt crime de onoare, ci de dezonoare”. Imami şi prelaţi creştini explică fără încetare că, în realitate, „crima de onoare” este total străină atât Coranului, cât şi Evangheliei.

Noi nu ne pierdem curajul şi perseverenţa. Surgir şi-a luat obiceiul să bată la toate porţile, chiar dacă uneori ele i se închid în nas. Uneori – asta funcţionează.

FIUL MEU

Laetiţia şi Nadia erau încă mici, când am revenit în vizită la familia mea adoptivă pentru prima oară de când eu i-l „abandonasem" pe Maruan. Mă temeam de reacţiile fiului meu faţă de cele două surori mai mici. El păşea în adolescenţă, eu îmi construisem o altă viaţă fără el şi nu ştiam dacă îşi va mai aduce aminte de mine, dacă îmi va purta pică sau se va dezinteresa de noi. De câte ori telefonam pentru a preveni vizita mea şi neliniştile mele, mi se răspundea: „Nu, nu, nu sunt probleme, Maruan este la curent, poţi veni".

Dar adeseori el nu era acolo. Întrebam de el şi mă asigurau de fiecare dată că-i mergea bine. Eu l-am văzut de trei ori în douăzeci de ani. Şi mă simţeam rău de fiecare dată. Plângeam când mă întorceam acasă. Cele două fete ale mele treceau pe stradă pe lângă fratele lor fără să ştie cine e, în vreme ce el era la curent. El nu se manifesta în niciun fel, nu reclama nimic, iar eu tăceam. Erau vizite care îmi puneau nervii la încercare. Nu puteam să-i vorbesc, nu aveam forţă pentru aşa ceva. Ultima oară, Antonio mi-a spus:

— Cred că ar fi mai bine să nu te mai duci acolo. Plângi tot timpul, cazi în depresie, asta nu foloseşte la nimic. El are viaţa lui, părinţi, o familie, prieteni… Lasă-l în pace! Într-o zi, mai târziu, o să-i explici dacă ţi-o va cere!

Mă simţeam mereu vinovată, refuzam să revin asupra trecutului, cu atât mai mult cu cât nimeni nu ştia că avusesem un fiu, în afară de Jacqueline şi de soţul meu. Mai era el fiul meu? Nu voiam o dramă de familie, era prea mult.

Ultima oară când l-am văzut avea în jur de cincisprezece ani. El s-a şi jucat la un moment dat cu surorile lui… Schimbul dintre noi s-a limitat la câteva cuvinte de o tristă banalitate.

— Bună ziua, cum îţi merge?

— Bine, dar ţie?

Au trecut aproape zece ani. Credeam că m-a uitat, că nu mai existam în viaţa lui de bărbat adult. Ştiam că lucrează, că trăia într-o garsonieră cu o prietenă, ca toţi tinerii de vârsta lui.

Laetiţia avea treisprezece ani, Nadia, doisprezece. Mă consacram educaţiei lor şi mă convingeam că îmi făcusem datoria. În momentele de deprimare, în mod egoist, îmi spuneam că, pentru a continua să supravieţuiesc, era mai bine să uit. Îi invidiam pe oamenii fericiţi, cei care nu au avut nenorociri în copilărie, care nu au secrete, nu au o viaţă dublă. Ceea ce pot spune este că doream să îngrop viaţa mea dintâi, cu toată puterea, ca să pot fi ca ei. Dar de fiecare dată când participam la o conferinţă, când trebuia să povestesc acea viaţă de coşmar, fericirea aceea se cutremura din temelie, ca o casă prost construită. Antonio o vedea bine şi Jacqueline, de asemenea. Eram fragilă, dar simulam că nu sunt.

Într-o zi Jacqueline îmi spune:

— Ai putea să faci un serviciu altor femei dacă am scrie o carte despre viaţa ta.

— O carte? Dar eu de-abia ştiu să scriu…

— Dar ştii să vorbeşti…

Nu ştiam că puteai „să vorbeşti” o carte. O carte este un lucru atât de important… Din nefericire, eu nu fac parte dintre cei care citesc cărţi. Fetele mele citesc. Antonio poate să citească. Eu prefer ziarul de dimineaţă. Eram atât de impresionată de ideea unei cărţi, eu – subiectul unei cărţi, că ea mi-a pătruns în minte. De mai multe luni, văzându-mi fetele crescând, îmi spuneam că într-o zi va trebui să le spun mai mult. Dacă toate acestea ar fi fost scrise într-o carte o dată pentru totdeauna, ar fi mai puţin angoasant pentru mine decât să le înfrunt singură pe fiicele mele.

Până în prezent, nu le povestisem decât puţin câte puţin, esenţialul pentru a le explica aspectul meu fizic. Dar într-o zi sau alta, ele vor dori să

înţeleagă totul şi întrebările care urmau să vină ar fi fost tot atâtea lovituri de cuţit în sufletul meu.

Nu mă simţeam încă în stare să scotocesc în memorie, în căutarea restului. Tot voind să uiţi, ajungi să uiţi de-a binelea. Psihiatrul îmi explicase că este normal, având în vedere şocul şi suferinţa datorate lipsei de îngrijire medicală. Dar cel mai grav lucru era Maruan. Trăiam, de multă vreme, într-o minciună protectoare. Şi trăiam rău.

Dacă acceptam să mă povestesc într-o carte, trebuia să vorbesc despre el. Aveam oare dreptul? Am spus nu. Mi-era prea frică. Siguranţa mea şi a lui erau în cauză, în egală măsură. O carte circulă peste tot în lume. Şi dacă familia mea m-ar regăsi? Şi dacă i-ar face un rău lui Maruan? Erau în stare de orice. Pe de altă parte îmi doream o carte. Mi se întâmpla prea adeseori să visez cu ochii deschişi la o răzbunare imposibilă. Mă vedeam întorcându-mă acolo, bine ascunsă şi protejată până când îl regăsesc pe fratele meu. Era ca un film ce se derula în mintea mea.

Ajungeam în faţa casei şi spuneam:

„Îţi mai aduci aminte de mine, Assad? Vezi, trăiesc! Priveşte bine cicatricele mele. Este cumnatul tău Hussein care mi-a dat foc, dar, iată, sunt aici!”

„Îţi mai aminteşti de sora mea Hanan? Ce ai făcut cu ea? Ai dat-o la câini? Dar nevasta ta, e bine? De ce mi-au dat foc în ziua în care ea a născut băieţii? Eram însărcinată, trebuia să-l ardă şi pe fiul meu? Explică-mi de ce n-ai făcut nimic ca să mă ajuţi, tu, singurul meu frate de sânge?”

„Ţi-l prezint pe fiul meu Maruan! S-a născut cu două luni mai devreme la spitalul din oraş, dar este mare şi frumos şi trăieşte! Priveşte-l!”

„Şi Hussein? A îmbătrânit sau poate a şi murit? Sper că mai este încă printre noi, dar orb sau paralizat, ca să mă poată vedea vie în faţa lui. Sper că suferă tot atât de mult cât am suferit eu!”

„Dar tata şi mama? Au murit? Spune-mi unde sunt înmormântaţi ca să mă duc să le blestem mormântul!”

Am adeseori acest vis de răzbunare. El mă face violentă ca şi ei. Am poftă să ucid, ca şi ei! Ei mă cred moartă, toţi, şi eu aş dori atât de mult să mă vadă în viaţă!

Timp de aproape un an, am zis nu cărţii dacă nu se putea să-l las pe fiul meu în afara acestei povestiri. Şi Jacqueline mi-a respectat hotărârea. Era păcat, dar ea înţelegea.

Nu doream să fac o carte care să vorbească despre mine fără a pomeni despre el şi nu ajungeam să mă decid la o confruntare cu Maruan pentru a rezolva problema. Viaţa continua, eu eram demoralizată şi-mi tot spuneam: „Fă-o! Nu, nu o face!” Cum să-l abordez pe Maruan? Îi voi telefona într-o bună zi, aşa, fără a-l preveni, după trecerea atâtor ani, şi să-i spun: „Maruan, trebuie să stăm de vorbă?”

Cum să mă prezint? Mama? Ce-o să fac în prezenţa lui? Să-i strâng mâna? Să-l îmbrăţişez? Şi dacă m-a uitat? El are acest drept, pentru că eu însămi l-am „uitat…”

Jacqueline m-a făcut să reflectez la un lucru care mă chinuia şi mai mult.

— Ce s-ar întâmpla dacă Maruan ar întâlni-o într-o zi pe una din surorile lui, iar ea nu ar şti că el este fratele ei? Dacă s-ar îndrăgosti de el şi ţi l-ar aduce acasă, ce ai face?

Nu mă gândisem niciodată la aşa ceva. Ne separau numai douăzeci de kilometri. Laetiţia urma să împlinească paisprezece ani, în curând va veni vremea amicilor… Nadia ar urma… douăzeci de kilometri, e o nimica toată. Lumea e mică. În ciuda acestui pericol incert, dar oricând posibil, nu reuşeam să mă hotărăsc. A trecut astfel un an.

În cele din urmă, lucrurile s-au aranjat de la sine. Maruan a telefonat acasă. Eu eram la serviciu

şi a fost Nadia cea care i-a răspuns. El a spus simplu:

— O cunosc pe mama ta, am fost împreună în aceeaşi familie care ne-a găzduit. Poţi să o rogi să mă cheme?

Când am revenit acasă, Nadia nu mai găsea hârtia pe care notase numărul de telefon. Căuta peste tot, eu mă enervam. S-ar fi zis că destinul nu voia să restabilesc legătura cu Maruan. Nu ştiam unde locuia şi unde lucra în prezent. I-aş fi putut telefona tatălui său adoptiv pentru a mă informa, dar nu aveam curajul. Eram laşă şi mă detestam pentru asta. Era mai uşor să lucreze destinul decât să mă privesc în oglindă. Tot el a sunat din nou, într-o joi. El e cel care a spus „Trebuie să stăm de vorbă!" Şi ne-am dat întâlnire pentru a doua zi la prânz. Urma să-l înfrunt pe fiul meu, ştiam ce mă aşteaptă. În mare, întrebarea va fi: „De ce am fost adoptat când aveam cinci ani? De ce nu m-ai păstrat? Explică-mi!"

Voiam să mă fac frumoasă. M-am dus la coafor, m-am machiat, eram îmbrăcată simplu, blugi, bascheţi şi bluză roşie cu mâneci lungi şi guler închis. Întâlnirea era stabilită pentru ora douăsprezece fix, în faţa unui restaurant din oraş.

Strada este strâmtă. El vine dinspre centrul oraşului, iar eu dinspre gară, nu puteam rata întâlnirea. L-aş fi recunoscut dintr-o mie. Îl văd de departe venind; cu un sac sport verde. În mintea mea, era încă un adolescent, dar iată, era un bărbat în toată firea, care îmi zâmbea. Picioarele nu mă mai ţin, mâinile încep să-mi tremure, iar inima îmi zvâcneşte, ca şi când l-aş întâlni pe bărbatul vieţii mele. E o întâlnire de dragoste. Este înalt, se apleacă mult ca să mă îmbrăţişeze foarte simplu, ca şi când m-ar fi părăsit în ajun, iar eu îi întorc săratul.

— Ai făcut bine că m-ai sunat.

— Te-am sunat şi acum cincisprezece zile şi apoi cum tu nu mă sunai, mi-am spus: „Asta e, ea

nu vrea să mă vadă…”

Am negat şi i-am explicat că Nadia pierduse numărul.

— Daca nu te-aş fi rechemat ieri, tu m-ai fi sunat?

— Nu ştiu, nu cred, nu. Nu îndrăzneam din cauza părinţilor tai… ştiu că mama a murit…

— Da, tata e singur acum, dar merge… iar tu…

Nu ştie cum să mi se adreseze. Obişnuinţa pe care mi-am făcut-o la început de a numi familia mea de găzduire „tata” şi „mama” nu uşurează situaţia. Cine e mama?

Mă avânt:

— Ştii, Maruan, poţi să-mi spui mamă, poţi să-mi spui Suad, poţi să-mi spui „aia mică” sau „aia mare”, poţi să-mi spui cum îţi vine. Şi dacă vrea Dumnezeu, vom face cunoştinţă imediat.

— De acord. Vom lua masa şi vom discuta.

Ne aşezăm la masă, eu îl devorez din ochi.

Seamănă cu tatăl lui. Aceeaşi siluetă, acelaşi mers grăbit, aceeaşi privire, şi cu toate astea este diferit. În cele din urmă, seamănă puţin cu fratele meu… dar calm, cu trăsăturile mai dulci. Are aerul că ia viaţa aşa cum vine, fără multe complicaţii, este simplu şi direct.

— Explică-mi cum ai fost arsă.

— Nu ştii, Maruan?

— Nu, nimeni nu mi-a spus vreodată.

Îi explic şi, pe măsură ce vorbesc, îi văd privirea schimbându-se. Când îi vorbesc despre focul aprins pe mine, pune jos ţigara pe care voia să şi-o aprindă.

— Erai însărcinată cu mine?

— Da, te purtam în pântece. Am născut singură. Nu te-am simţit din cauza arsurilor. Te-am văzut, erai între picioarele mele, asta e tot. Apoi, ai dispărut. Pe urmă, Jacqueline a venit să te caute pentru a te lua cu mine în avion. Am trăit nouă luni împreună la spital şi apoi am fost încredinţaţi tatei şi mamei.

— Şi atunci, arsurile tale sunt din cauza mea?

— Nu, nu sunt din cauza ta! Nu, niciodată! Din nefericire, acesta este obiceiul la noi. În aceste ţări, bărbaţii impun legea lor. Răspunzători sunt părinţii mei, cumnatul meu, dar tu în niciun caz!

Se uită la cicatricele mele, la urechi, la gât, pune mâna pe braţul meu, cu blândeţe. Simt că el ghiceşte restul, dar nu cere să vadă. Oare se teme să o ceară?

— Nu vrei să vezi…

— Nu. Povestea asta îmi face deja rău, dacă aş vedea, mi-ar face şi mai rău. Cum este tatăl meu? Îi semăn?

— Da, partea de sus a feţei… Nu te-am văzut mergând mai mult, dar tu ai ţinuta lui, drept, mândru. Şi apoi, ceafa ta, gura, mâinile mai ales. Ai aceleaşi mâini ca el, până în vârful unghiilor… Era puţin mai înalt, bine făcut, ca tine. Era frumos. Tocmai îţi priveam unghiile şi am crezut că-l văd pe tatăl tău.

— Asta trebuie să-ţi încălzească inima, pentru că oricum, l-ai iubit.

— Da, da, sigur că l-am iubit. Îmi promisese că ne vom căsători… şi apoi, vezi, când a înţeles că sunt însărcinată, n-a mai revenit.

— Este abject că te-a părăsit. În cele din urmă, este din cauza mea.

— Maruan, nu! Nu gândi niciodată aşa. Este din cauza bărbaţilor de acolo. Mai târziu, când vei cunoaşte mai bine ţara aceasta, vei înţelege.

— Mi-ar plăcea să-l întâlnesc într-o zi. N-am putea oare merge acolo? Amândoi? Tocmai pentru a vedea cum este şi apoi să-l vedem pe el… mi-ar plăcea să vad ce faţă face. El ştie că eu exist?

— M-aş mira. Nu l-am mai revăzut niciodată, ştii… Şi apoi, acolo este război… Este mai bine să nu-i mai revedem niciodată.

— Este adevărat, că ai născut la şapte luni?

— Da, este adevărat. Tu ai venit singur, nu te-am văzut multă vreme, dar tu erai micuţ de tot…

— La ce oră?

— Ora? Nu ştiu… era un 1 octombrie, mi s-a spus mai târziu. Eu însămi, nu ştiam nimic! Nu pot să-ţi spun ora… Important este că ai venit pe lume întreg şi sănătos!

— De ce veneai acolo la părinţi şi nu-mi vorbeai?

— Nu îndrăzneam, faţă de tatăl şi mama care te adoptaseră. Nu voiam să le fac rău. Ei sunt cei care te-au crescut, au făcut tot ce puteau.

— Îmi amintesc de tine. Şi în cameră, tu îmi dăduseşi un iaurt şi apoi unul din dinţii mei a căzut şi era sânge în iaurt, atunci n-am vrut să-l mănânc, dar tu m-ai silit să-l mănânc. De asta îmi aduc aminte.

— Nu-mi amintesc… Ştii, în acel moment, eu mă ocupam şi de ceilalţi copii şi mama spunea că nu trebuie să mă ocup de tine mai mult decât de ceilalţi… Şi apoi, nu se risipea hrana la părinţi, era prea scumpă pentru toţi copiii aceia.

— Eu, când aveam paisprezece sau cincisprezece ani, îţi purtam pică în mod caraghios, ştii… Eram gelos.

— Gelos pe cine?

— Pe tine. Aş fi vrut să fii acolo tot timpul.

— Şi acum? Astăzi?

— Doresc să te cunosc, să ştiu o grămadă de lucruri.

— Nu-mi reproşezi că am avut alţi copii?

— E super să ai surori… Mi-ar plăcea mult să le cunosc şi pe ele.

S-a uitat la ceas, trebuia să mă întorc la serviciu.

— E păcat, ai să pleci, e păcat, mi-ar fi plăcut să mai stau cu tine.

— Da, dar sunt obligată. Vrei să vii acasă mâine?

— Nu, este prea devreme. Prefer să ne vedem în altă parte.

— Atunci mâine seară, la ora şapte, în acelaşi loc. Voi veni cu fetele.

Este în culmea fericirii. Nu mă aşteptam să fie atât de uşor. Credeam că îmi poartă pică pentru că l-am dat spre adopţie, că mă dispreţuieşte. Dar, el nici n-a pus problema. Mă sărută, îl sărut, ne spunem: „la revedere, pe mâine”.

Plec la serviciu şi parcă o albină îmi bâzâie în cap. Am trecut peste o greutate enormă. Orice s-ar întâmpla de acum înainte, m-am eliberat de o angoasă care mă rodea de foarte multă vreme şi pe care nu voiam să o admit. Regret că nu am fost în stare să-l păstrez pe fiul meu. Va trebui într-o zi să-i cer realmente iertare că l-am uitat, în dorinţa mea de a-mi reface viaţa. În mintea mea, eram moartă, nu ştiam ce fac. Nimic nu era real. Pluteam. Ar fi trebuit să i-o spun şi să-i mai spun că, deşi tatăl său ne-a abandonat pe amândoi, eu tot îl iubeam pe omul acela. Nu era vina mea că era un laş ca toţi ceilalţi. Să-i mai spun şi: „Maruan, îmi era atât de frică, încât m-am bătut peste burtă…” Trebuie să mă ierte că am făcut aşa ceva. Credeam că sângele mă va elibera, eram prea neştiutoare. Nu aveam nimic în cap. Numai frica! Va putea el oare să înţeleagă şi să mă ierte? Pot eu să îi spun totul fiului meu? Dar fiicelor mele? Cum mă vor judeca toţi trei?

Sunt atât de răvăşită, că nu dorm în noaptea următoare. Încă o dată revăd focul asupra mea şi alerg prin grădină ca o nebună.

Antonio mă lasă să mă descurc singură, nu vrea să se amestece pentru moment, dar vede bine că mă simt rău.

— Le-ai vorbit fetelor?

— Nu încă. Mâine… Luăm cina împreună cu Maruan şi voi găsi momentul potrivit ca să le vorbesc. Dar mi-e frică, Antonio.

— Vei reuşi. Nu mai poţi da înapoi acum.

La orele trei şi cincizeci şi şapte de minute dimineaţa am găsit un mesaj de la Maruan pe mobilul meu: „Şi ca să-ţi spun că mă simt bine, îţi trimit un pupic. Pe mâine, mamă”.

M-a făcut să plâng.

A CONSTRUI O CASĂ

În seara aceea, Antonio a ieşit în oraş cu un prieten, ca să mă lase singură cu copiii.

Sâmbătă seara, orele şapte, 16 noiembrie 2002.

Cina e veselă. Ei devorează tot şi râd de orice. Laetiţia, foarte limbută, nu încetează să pălăvrageascâ, după obiceiul ei. Maruan a venit cu prietena sa. Pentru fiicele mele el nu este încă, oficial, decât unul din copiii pe care i-am cunoscut în familia mea de găzduire. Prezenţa lui nu le miră, ele sunt bucuroase să iasă într-o sâmbătă seara cu mama lor şi cu prieteni.

N-au crescut împreună şi totuşi dau impresia de a fi complici. Mă temusem că această mică petrecere de seară putea să reprezinte o grea încercare. Antonio mi-a spus înainte de a pleca:

— Cheamă-mă, daca ai nevoie de mine, am să vin să te iau.

E bizar, dar mă simt bine, aproape că nu-mi mai este frică. Doar puţină nelinişte pentru cele două fete. Maruan o tachinează pe cea mai mare.

— Vino, Laetiţia, vino lângă mine!

O strânge în braţe glumind. Ea se întoarce spre mine spre a-mi şopti:

— Ce simpatic este, mamă!

— Da, e adevărat.

— Şi ce frumos este!

Observ detaliile celor trei feţe ale lor. Maruan seamănă parcă mai mult cu Laetiţia, poate că la frunte. În unele momente regăsesc la el o expresie a Nadiei, mai gânditoare şi mai rezervată decât sora ei. Laetiţia îşi exprimă întotdeauna sentimentele, iar reacţiile ei sunt câteodată prea impulsive. A moştenit latura italiană a tatălui său. Nadia le păstrează mai curând pentru sine.

Oare vor înţelege?… Am prea mult tendinţa să le consider încă nişte puştoaice de trei ani şi să le

protejez peste măsură. La vârsta Laetiţiei, mama mea era deja măritată şi însărcinată.

Ea tocmai mi-a spus: „Ce frumos este…”

Ar fi putut să se îndrăgostească de fratele ei! Tăcerea mea ar fi putut să declanşeze o serie de catastrofe. Pentru moment ei izbucnesc în râs, bătându-şi joc de un bărbat care este beat în turtă. El se uită spre masa noastră adresându-se de departe lui Maruan:

— Imbecil ce eşti! Tu ai norocul să fii cu femei! Patru femei, iar eu sunt singur!

Maruan este mândru şi aparent susceptibil. Mormăie:

— O să mă scol să-i sparg mutra.

— Nu, rămâi aici, te rog!

— Bine…

Patronul restaurantului îl îndepărtează pe intrus, cu blândeţe, şi masa se încheie în glume şi hohote de râs.

Mergem să-l însoţim pe Maruan şi pe prietena lui până la gară. El locuieşte şi lucrează la ţară. Fiul meu se ocupă de grădini şi de întreţinerea spaţiilor verzi. Pare că îşi iubeşte meseria, ne-a vorbit puţin şi la masă despre asta. Laetiţia şi Nadia nu au încă planuri precise la vârsta lor. Nadia vorbeşte despre croitorie, Laetiţia trece de la o idee la alta. Merg toţi trei în faţa mea pe strada care coboară spre gară. Maruan este în mijloc, Laetiţia îl ţine de un braţ, Nadia de celalalt. Este pentru prima oară în viaţa lor când fac acest lucru, în deplină încredere. Eu încă nu am vorbit şi Maruan este formidabil, lasă lucrurile în voia lor. El sporovăieşte cu cele două fete în modul cel mai firesc, ca şi când le-ar fi cunoscut dintotdeauna. Eu n-am avut multe bucurii în viaţa mea, înainte de căsătoria cu Antonio şi de naşterea fiicelor mele. Maruan s-a născut în suferinţă, fără tată, iar ele – în fericire, comoara tatălui lor. Destinele lor sunt diferite, dar râsul lor îi adună la un loc mai bine decât aş fi putut vreodată să o fac eu. Un sentiment

necunoscut mă copleşeşte. Sunt mândră de ei. În seara aceasta, nu-mi lipseşte nimic. Nu simt nici angoasă, nici tristeţe, numai pace în sufletul meu. Pe peronul gării, Laetiţia îmi spune:

— Nu m-am simţit niciodată atât de bine cu cineva, cum m-am simţit cu Maruan.

Şi Nadia adaugă:

— Şi eu, la fel…

— Mi-ar plăcea mult să merg să dorm la Maruan şi la prietena sa, mâine dimineaţă luăm micul dejun împreună şi apoi luăm trenul şi ne întoarcem!

— Nu, Laetiţia, ne întoarcem acasă, tatăl tău ne aşteaptă.

— E prea simpatic, mamă, mi-e drag cu adevărat, este gentil, este frumos… Ce frumos este, mamă!

Este rândul Nadiei să se agate de mine:

— Mamă, când o să-l revedem?

— Poate mâine sau poimâine. Mama o să aranjeze bine lucrurile, vei vedea.

— Ce zice, Nadia?

— Am întrebat-o pe mama când ne revedem cu Maruan şi ea a fost de acord pentru mâine, nu, mamă? De acord?

— Puteţi conta pe mine. Mama o să aranjeze bine lucrurile…

Trenul pleacă, mă uit la ceas, este unu şi patruzeci şi opt dimineaţa. Ele aleargă amândouă pe lângă tren trimiţându-le bezele cu mâna. Niciodată nu voi uita aceasta clipă. De când trăiesc în Europa, am prins obişnuinţa ceasurilor şi această obişnuinţă s-a transformat într-un fel de reper aproape maniacal. Memoria îmi joacă atât de des feste pentru trecut, încât notez conştiincios prezentul atunci când este important pentru mine. E amuzant, Maruan voia să ştie ieri la ce oră s-a născut… Şi el simte nevoia unor repere. Este un cadou pe care cu greu i l-aş putea face. La asta m-am gândit azi-noapte, în plină insomnie. Tot ce pot

extrage din biata mea minte, este că era noapte. Mi se pare că am văzut o lumină electrică pe coridorul acelui spital blestemat, atunci când medicul l-a luat pe fiul meu. Ora… este un reflex de occidental, iar la noi numai bărbaţii aveau ceas. Timp de douăzeci de ani a trebuit să mă mulţumesc cu soarele şi cu luna. Îi voi spune lui Maruan că s-a născut la ceasul lunii.

Odată ajunsă îi acasă trimit un mesaj pe mobil, ca să ştiu dacă au ajuns cu bine. Îmi răspunde cu un „mulţumesc, noapte bună, pe mâine, pe mâine…”

E târziu, fetele se duc la culcare şi Antonio nu doarme încă.

— Cum a fost, iubito?

— Impecabil.

— Le-ai vorbit fetelor?

— Nu încă. Dar sunt gata să le-o spun mâine dimineaţă. Nu mai am motiv să aştept, ele l-au plăcut din prima clipă. E bizar, totuşi… ca şi când l-ar fi cunoscut de multă vreme.

— Maruan n-a zis nimic, n-a făcut vreo aluzie la ceva?

— Absolut nimic, a fost formidabil. Dar este straniu că Laetiţia s-a ataşat de el aşa de mult şi Nadia la fel. Erau topite după el. Niciodată nu se comportă astfel cu prietenii lor. Niciodată…

— Eşti prea nervoasă…

Nu sunt nervoasă. Sunt curioasă. Oare fraţii şi surorile se pot recunoaşte între ei în acest fel? Ce se petrece între ei pentru ca acest lucru să devină atât de evident? Să fie un semn, ceva pe care îl au în comun fără să ştie? Mă aşteptasem la totul şi la nimic în acelaşi timp, dar nu la această afecţiune instinctivă.

— Ar trebui, poate, să mai aştepţi o zi, două…

— Nu. Mâine este duminică, o să mă aşez la birou, nu va fi nimeni acolo şi voi vorbi calm cu Laetiţia şi cu Nadia. Vom vedea ce ne dă Dumnezeu, Antonio.

După fiicele mele, vin la rând anturajul, vecinii şi mai ales colegii din biroul unde lucrez de ani de zile. Eu asigur întreţinerea, organizez micile recepţii, sunt acolo ca la mine acasă, iar prietenia patronilor mei contează mult pentru mine… Cum să li-l prezint pe Maruan după zece ani?

Simt nevoia să fiu singură cu fetele mele. Ele o vor judeca pe mama lor pentru o minciună de douăzeci de ani şi, în acelaşi timp, pe o femeie pe care nu o cunosc, pe mama lui Maruan, aceea care l-a ascuns de-a lungul tuturor acestor ani. Pe aceea care le iubeşte şi le ocroteşte. Le-am spus de multe ori că naşterea lor este fericirea vieţii mele. Cum vor admite că naşterea lui Maruan a fost un coşmar atât de groaznic încât lui nu i-am spus-o niciodată?

A doua zi dimineaţă, către orele nouă, trezirea de duminică decurge ca de obicei.

— Îţi fac o cafea, mamă?

— Cu plăcere.

Acesta este ritualul matinal şi eu răspund întotdeauna: „Cu plăcere”. Sunt intransigentă asupra politeţii şi respectului reciproc. Găsesc că pe aici copiii sunt adeseori prost crescuţi. Au un limbaj vulgar pe care îl deprind de la şcoală şi contra căruia luptăm cu fermitate, Antonio şi cu mine. Laetiţia a fost pusă la punct în mai multe rânduri de către tatăl ei pentru că i-a răspuns urât. În ce mă priveşte, eu n-am primit decât o singură educaţie, cea a sclaviei.

Laetiţia îmi aduce cafeaua şi un pahar cu apă călduţă. Mă sărută delicat şi sora ei, la fel. Dragostea pe care o primesc din partea lor şi a tatălui lor mă uimeşte în fiecare zi, ca şi când nu aş merita-o. Ceea ce voi face este de asemenea dur, pentru alte motive decât frica mea de a înfrunta privirea fiului meu.

— Aş dori să vă vorbesc despre un lucru foarte important!

— Atunci, dă-i bătaie, mamă, te ascultăm!

— Nu, nu aici, vă iau la birou, la cofetărie.

— Dar tu nu lucrezi astăzi! Ah, ştii, m-am gândit la seara de ieri, a fost prea super, nu te-a mai căutat Maruan?

— Ne-am întors târziu, probabil că doarme încă.

Dacă n-ar fi fost fratele ei, m-aş îngrijora. Ele sporovăiesc între ele, deloc preocupate de latura neobişnuită a acestei vizite la birou într-o duminică dimineaţa. Eu sunt aceea care îşi face griji. Ele ies în oraş cu mama lor, mama merge la birou să facă ceva, şi apoi… N-are importanţă, ele îmi acordă încredere.

— Ieri seară, am petrecut de minune.

— Ah, asta era ce voiai să ne spui?

— Aşteptaţi, fiecare lucru la rândul lui… Deci, ieri seara am avut o petrecere minunată cu Maruan, asta nu vă spune nimic? Maruan, asta vă duce cu gândul la ce?

— La un băiat drăguţ care locuia la părinţii tăi adoptivi, chiar el a spus-o…

— Şi în plus e frumos, şi e gentil.

— Şi ce vă atrage la el, frumuseţea sau gentileţea?

— Totul, mamă, are un aer blând.

— Este adevărat… Vă amintiţi că eram însărcinată când am fost arsă? V-am vorbit doar despre aceasta.

— Da, ne-ai vorbit…

— Dar acest copil unde este, ce crezi?

Ele mă privesc drept în ochi, cu un aer bizar.

— Păi, doar nu a rămas acolo! La familia ta!

— Nu. Nu ai nicio idee despre locul unde se află acel copil? N-ai văzut niciodată pe cineva care ar putea să semene cu tine, Laetiţia, sau cu tine, Nadia? Sau chiar cu mine, cineva care ar avea aceeaşi voce, care ar umbla ca mine?…

— Nu, mamă, te asigur că nu.

— Nu, mamă.

Nadia se mulţumeşte să repete ceea ce spune sora ei – Laetiţia este în general purtătorul de cuvânt – dar în ajun am simţit cum încolţeşte o

picătură de gelozie din partea ei. Maruan râdea mai mult cu Laetiţia şi se ocupa ceva mai puţin de ea. Mă ascultă cu multă atenţie şi nu mă slăbeşte din priviri.

— Nici tu, Nadia, nu ştii?

— Nu, mamă.

— Tu, Laetiţia, tu eşti mai mare, ai putea să-ţi aminteşti? în mod sigur l-ai văzut la părinţii mei adoptivi…

— Te asigur că nu, mamă.

— Atunci, iată, este Maruan.

— Ah, Doamne, este Maruan, cel cu care am fost aseară!

Şi ele izbucnesc în plâns amândouă.

— Este fratele nostru, mamă! El a fost în pântecele tău!

— Este fratele vostru, el a fost în pântecele meu şi l-am născut singură. Dar nu l-am lăsat acolo, l-am adus aici.

Mă avânt acum în explicaţia cea mai dificilă: aceea privind motivul adopţiei. Îmi caut cuvintele, cu grijă, cuvinte pe care le-am auzit la psihiatru: „a se reconstrui…”, „a se accepta…”, „a redeveni o femeie…”, „a redeveni o mamă…”

— Şi ai păstrat secretul acesta, timp de douăzeci de ani, mamă! De ce nu ni l-ai spus mai devreme?

— Eraţi prea mititele, nu ştiam cum aţi fi reacţionat, voiam să-l spun când veţi fi mai mari, ca şi pentru cicatrice… pentru foc. Este ca şi când ai construi o casă. Se pune o cărămidă, apoi alta. Dacă o cărămidă nu este solidă, ce se întâmplă? Casa se prăbuşeşte. Aici e acelaşi lucru, draga mea. Mama voia să-şi construiască o casă şi mă gândeam că mai târziu va fi destul de solidă şi destul de înaltă pentru a-l primi pe Maruan. Dacă nu, ar fi putut să se prăbuşească această casă a mea şi eu n-aş fi putut face nimic. Dar acum el este aici. Este rândul vostru să alegeţi.

— E fratele nostru, mamă. Spune-i să vină acasă, să stea cu noi. Ei, Nadia? Avem un frate mai

mare şi eu visam să am un frate mai mare, ţi-am spus-o întotdeauna, un frate mai mare ca al prietenei mele. Iar eu am un frate mai mare, este aici, este Maruan. Ei, ce zici, Nadia?

— Eu golesc şifonierul şi îi las şi patul meu!

Nadia nu mi-ar da nici măcar o gumă de mestecat! Este foarte generoasă, dar nu dăruieşte prea uşor lucrurile care îi aparţin. Dar pentru fratele ei a făcut-o!

E uimitor, acest frate care s-a ivit de nicăieri, şi iat-o gata să-i dea totul…

Şi iată cum fratele cel mare şi necunoscut a intrat în casă. La fel de simplu ca şi a goli un şifonier şi a ceda patul. În curând, vom avea o casă mai mare, în care el va avea camera lui. Sunt copleşită de atâta fericire. Îşi petrec timpul dându-şi telefoane, se aşteaptă, şi mi-am zis că nu vor întârzia să se certe. Dar Maruan este fratele cel mare, a luat imediat un aer autoritar asupra surorilor sale:

— Laetiţia, nu răspunzi mamei pe tonul acesta! Ţi-a cerut să dai televizorul mai încet, fă-o! Ai norocul să ai ambii părinţi, respectă-i!

— Da, bine, scuză-mă, nu mai fac, îţi promit…

— Eu nu am venit aici ca să ne luăm la ceartă, dar tata şi mama lucrează amândoi. Ce e cu camera asta în dezordine?

— Dar se munceşte din greu la şcoală, ai trecut pe acolo înaintea noastră! Ştii ce înseamnă!

— Da, este adevărat, dar acesta nu e un motiv ca să-i trataţi pe tata şi pe mama în acest fel.

Şi apoi, Maruan m-a luat deoparte:

— Mamă, oare ce gândeşte Antonio? Nu îl indispune faptul că îi muştruluiesc fiicele?

— Antonio este mulţumit de ceea ce faci.

— Mi-e teamă să nu-mi spună într-o bună zi: „Mai vezi-ţi şi de treburile tale, astea sunt fiicele mele…”

Dar Antonio n-a făcut aşa ceva. Este inteligent din partea lui. Dimpotrivă, este chiar foarte mulţumit să delege o parte din autoritatea sa. Şi, culmea este că ele îl ascultă mai mult pe fratele lor, decât pe el sau pe mine… Cu noi, ele discută în contradictoriu, sunt în stare să trântească o uşă, dar nu cu el. Adeseori îmi spun „Măcar să dureze…”

Uneori, apare puţină tensiune. Laetiţia vine să se refugieze în patul meu.

— Mă enervează!

— El are dreptate, după cum are dreptate şi tatăl tău. Tu răspunzi urât…

— De ce spune că va pleca dacă nu este ascultat? Şi că n-a venit aici ca să ne muştruluiască…?

— E normal. Maruan nu a avut norocul tău, el a trecut prin momente dificile pe care voi nu le-aţi cunoscut. Este important pentru el să ai părinţi, este de preţ o mamă când nu ai avut-o lângă tine, înţelegi?

Dacă aş putea scăpa de această vină care revine la suprafaţă încă prea des… Dacă aş putea să-mi schimb pielea… I-am spus lui Maruan că eram hotărâtă să pun povestea noastră într-o carte, dacă el este de acord.

— Va fi albumul nostru de familie. Şi o mărturie despre crima de onoare.

— Într-o zi mă voi duce acolo…

— Te duci să cauţi ce, Maruan? Răzbunare? Sânge? Tu eşti născut acolo, dar nu-i cunoşti pe oamenii aceia. Şi eu mai visez uneori, şi eu mai port în mine ura, cred că m-ar ajuta să ajung cu tine în satul meu şi să le strigăm: „Priviţi cu toţii. Acesta este Maruan, fiul meu! Am fost arşi, dar nu suntem morţi! Priviţi-l cât este de frumos, de puternic, de inteligent!”

— Pe tatăl meu aş dori să-l văd de aproape! Aş vrea să înţeleg de ce te-a părăsit, doar ştia ce te aşteaptă…

— Poate că da. Dar vei înţelege mai bine când va fi într-o carte. Voi spune acolo tot ce tu încă nu ştii şi ceea ce mulţi oameni încă nu ştiu. Pentru că există puţine supravieţuitoare, iar printre ele, femei care se ascund încă şi pentru multa vreme. Ele au trăit în frică şi trăiesc mereu în frică. Eu pot depune mărturie pentru ele.

— Ţi-este teamă?

— Puţin.

Mi-e teamă îndeosebi ca nu cumva copiii mei, şi în special Maruan, să trăiască având în suflet spinul răzbunării. Ca nu cumva această violenţă, care se transmite între generaţii de bărbaţi, să fi lăsat o urmă, fie chiar foarte mică, în sufletul lui. Şi el trebuie să-şi construiască o casă, cărămidă cu cărămidă. O carte – este ceva bun pentru a construi o casă.

Am primit o scrisoare de la fiul meu, cu o frumoasă scriitură. Voia să mă încurajeze să întreprind această muncă dificilă. Ea m-a făcut să plâng, o dată mai mult.

> Mamă,
>
> După tot acest timp cât am trăit singur, fără tine, faptul de a te revedea în fine, în ciuda a tot ce s-a întâmplat, mi-a dat speranţa unei noi vieţi. Mă gândesc la tine şi la curajul tău.
>
> Mulţumim că ne dăruieşti această carte. Ea îmi va aduce şi mie curaj în viaţă. Te iubesc, mamă.
>
> Fiul tău, Maruan.

Mi-am povestit viaţa pentru prima oară, silindu-mă să scot din memorie lucrurile cele mai ascunse. A fost mai istovitor decât o mărturie în public şi mai dureros decât a răspunde la întrebările copiilor. Sper că această carte va călători prin lume, că va ajunge şi în Cisiordania şi că bărbaţii nu o vor arde.

La noi, ea va fi frumos aşezată în bibliotecă şi totul va fi spus, o dată pentru totdeauna. Voi pune să o lege într-o piele frumoasă, ca să nu se deterioreze, cu litere frumoase, aurii.

Mulţumesc,

Suad
Undeva, în Europa
31 decembrie 2002

O mărturie tulburătoare.

Le Parisien

Să fie o nenorocire faptul că
te-ai născut femeie?
Pentru ea, cu siguranţă.
Suad are 17 ani şi e îndrăgostită.
În satul său, la fel ca în multe
altele, dragostea nu există decît
după căsătorie; dacă nu respecţi
această lege, atunci iubirea
înseamnă moarte.
Fiindcă îşi „dezonorează"
familia, părinţii îl pun
pe cumnatul ei s-o ucidă.
În ochii tuturor, acest om este
un erou, căci fapta lui
se numeşte crimă în numele
onoarei, cînd, de fapt,
el nu e decît un asasin laş.
Desfigurată în urma arsurilor
şi salvată printr-un miracol,
Suad se hotărăşte să vorbească...

O carte-document care
şochează şi care ne zguduie
din temelii existenţa.

rao
rao international publishing company

ISBN 973-576-843-7
9 789735 768430
www.rao.ro
www.raobooks.com

[1] „Pământul oamenilor” (n.tr.).

[2] „Cu Dumnezeu înainte” – n. tr.

[3] *Surgir* (fr.), „a se ivi” (n.tr.).

Table of Contents

FOCUL A CĂZUT PESTE MINE	3
MEMORIA	6
HANAN?	21
PĂTLĂGICA NECOAPTĂ	30
SÂNGELE MIRESEI	46
ASSAD	58
SECRETUL	68
ULTIMA ÎNTÂLNIRE	82
FOCUL	94
PE MOARTE	97
JACQUELINE	106
SUAD VA MURI	120
ELVEŢIA	136
MARUAN	146
TOT CEEA CE LIPSEŞTE	160
MARTOR SUPRAVIEŢUITOR	173
JACQUELINE	180
FIUL MEU	182
A CONSTRUI O CASĂ	192